

T.C.

**RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ 5.SINIF KONULARININ
TARİH BİLİNCİ OLUŞTURMADAKİ ETKİLİLİĞİNİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Yücel YÜKSELER

RİZE 2019

T.C.

**RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ 5.SINIF KONULARININ
TARİH BİLİNCİ OLUŞTURMADAKİ ETKİLİLİĞİNİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Yücel YÜKSELER

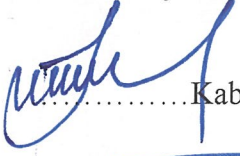
**Dr. Öğretim Üyesi Muhammet Ahmet TOKDEMİR
Danışman**

RİZE 2019

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalında, Yücel YÜKSELER tarafından hazırlanan *Sosyal Bilgiler Dersi 5.Sınıf Konularının Tarih Bilinci Oluşturmadaki Etkililiğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* başlıklı bu çalışma, 19/12/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/~~oy~~ çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT

.....Kabul/Red

Üye : Dr. Öğrt. Üy. Muhammet Ahmet TOKDEMİR

.....Kabul/Red

Üye : Dr. Öğrt. Üy. Kerem ÇOLAK

.....Kabul/Red

14/01/2019

İmza

Doç. Dr. Ahmet YANIK
Müdür

ETİK BEYAN

Bu tezdeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 07.01./2019

Yücel YÜKSELER

ÖN SÖZ

Tarih, insan geçmişinin, anlam bulduğu bir bilim dalıdır. Tarih denilince tartışmasız tüm bireylerin aklına geçmiş gelir. Toplumların geçmişte yaşadıkları olayları, durumları, olguları kısacası toplumların hayatlarını gelecek nesillere aktarmada aracı olan tarih, bunları aktarırken olabildiğince yalın ve tarafsız olmalıdır. Aktarılacak geçmiş yaşantılar, öncelikle toplumları oluşturan bireylere yol gösterir. Daha sonra toplumların geleceklerine şekil verir. Bireyler bu yaşantıları bugün ile sentezleyip gelecek hakkında tahminlerde bulunup kararlar aldığı vakit, toplumların gelişimi hızlanır. Tüm bunlar ancak sağlam temeller üzerine kurulmuş bir eğitim sistemi ve tarih öğretimi ile olur.

Bu çalışmadaki temel amaç, 2017 yılında yenilenen sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konularının tarih bilincine etkisini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmektir. Ele alınan programdaki konuların, bireye tarih bilinci kazandırmada yeterli olup olmadığı, öğretmen görüşlerine göre bu programda ne gibi değişikliklerin yapılması gerektiği ve tarih bilincinin oluşması amacıyla programın uygulayıcıları olan öğretmenlerin ne gibi yöntem teknikleri kullandıkları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın program hazırlayıcılara ve öğretmenlere ışık tutacağı beklenmektedir.

Bu araştırmanın geliştirilmesinde, sonuçlanmasında ve sonuçlarının değerlendirilmesinde, çok değerli engin bilgilerini benimle paylaşan, sabırla ve büyük bir ilgiyle beni sürekli destekleyen, yaşadığım sıkıntıları elinden geldiğince kolay bir şekilde çözemeye çalışan, zorlaştırmayan-kolaylaştıran, samimiyetini ve güler yüzünü benden esirgemeyen, danışman hocam Sayın Öğretim Üyesi Dr. Muhammet Ahmet TOKDEMİR'e minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Desteklerini bende esirgemeyen Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcısı Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT'e ve emeği geçen tüm hocalarıma teşekkür ediyorum.

Ayrıca çalışma süresinde hiç bir zaman desteklerini, yardımlarını ve bilgisini esirgemeyen sevgili eşim Şerife YÜKSELER'e, ağabeyim Serdar YÜKSELER'e ve eğitim hayatım boyunca sürekli yanımda olan aileme teşekkür ediyorum.

Yücel YÜKSELER

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	I
ETİK BEYAN	II
ÖN SÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER	IIV
ÖZET	VII
ABSTRACT	IIX
TABLolar LİSTESİ.....	XI

GİRİŞ.....	1
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sosyal Bilgiler Nedir?.....	7
1.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amacı ve Önemi.....	10
1.2.1. Evrensel Amaçlar.....	13
1.2.2. Ulusal Amaçlar	16
1.3. Sosyal Bilgilerin Türkiye’de ve Dünyadaki Gelişimi.....	16
1.4. Tarih ve Tarih Bilinci	18
1.5. Sosyal Bilgilerde Tarih ve Tarih Bilincinin Öğretimi	25
1.6. İlgili Literatür.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi	31
2.2. Evren ve Örneklem	31
2.3. Verilerin Toplanması	32
2.4. Verilerin Analizi	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında yer alan 5. Sınıf Konularının Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği Hakkındaki Görüşleri:	38
3.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Tarih Konuları Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin İstatistiki Veriler:	49
3.3. Öğretmenlerin, Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle İlgili Görüşlerinin, Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu:	51
3.4. Öğretmenlerin, Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu:.....	52
3.5. Öğretmenlerin, Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle Görüşlerinin, Mesleki Kıdemlerine Göre Farklılaşma Durumu:	52
3.6. Öğretmenlerin, Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Mesleki Kıdemlerine Göre Farklılaşma Durumu:	53
3.7. Öğretmenlerin, Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle İlgili Görüşlerinin, Branşlarına Göre Farklılaşma Durumu:	54
3.8. Öğretmenlerin Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Branşlarına Göre Farklılaşma Durumu:.....	55
3.9. Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Sonuçlar:.....	55
3.10. “Öğrencilerinizin tarih bilincinin gelişmesi için okul içi ve dışı etkinliklerinde neler yaparsınız?”	73
3.11. “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için ders kitaplarında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?”	77
3.12. “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için 2017 yılında yenilenen öğretim programında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?”	82
3.13. “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için başka neler yapılabilir?”	85
SONUÇ.....	90

KAYNAKÇA	96
EKLER	102
EK-1: ARAŞTIRMA İZNİ.....	102
EK-2: ARAŞTIRMA ANKETİ.....	104
ÖZ GEÇMİŞ	109

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Sınıf Eğitimi

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Muhammet Ahmet TOKDEMİR

Hazırlayan: Yücel YÜKSELER

Yıl: 2019

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİ 5.SINIF KONULARININ TARİH BİLİNCİ OLUŞTURMADAKİ ETKİLİLİĞİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu araştırmada öncelikle sosyal bilgilerin ne olduğu, sosyal bilgiler öğretiminin amacı ve önemi, sosyal bilgilerin dünyada ve Türkiye'deki gelişimi, tarih ve tarih bilinci, sosyal bilgilerde tarih ve tarih bilincinin öğretimi üzerinde durulmuştur. Ayrıca literatür taraması yapılmış ve konusu ile ilgili yapılmış olan çeşitli araştırmalar incelenmiştir.

Çalışmadaki temel amaç, sosyal bilgiler öğretim programının 5.sınıflara ait kısmında yer alan konularının tarih bilinci oluşturmadaki etkililiğini öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymaya çalışmaktır. Nicel ve nitel olarak yapılan araştırma, tarama modelinde ve ayrıntılı durum belirlemeye yönelik olup, genel tarama modellerinden faydalanılarak ortaya konulmuştur. Bu kapsamda programı hazırlayanlara dönüt sağlaması bakımından öğretmenlerin program ve programda yer alan tarih konularının etkililiği hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla beşli ve üçlü likert tipi dereceleme ölçeği ve açık uçlu sorular kullanılarak anket formu hazırlanmış ve veriler toplanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokullarda görevli olan ve rastgele seçilmiş 101 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Elde edilen verilere ilişkin istatistiki işlemlerin bir kısmı, SPSS paket programında yapılmış, araştırma anketinin 5. bölümündeki sorulara yönelik analiz çalışmaları ise nitel veri analizi yöntemlerinden olan betimsel analiz kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmaya katılan օğretmenlerin, sosyal bilgiler օğretim programının 5. sınıf kısmı tarih konuları hakkındaki düşüncelerine yönelik elde edilen verilerin analizi sonucunda, söz konusu programın bireylerde tarih bilinci oluşturmada önemli derecede etkili olduğu ancak օğrenci seviyesine göre geliştirilmesinin uygun olacağı, programdaki tarih konularının yeterli olmadığı ve programda çeşitli değişikliklerin yapılması gerektiği anlaşılmıştır.

Ayrıca araştırmaya katılan օğretmenlerin “Sosyal bilgiler օğretim programının 5.sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmadaki etkililiği”, “Sosyal bilgiler օğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri” ve “Sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin düşünceleri” ile ilgili görüşlerinin cinsiyetlerine, branşlarına ve kıdemlerine göre farklılaşma durumuna bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Eğitimi, Tarih, Tarih Bilinci, օğretim Programı, օğretmen Görüşleri

Recep Tayyip Erdogan University Graduate School of Social Sciences

Department of Primary Education

Thesis Type: Master's Thesis

Thesis Advisor: Assistant Professor Muhammet Ahmet TOKDEMİR

Author: Yücel YÜKSELER

Year: 2019

ABSTRACT

THE EFFECTIVENESS OF 5TH GRADE SOCIAL STUDIES COURSE' SUBJECTS ON CONSTRUCTİNG TYHE HİSTORY CONSCİOUSNESS

In this research, definton of social studies, the aim and the importance of the social studies education, development of sociel studies in the world and Turkey, history and historical consciousness, history in the social studies and education of historical consciosness subjects are primarily emphasized. The literature is reviewed, and various researches on related subject are examined.

The main purpose of the study is to expose the effectiveness of the subjects of the fifthgraders social studies curriculum on raising historical consciousness according to the opinions of teachers. The research, which is done quantitatively and qualitatively, is in the screening model and is intended to determine the detailed situation, and is propounded by using general screening models. In this context, in order to provide feedback to the presenters, a questionnaire is prepared by using five-point and three-point likert-scale and open-ended questions in order to determine the opinions of teachers about the effectiveness of the program and the history subjects in the curriculum, and datas are collected. The sample of the study consists of 101 randomly selected social studies teachers who are assigned to the secondary schools of Antalya Provincial Directorate of National Education in 2017-2018 academic year. A part of the statistical procedures related to the data obtained were transacted in SPSS package software and the analysis studies for the questions in the fifth part of the research

questionnaire were conducted by using descriptive analysis which is one of the qualitative data analysis methods.

As a result of the analysis of the data obtained from the opinions of the participant teachers on the history subjects in the part of the fifth-graders social studies curriculum, it is found out that the relevant program is effective in raising historical consciousness on individuals, but the history subjects are inadequate, and the curriculum requires various changes and is not sufficient for the students' level.

In addition, considering the differentiation of teachers according to their gender, branches and seniority, no significant difference has been found in the opinions of the participant teachers about “the effectiveness of the history subjects in the part of the fifth-graders social studies curriculum in rising historical consciousness”, “the history subjects in the part of the fifth-graders social studies curriculum” and “which methods and techniques are more suitable for teaching history subjects in the social studies lesson and raising historical consciousness”.

Keywords: Social Studies Education, History, History Awareness, Curriculum, Teacher Opinions

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Öğretmenlerin Cinsiyet Durumu	31
Tablo 2: Öğretmenlerin Kıdem Durumu	32
Tablo 3: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüm	32
Tablo 4: Öğretmenlerin 5. Sınıf Konularının Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği Hakkındaki Görüşleri	39
Tablo 5: Öğretmenlerin Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri.....	50
Tablo 6: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle İlgili Görüşlerinin, Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu	51
Tablo 7: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu.....	52
Tablo 8: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle Görüşlerinin, Mesleki Kıdemlerine Göre Farklılaşma Durumu	53
Tablo 9: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Mesleki Kıdemlerine Göre Farklılaşma Durumu	53
Tablo 10: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle İlgili Görüşlerinin, Branşlarına Göre Farklılaşma Durumu.....	54
Tablo 11: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Branşlarına Göre Farklılaşma Durumu.....	55
Tablo 12: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Birinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	56
Tablo 13: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha	

Uygun Olduğuna İlişkin Birinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	57
Tablo 14: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Birinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	59
Tablo 15: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin İkinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	60
Tablo 16: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin İkinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	61
Tablo 17: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin İkinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	62
Tablo 18: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Üçüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Cinsiyete Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	63
Tablo 19: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Üçüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	65
Tablo 20: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Üçüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	66
Tablo 21: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha	

Uygun Olduğuna İlişkin Dördüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	67
Tablo 22: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Dördüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	68
Tablo 23: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Dördüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	69
Tablo 24: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Beşinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	70
Tablo 25: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Beşinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	71
Tablo 26: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Beşinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu	72
Tablo 27: Öğrencilerin Tarih Bilincinin Gelişmesi İçin Okul İçi ve Dışı Etkinlikler	73
Tablo 28: Öğrencilerin Tarih Bilincinin Geliştirilmesi İçin Ders Kitaplarında Ne Gibi Değişiklikler Yapılmalıdır?	78
Tablo 29: Öğrencilerin Tarih Bilincinin Geliştirilmesi İçin 2017 Yılında Yenilenen Öğretim Programında Ne Gibi Değişiklikler Yapılmalıdır? ..	83
Tablo 30: Öğrencilerin Tarih Bilincinin Geliştirilmesi İçin Başka Neler Yapılabilir?	86

GİRİŞ

Bu araştırma ile “*Sosyal bilgiler dersi 5.sınıf konularının tarih bilinci oluşturmadaki etkililiğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*” konusu üzerinde durulacaktır.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde araştırmanın konusu kapsamında kavramsal çerçeveye ve problem durumu ile ilgili literatüre yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırma süreci ve bu sürece şekil veren araştırma yöntemi konu alınmıştır. Araştırmanın dördüncü bölümünde sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ele alınmıştır. Son bölümde ise araştırmada elde edilen bulgular ışığında varılan sonuçlar tartışılmış, tespit edilen problem durumlarına ilişkin öneriler sunulmuştur.

Problem Durumu

İnsanlar kendilerini, içinde buldukları durumu, yaşadıkları olay ve olguların çoğunu açıklamak zorunda hissederler. Bu durumlarını da çoğunlukla geçmiş ile bağlantı kurarak belirtmek isterler. Bu sebeple toplumu oluşturan hemen her ilişki, daha derinde, somut tarih bağlamlarına sahiptir. Başka bir ifade ile toplumların neleri ve ne için yaşadıklarının ya da yaşamadıklarının yanıtı, tarihin içindedir (Özbaran, 2005: 3). Tarih devirlerinin birikimi sonucu ortaya çıkan modern çağ ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan devletler, devamlılıklarını sağlayabilmek için sosyal bir varlık olan bireyin eğitime önem vermişlerdir. Sosyal bilimler, sosyal bir varlık olan bireyin bilgi ile donatılması amacıyla ortaya çıkmış, geliştirilmiş ve sistematize edilmiştir. Sosyal bilimler, modern çağ ile gelen yapıları kavrama ve sorunlarına çözüm bulma girişimi olarak modernliğin sıkıntılarını ve problemlerini konu edinmektedir (Kızılcılık, 2004: 1). Bu durum ele alınırken bireye farkındalık kazandırmak temel alınmalı, modern çağın oluşturduğu toplumların sorun ve sıkıntılarının aşılması için demokratik vatandaşlık bilinci güçlendirilmelidir. Bu amaç doğrultusunda vurgulanması gereken en önemli unsurlardan biri tarih bilincidir.

Sosyal bilimlerden beslenen sosyal bilgiler alanı, bireyin, kendi yapısına uygun olarak ihtiyaç duyduğu bilgi birikimini ele alır. Bireyin davranışlarını toplumsal yaşam içinde ele alır ve toplumsal davranışlara ve gereksinimlere de vurgu yapar. Bu hususları temel alan sosyal bilgiler dersi öğretim programı, toplumsal her alanda bireye olumlu davranışlar kazandırmayı amaçlamaktadır (Erdoğan, 2007: 22).

Sosyal bilgiler öğretim programının temelinde yer alan birey, geçmişi ile kopuk yaşadığı sürece bulunduğu çevreye faydalı olamaz. Geçmiş, insanların ihtiyacı olan tüm imkânları gözler önüne sermede aracıdır ve bu “geçmiş” kavramını ise tarih ele almaktadır. Tarihin, insanların geçmişte yaptıkları, bugün ne yapabilecekleri ya da yapması gerektiği konusunda büyük yardımlarda bulunabileceği bir gerçektir (Safran, 2006: 33). Çünkü bireyin dünyasında her şey, ancak geçmişe götürülerek kavranabilir. Bu nedenle, tarih doğrudan doğruya insanın kendi gerçeğini tanımak için başvurduğu bir alandır (Timuçin, 2000: 26). Sosyal bilgilerin temel alanlarından biri olan ve geçmişi olabildiğince insanların önüne sermeye çalışan tarih, bireylerin gelişiminde ve geçmişleri ile ilgili farkında olunmasında önemlidir. Bu noktada tarih bilinci kavramı ortaya çıkmaktadır.

Bireyde tarih bilinci, bireyin yönelimlerine, bilgi ve tecrübelerine, sosyal çevresi ve yaşantısına, aldığı eğitime bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bu sebeple tarih bilinci ile bireyi ilgilendiren her şey arasında bir bağlantı tespit edilebilir. Bununla birlikte tarih bilinci çoğunlukla, hakkında yeterince bilgiye sahip olmadığımız tarihte meydana gelen olaylardan ve yaşantılardan ders çıkarmak şeklinde anlaşılmaktadır. Fakat tarih bilinci, geçmiş olay ve olgulardan, yaşantılardan ders çıkarmak değildir. Tarih bilinci temel alınarak verilecek eğitim sayesinde, milli tarihin oluşabilmesi için bireylere geçmiş ile ilgili verilecek olay ve olguların, bireyin kişilik gelişimine ve milli kimliğine de katkıda bulunması gerekir (Köseoğlu, 2005: 216).

Tarih bilinci oynadığı rol ile toplumların en büyük yol göstericisidir. Tarih bilinci sayesinde toplumlarda geçmişleri ile ilgili farkındalık oluşur ve bu farkındalıkla birlikte gelecek sağlam temeller üzerine kurularak ileriye yönelik güvenli adımlar atılır. Bu sebeple bireylere verilecek tarih konuları, tarih

bilincinin kazandırılmasını temel almalı ve bu yönde öğretim programları oluşturulmalıdır.

Araştırmanın Amacı

Türk Milli Eğitiminin Amaçlarına bakıldığında; (Değişik: 16/6/1983 - 2842/1 md.) Türk Milletinin bütün bireylerini, “Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasasının başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” olarak belirlenmiştir (Milli Eğitim Temel Kanunu (METK), 1973).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda dersin amaçları “Vatanını ve milletinin seven, ulusal bilince sahip, sosyal kültürel ve ekonomik kalkınmaya katkı sağlayan, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini kabul eden ve bunlara göre toplumda yer edinen, milli bilinci oluşan, Türk Kültürünü ve tarihini yakından tanıyan, kültürel mirasının korunmasında etkin rol oynayan ve kendisinin ve ülkesinin geleceğini ilgilendiren konulara karşı ilgili bireyler yetiştirmektir.” şeklinde ifade edilmiştir (Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, 2018). Yukarıda belirtilen Türk Milli Eğitiminin Amaçları ile Sosyal Bilgiler Dersinin amaçları karşılaştırıldığında amaçların örtüştüğü ve Sosyal Bilgiler Dersinin ne derece önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

2018 yılı Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Öğretim Programı’nda temel felsefe; “Birey” olmanın aynı zamanda çok daha geniş bir “Dünya ailesi”ne ait olmak olduğunun bilincine varacak, yaşadığı topluma ve ülkesine, toprağına samimi bir hisle bağlanacak, bilim ve teknolojiyi etkin şekilde kullanarak gerekli teknik bilgi, birikim, beceri ve yeterliliklere sahip kuşaklar yetiştirmek” olarak belirtilmiştir (Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, 2018).

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler dersi 5. sınıf konularının tarih bilinci oluşturmadaki etkililiğinin öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymaktır.

Bu kapsamda şu sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır;

- 1- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin programda yer alan tarih konuları hakkındaki görüşleri, cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
- 2- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin programda yer alan tarih konuları hakkındaki görüşleri, mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
- 3- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin programda yer alan tarih konuları hakkındaki görüşleri, branşlarına göre değişmekte midir?
- 4- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler programında yer alan
5. sınıf konularının tarih bilinci oluşturmada etkililiği hakkındaki görüşleri nelerdir?
- 5- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- 6- Öğretmenlerin, programda yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile ilgili görüşleri, cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
- 7- Öğretmenlerin, programda yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile görüşleri, mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
- 8- Öğretmenlerin, programda yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile ilgili görüşleri, branşlarına göre değişmekte midir?
- 9- Araştırmaya katılan öğretmenler, sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem teknikleri tercih etmişlerdir ve bu yöntem teknikler cinsiyete, branşa ve mesleki kıdeme göre farklılık göstermekte midir?
- 10- Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilerinin tarih bilincinin gelişmesi için okul içi ve dışı etkinliklerinde neler yapmışlardır?
- 11- Araştırmaya katılan öğretmenlere göre tarih bilincinin geliştirilmesi için ders kitaplarında ne gibi değişikliklerin yapılması uygun olacaktır?
- 12- Araştırmaya katılan öğretmenlere göre öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için yenilenen öğretim programında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?
- 13- Araştırmaya katılan öğretmenlere göre öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için başka neler yapılabilir?

Araştırmanın Önemi

Eğitim sistemleri içerisinde yer alan disiplinlerin vazgeçilmezi olarak bilinen “Tarih”, sosyal bilgiler programında her zaman önemli bir yere sahip olmuş, bu yerini korumuş ve sosyal bilgiler geleneğinin doğduğu ABD başta olmak üzere öğretimi yapılan ülkelerde kültürel mirasın aktarılmasında her zaman başrol oynamıştır. Tarih geçmişteki olayları ele alan geleceğe yön vermeye çalışan bir disiplindir. Dolayısıyla tarih, vatandaşlık eğitimi bakımından göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Tarih konularını öğretme etkinlikleri sayesinde öğrenciler hem kendi ülkelerinin hem de başka ülkelerin tarihlerini, kültürel miraslarını öğrenme imkânı bulur. Bu sayede kültürel mirasın yeni nesillere aktarılması gerçekleşir (Turan, Sünbül ve Akdağ, 2014:302). Kültürel miras bağlamında yeni nesillere aktarılan bilgi ve birikim, hem bireyin hem de toplum ve milletlerin devamlılığı için bir gerekliliktir. Bu aktarım aksadığı zaman kültürel kopukluk oluşacağından toplumların sağlıklı işleyişi bozulur, milletler tökezler ve devamlılıklarını sağlamada zorluk yaşayabilirler.

Tarih öğretiminin en önemli amaçlarından birisi öğrencilerin tarih bilinci gelişimine katkıda bulunmaktır. Bireyin tarih bilinci denildiğinde, onun eğitimi ve çevresindeki uyaranlar sayesinde kendi tarihinin farkına varması anlaşılmaktadır. Tarih bilinci, bireyin, mevcut tarihi bilgilerinden yola çıkarak belli bir tarihi anlayışa sahip olması ve böylece tarihsel olayları neden sonuç ilişkisi kurarak kavramasıdır. Sosyal bilgilerin en kapsamlı amacı ise içinde yaşadığı toplumun kültürünü özümseyen, hayatını özümsemediği kültüre göre şekillendiren ve bu kültürü geliştirmeyi amaç edinen “Etkili vatandaş” yetiştirmektir. Bu çerçevede milletler kendi kültürlerinin devamını sağlamak için etkili vatandaş yetiştirmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Tarih bilinci, Türk Milletinin milli, manevi, kültürel, insani ve ahlaki değerlerini koruyan, en iyi şekilde benimseyen ve bunların geliştirilmesi için çalışan, vatani, milleti ve ailesi için bunları daima yüceltmeyi amaç edinen insan profili oluşturmada önemli yer tutmaktadır. Sosyal bilgiler, ilkokul ve ortaokul düzeyinde, tarih şuurunun oluşması ve bireylere kazandırılması bakımından diğer derslerin üstesinden gelemeyeceği bir rolü üstlenmektedir. Bu rol, sosyal bilgilerin bütüncül yapısından, disiplinler arası olmasından ve öğrencilerin zihinsel yapılarına ve gelişim seviyelerine uygun

olmasından kaynaklanmaktadır (Bulut, 2011: 7-34). Tarih ve sosyal bilgiler disiplinleri sayesinde nesillere kazandırılan tarih bilinci, bireylerin etkili vatandaş olmaları için gereken temel basamaklardan biridir.

5. sınıflarda eğitim öğretim gören öğrencilere tarih bilinci kazandırma görevi sosyal bilgiler dersinin sorumluluğundadır. Öğretmenlerin bireyi temel olarak hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programı ve programda yer alan tarih konularının etkililiği hakkındaki görüşleri, programı hazırlayanlara dönüt sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Yapılacak araştırmanın sonunda elde edilecek sonuçlar ve ortaya çıkacak önerilerin, sosyal bilgiler öğretim programının amaçlarına ulaşmasında yararlı olacağı ve program geliştiricilere ve uygulayıcılara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada elde edilecek bulgular;

- Kullanılacak veri toplama aracındaki sorular,
- 2017-2018 eğitim öğretim yılında Antalya ilinin merkezindeki ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin veri toplama aracındaki sorulara verdikleri yanıtlar,
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları bölüm, cinsiyet ve kıdemleri,
- Yürürlükte olan ve 2017 yılında yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan 5. sınıf öğrenme alanlarındaki konular ile sınırlıdır.

Araştırmanın Sayıltıları

- Araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşlerinin alınmasından sonra geliştirilen ve araştırmada kullanılacak veri toplama aracının, araştırmanın amacını yansıttığı varsayılmıştır.

- Örneklemin, evreni temsil ettiği düşünülmektedir.

- 2017 yılında yenilenen sosyal bilgiler programı dâhilinde hazırlanan veri toplama aracındaki soruların 5.sınıf sosyal bilgiler konularının tarih bilinci oluşturmadaki etkililiği hakkındaki öğretmen görüşlerini ölçebileceği varsayılmıştır.

- Antalya ili merkeze bağlı ortaokullarında görevli öğretmenlerin anket sorularına samimi ve yansız olarak cevap verdikleri varsayılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sosyal Bilgiler Nedir?

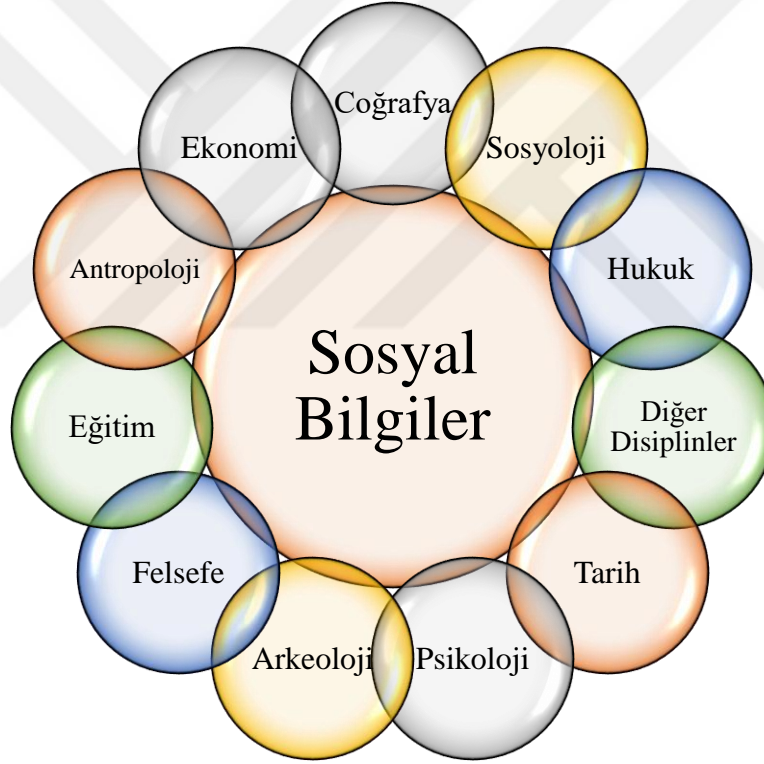
Sosyal bilimler, sosyal bilgilerin temel kaynağıdır. Tarih, coğrafya, eğitim, hukuk, ekonomi, psikoloji, felsefe, sosyoloji vb. tek başına bir bilim ve sosyal içerikli olan bu alanların disiplinler arası bir yaklaşımla bir arada ele alındığı ilköğretim seviyesindeki ders içeriği, sosyal bilgileri oluşturmaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler, sosyal bilimlerden seçilmiş, öğretim amacıyla basitleştirilmiş ve düzenlenmiş kazanımlar ve konular bütünüdür (Akdağ, 2014: 4).

Sosyal bilimlerin ortaya çıkışında toplumsal ve tarihsel olayların önemli olması gibi sosyal bilgilerin ortaya çıkmasında da giderek karmaşık bir hal alan toplumsal yapıların ortaya çıkardığı ihtiyaçlar etkili olmuştur. Bununla birlikte sosyal bilgilerin işlev ve kapsamını belirleme ve sınırlarını çizme çabaları ile birlikte, onu tanımlama çalışmaları, sosyal bilgiler ile ilgili birçok tartışmaya neden olmuştur. (Günay, 2010: 159). Geniş bir bilgi toplama alanının olması sosyal bilgiler hakkında çeşitli tanımların yapılmasına yol açmıştır.

Sosyal bilimlerde akademik ortamda üretilen bilimsel belge ve bilgiyi, sosyal bilgiler de kullanmakta ve bu bilgiyi öğrencilere aktarmaktadır. Sosyal bilgiler, bu bilgileri sunarken öğrencilerin yaş kuşağını, ilgi ve gereksinimlerini, hazırbulunuşluk düzeylerinin göz önünde bulundurmaya çalışan bir derstir. Bu kapsamda sosyal bilgiler dersi, sosyal bilimlerin, bilimsel ilkeler çerçevesinde eğitim öğretim gören öğrenciler için basite ve özele indirgenmiş halidir, biçiminde ifade edilebilir (Kabapınar, 2009: 2). Sosyal bilgiler, sosyal bilimlerin elde ettiği bulguları derleyip toparlayıp öğrencilerin seviyesine uygun olarak basitleştiren, bunları kullanarak öğrencilerin buldukları sosyal çevreye uyum sağlamada ve bu sosyal çevrede meydana gelen sorunlara çözüm bulmada ihtiyaç duyacakları bilgi ve becerileri öğrencilere kazandırmayı amaç edinen yurttaşlık eğitim programıdır, şeklinde tanımlanabilir (Öztürk, Keskin ve Otluoğlu, 2014: 2). Sosyal bilgiler, bireyi temel alarak bilimsel bilgiyi onun düzeyine uygun bir seviye ile ona aktarır, bireyin hayatını anlamlandırmasında bir araçtır.

Sosyal bilgiler, şekil I’de de belirtildiği gibi sosyal bilimleri ilgilendiren alanlarla çok boyutlu ve disiplinler arası yaklaşımla oluşmaktadır. Sosyal bilimlerden elde edilen içerikler ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersinin öğrenme alanlarında kaynaştırılıp bir bütün halinde verilmektedir. Sosyal bilgiler dersinin en önemli hedefi iyi vatandaşların yetiştirilmesidir. Sosyal bilimcilerin birincil görevi ise toplumları ilgilendiren fikir ve bilgilerin üretilmesidir. Aşağıdaki şema incelendiğinde, sosyal bilgiler dersinin alanının ne kadar geniş olduğunun anlaşılması ile birlikte, bu dersin önemi ortaya çıkmaktadır (Sezginsoy, 2011: 3-4). Sosyal bilgilerin çok disiplinli yapısından kaynaklı olarak sosyal bilgileri tanımlamak diğer disiplinleri tanımlamak kadar basit değildir.

Şekil I. Sosyal Bilgilerin Diğer Disiplin Alanları İle İlişkisi

Sosyal bilgiler, kültürel mirası, geçmişten bu yana süregelen değerleri, bunların, halihazırda yaşayan özelliklerini ve üzerimizdeki etkilerini, insanların fiziki-sosyal çevreleri ile olan bağlarını konu edinen, okullarımız için pek eski sayılmayan bir derstir (Göngördü, 2002: 130). Sosyal bilgiler; bireyi, toplumun değerlerine, örf adetlerine ve kültürüne hazırlayan ayrıca bireyin topluma en iyi şekilde uyum sağlamasını hedefleyen derslerden birisidir.

Sosyal bilgiler eğitimine önemli katkıları olan Erden'e göre sosyal bilgiler, "İlk ve orta kademedeki okullarda iyi ve sorumluluk sahibi vatandaş yetiştirmek amacı ile sosyal bilimleri oluşturan disiplinlerden derlenmiş bilgiler temel alınarak, öğrencilere toplum ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılmaya çalışıldığı bir alandır" (Akt. Doğanay, 2004: 16). Vatandaşlık eğitimi açısından sosyal bilgiler, en önemli disiplin ve ders olarak görülmektedir.

Sosyal bilgiler eğitimi üzerine ülkemizde önemli çalışmalar yapan Sönmez (1997), Doğanay (2005) ve Erden (tarihsiz) de farklı yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Yabancı ve Türk bilim adamları tarafından sosyal bilgiler ile ilgili yapılan tanımlar ele alındığında sosyal bilgileri şöyle tanımlayabiliriz; "Sosyal bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşerî bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır." Ayrıca Savage ve Armstrong, (1996)'a göre; profesyonel sosyal bilgiler eğitimcilerinin yer aldığı Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi [NCSS], ABD'de, 1992 yılında, sosyal bilgilerin tanımıyla ilgili ortaya çıkan tartışmaları sonlandırmak amacıyla sosyal bilgileri kapsamlı bir şekilde tanımlamışlardır. Sosyal bilgiler uzmanlarınca kabul gören ve üzerinde uzlaşa sağlanan, sonralarda ise temel referans olarak kullanılan bu tanım aşağıdaki gibidir (Öztürk, 2009: 4):

"Sosyal bilgiler, sosyal ve beşerî bilimleri vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşerî bilimler, matematik ve doğa bilimlerden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal Bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır."

Sosyal bilgiler, toplumların kendi tarihleri üzerine inşa edecekleri geleceğine yön verir ve bu geleceğin sağlam temeller üzerine kurulabilmesi için bireye her türlü bilgiyi sağlayan disiplinlerin başında gelir.

Günümüzde sosyal bilgiler için yapılan tanımlara genel bir çerçevede bakılacak olunursa; farklı yaklaşımlar olmakla birlikte, bireyin çevresi ile olan iletişimi ve ilişkisinin yanı sıra etkili vatandaşlık kavramı ön plana çıkmaktadır.

Bunun yanında sosyal bilgiler uzmanları tarafından yapılan tanımlarda öne çıkan noktalar şunlardır;

- Etkili demokratik vatandaşlık eğitiminin hedeflenmesi,
- İnsanın sosyal çevresi ile etkileşiminin irdelenmesi,
- Bütüncül ve çok disiplinli bir anlayışla hareket edilmesi (Berk, 2008: 9).

Sosyal bilgiler insanların yaşamlarını konu alan, küreselleşen dünyada değerler ile donatılmış etkin vatandaş yetiştirmek için diğer bilimlerden bilgiler alıp, bunları kullanan, disiplinler arası bağı oldukça kuvvetli bir alan olarak ifade edilebilir. Sosyal bilgiler dersi, sosyal bilimlerin kendisine sunduğu her türlü bilgiyi bireye aktarma aracıdır. Ayrıca sosyal bilgiler dersi, bireyi tüm yönleri ile ele alır ve bireyin gelişimini tümünden desteklemeye çalışır.

1.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amacı ve Önemi

Yaşadığımız yüzyılda eğitim kurumları temel işlevleri olarak, etkili vatandaş yetiştirmek için beceri, değer ve bilgileri kazandırma üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunları bireyde davranış haline getirmek için ise Sosyal Bilgiler dersine ihtiyaç duyulmaktadır (Tay ve Öcal, 2012:6). Ülkemizdeki eğitim kurumlarının genel amacı, bireyleri, millet bilinci çerçevesinde duyarlı, bilgili, iyi birer vatandaş olarak yetiştirmek olup, bireylerin sosyalleşmelerini ve çağın gereklerine ayak uydurabilmelerini sağlamaktır. Ülkemizde sosyal bilgiler dersi öncelikle etkin ve üretken vatandaş yetiştirmeyi amaçlar (Akdağ, 2014: 6).

Okullarımızda öğretilen programlarda yer alan sosyal bilgiler dersi; bireyin hayatında karşılaşabileceği soru ve sorunlara en uygun yanıtı verebilmesi amacıyla bireyi hayata hazırlamaya çalışır. Bunun yanında bireye, hayatın içinden olaylar ile bu olaylardan hangi yöntemlerle ders çıkarması gerektiğini, birey olarak sorumluluklarını ve görevlerini öğretir (Savaş ve Ünüvar, 1999:1). Toplumun ideallerini bireylere kazandırmak ile yükümlü olan sosyal bilgiler dersi, öğrenciyi toplumsal sorunlar ile karşı karşıya bırakıp, öğrencinin toplumsal yaşam ile kaynaşmasını sağlar (Kaya, 2006:40). Sosyal bilgiler dersi, bireyden yola çıkarak, toplum ve toplumu oluşturan yapı taşları üzerinde durmaya çalışır.

Sosyal bilgiler, öğrencilerin toplum içinde etkin bireyler ve yurttaşlar olarak yetiştirilmelerinde önemi göz ardı edilmeyecek alanlardan biridir. Sosyal

bilgilerin temel amaçlarının başında, öğrencileri demokratik topluma hazırlamak ve onları etkin yurttaş olarak yetiştirme ile birlikte, bu yurttaşların problem çözme ve karar verme becerilerinin geliştirilmesi gelir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının genel amaçları belirlenmiştir.

Sosyal bilgiler dersinin amaçları öğretim programında belirtilmiş olup, programda öne çıkan temel unsurlar şunlardır:

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,

2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,

3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,

4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,

5. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekân algılama becerilerini geliştirmeleri,

6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,

7. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,

8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,

9. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,

10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,

11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,

12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,

13. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,

14. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümünü için kendine özgü görüşleri ileri sürmeleri,

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,

16. Millî, manevi değerleri temel alarak ve evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,

17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,

18. Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır (MEB, 2017: 5).

Sosyal bilgiler dersi sayesinde çocuklar, günümüzdeki problemler ile başa çıkma yollarını öğrenme, problemlerin üstesinden gelebilme yeteneği kazanma, güncel olay ve olguları takip edebilme davranışı gibi birçok davranış kazanıp etkin bir yurttaş olabilmektedir. Ayrıca sosyal bilgiler eğitimi özgüveni yüksek, vatansever, geleceğine hazırlıklı, üretken, milli ve manevi değerlerine bağlı, toplumsal sorunlara duyarlı, kendi tarihinin farkında olan, fiziksel ve duygusal olarak sağlıklı ve etkili bir birey yetiştirmede etkilidir.

NCSS'e (National Commission of Social Studies) göre sosyal bilgiler öğretiminin üç temel amacı vardır.

- a) Değişen dünyada ve toplumlarda kültür çeşitliliği hakkında bilgi ve anlayışının gelişmesi,
- b) Tüm kültürlerin katkısının tanıtılması,
- c) Kültürel değer sistemlerinin keşfedilmesi (Öztürk, 2002: 13).

Bununla birlikte öğretmenler her zaman, bireylere kazandırılacak becerileri nasıl gerçekleştireceklerine ilişkin çeşitli fikirlere sahip olmuşlardır. NCSS (National Commission of Social Studies), çeşitli görüşlerin olduğu bu konuda bir uzlaşmaya varmak amacıyla 1970 yılında yayınladığı kılavuzda sosyal bilgiler öğretimi için aşağıdaki amaçların dikkate alınmasını tavsiye etmiştir;

- Bireylerin geçmiş, bugün ve gelecekteki yaşantısı ile ilgili bilgi edinebilme becerisini geliştirme,
- Bireye eldeki bilgiyi kullanabilmesi amacıyla becerileri kazandırma,
- Bireylere inanç ve değerleri yorumlayabilme becerisini kazandırma,
- Vatandaş olarak etkin sosyal katılım için bilgiyi kullanma.

Evrensel amaçlar olarak belirtilen bu hususlar, ülkelerin vatandaşlık eğitimine uyarlanabilir. Bunun yanında bu amaçların ülkelere yansımaları farklı olabilir. İşte meydana çıkacak bu farklı yorumlar, ülkelerin ulusal amaçlarını oluşturacaktır (Öztürk, 2009:8). Sosyal bilgilerin amaçları, ulusal ve evrensel olacak şekilde iki guruba ayrılabilir.

1.2.1. Evrensel Amaçlar

Küreselleşen dünyanın yanı sıra insanlık tarihinin tüm dönemlerinde bilgi en önemli etken olmayı başarmıştır. Bugün bilgiyi üreten ve bu ürettiği bilgiyi kullanan uluslar, diğerlerine göre her alanda üstünlük sağlayabilmektedir. Eğitim sistemi, bilginin üretilmesinde, oluşturulmasında, kullanılmasında ve bilgi ve beceri olarak donanımlı bireylerin yetiştirilmesinde en önemli görevi üstlenmiştir (Berk, 2008:24). Eğitim sisteminin ele alacağı bilgiler, toplumların geleceğine yön verecek ve gelişimlerinde son derece büyük katkı sağlayacaktır.

Eğitimin görevi, başarısı ulusal sınırları aşmayan birey yetiştirmek değildir. Çeşitli coğrafyalara ve kültürlere uyum sağlayabilecek ve bu coğrafya ve kültürlerde de başarılı olabilecek bireylerin yetiştirilmesi, eğitimin görevlerinin başında gelir. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği kavramlar, genelde eğitim, özelde sosyal bilgiler öğretimini derinden etkilemiştir. Sosyal bilgiler, dünyadaki eğitim sistemlerinde oluşan değişimlerden en çok etkilenen alanlardan biridir. Çünkü sosyal bilgiler dersinin öğretim programları, öğrencilerde sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel bağlamda faydalı olacak davranışlar geliştirmeyi amaç edinmiştir. Söz konusu alanlardaki her türlü değişim, gelişim sosyal bilgiler dersinin öğretim programlarını doğrudan etkilemiştir (Erdoğan, 2007: 2). Toplumların gelişiminde önemli rolü olan sosyal bilgiler dersinin programları dünya ve ülke sorunlarına anlam yükleyebilen, bu sorunları tanımlayan ve çözmek için çeşitli çalışmalar yapabilen bireyleri yetiştirme sorumluluğuna sahiptir. Bu sebeple sosyal bilgiler dersi öğretim programları hazırlanırken, bu dersin önemini farkında olunmalı ve değişen-gelişen dünya şartlarının yanında, ulusal menfaatler göz önünde bulundurulmalıdır.

Dünyanın her yerinde eğitimciler, okullarda karar verme becerisinin “Nasıl?” geliştirileceği ile ilgili çeşitli görüşlere sahiptir. ABD’de bulunan sosyal bilgiler öğretmenleri kurulu (NCSS) tarafından, 1970 yılında yayınlanan ve bu

konuda uzlaşı sağlamak için hazırlanan program kılavuzlarında, sınıflarda gerçekleştirilen sosyal bilgiler öğretiminin amaçları, (1) bilgi, (2) beceriler, (3) tutum-değer ve (4) sosyal katılım, olarak belirtilmiştir. Aşağıda değinilen bu dört becerinin geliştirmesini önermişlerdir. (Öztürk, 2009:9).

1.2.1.1. Bilgiye İlişkin Amaçlar

İnsanlar sosyal eylemleri ile gerçekliği ve varlığı yorumlamaya çalışırlar, sosyal eylemin bir ürünü de bilgidir. Bir topluluk olarak insanların yeryüzünde sosyal çevreyi ve gerçekliği oluşturdukları andan itibaren bilgi mevcuttur (Yıldırım, 2007: 9). Bilgi, mevcut durumu iyi bir şekilde anlamamızı sağlar. Geçmiş ve gelecek arasında kurulacak bağa yardımcı olur. Bu sebeple okul ortamında öğrencilere planlı bir şekilde verilecek bilgiler özenle seçilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde toplum, geçmişi hakkında sağlıklı bilgiye sahip olmayacak ve geleceğini geçmişten kopuk bir şekilde planlayacaktır.

Beyin, insanın yaşantısı boyunca bilgilerin toplandığı bir yer olmaktan çıkarılıp, bu bilgilerin işlendiği strateji merkezi haline gelmeye başlamalıdır. İnsanın, hayatı anlamlandırabilmesi, problem çözme ve karar verme gibi becerilerde yaşam kalitesini yükseltmesi amacıyla bilgiye dayalı amaçların gerçekleştirilmesinde sosyal bilgiler aşağıdaki konuları ele alır:

- Kültürel, tarihi, coğrafi, ahlaki, sosyo-politik ve ekonomik etkinlik,
- Ulusal kimlik, vatandaşlık değerleri, anayasal miras, hak ve sorumluluklar,
- Farklı mekân ve zamanlarda, geçmişten günümüze yaşamış insanların ihtiyaç ve isteklerinin nasıl bağımsız hale geldiği, karşılandığı,
- Milli tarih ile birlikte, yerel tarih, yönetim sistemi ve coğrafya,
- İnsanlar ve çevreleriyle olan ilişkileri,
- Sosyal görevler ve sosyal kurumların oluşumunu anlama,
- Dünya ki tüm bölgeleri, onların tarihleri, kültürleri, coğrafyaları, , finansal ve siyasal sistemleri, uygarlığa katkıları, diğer bölgelerle olan ilişkileri,
- Farklı dini ve ahlaki inanışlar ve bunların bireyin yaşamındaki etkileri,

- İnsanların isteklerinin, düşüncelerinin ve duygularının yansıması olarak edebiyat, değerler, sanat ve idealler (Öztürk, 2009: 8-9).

1.2.1.2. Beceriye İlişkin Amaçlar

Sosyal bilgiler öğretimi vatandaşların etkili bir şekilde yaşayabilmesi ve etkili demokratik vatandaşlık için önem arz eden bazı temel bilgi ve değerler yanında, kişiler arası ve grup becerilerini geliştirmeyi amaç edinir. Sosyal bilgiler programı aracılığıyla vatandaşlarda geliştirilmesi ön görülen becerileri NCSS şöyle sıralamıştır:

1-Bilginin Kazanımı ile ilgili Beceriler:

- a. Okuma ile ilgili,
- b. Çalışma,
- c. Referans ve bilgi tarama,
- d. Elektronik araçlara özgü teknik beceriler.

2-Bilginin Kullanımı Ve Organize Edilmesi İle İlgili Beceriler:

- a. Karar verme,
- b. Düşünme,
- c. Metakognitif becerileri.

3- Toplumsal Katılım ve Kişiler Arası İlişkilerle İlgili Beceriler:

- a. Kişisel Beceriler,
- b. Grup Etkileşim,
- c. Toplumsal ve politik katılım becerileri (Bulut, 2011: 16-17).

1.2.1.3. Değer ve İnançlara İlişkin Amaçlar

Millî, evrensel ve manevi değerleri bilen, benimseyen ve bunları kavrayarak davranış haline getiren bireyler yetiştirmede sosyal bilgiler dersinin katkısı son derece büyüktür (MEB, 2017: 9). Demokratik bir toplumun gelişimi için değerler eğitimi son derece önemli olup, bireylerde tutum ve değerlerin gelişimini amaç edinen sosyal bilgiler dersi aşağıda belirtilen hedefler ve konular üzerine odaklanır:

- Başka insanlara, grup ve kültürlere, etnik, ırki ve diğer farklılıklara karşı olumlu tutum sahibi olma ve geliştirme,

- Adalet, eşitlik, otorite, katılım, gerçeklik, vatanseverlik gibi birleştirici değerlere, özgürlük, farklılık, mahremiyet, hak edilen süreç, mal ve insan hakları gibi bireysel ve kamusal değerlere bağlı olma,
- Anayasal güvenceleri, demokratik değer ve davranışları, farklı grupların kültürümüze olan katkılarını, toplumumuz ve diğer toplumlarda bulunan sosyal, ekonomik ve siyasal kurumların görevlerini takdir etme,
- Uzlaşmazlıkları analiz ederken ve adalet, eşitlik ve demokratik değerlerde yargıya varırken değer verme sürecini kullanma,
- İnsan ilişkilerinde sorumluluk, işbirliği, başkaları için endişelenme, açık fikirlilik ve yaratıcılığın önemini bilme (Öztürk, 2009: 11).

1.2.2. Ulusal Amaçlar

Ülkemizde sosyal bilgiler öğretim programının, milli menfaatleri, değerleri, geçmişi ve geleceği merkeze alan bir özellik taşıması öngörülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretiminin milli amaçları, ülkelerin eğitim politikalarına yön veren amaçlar ve ilkelere göre şekillenmektedir. Türkiye’de sosyal bilgiler öğretimi; “21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen, sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmeyi amaçlamaktadır” (Yazıcı, 2009: 425).

Toplumlar tarihleri sayesinde ayakta durup, kendilerine hedefler koyarlar ve bu hedeflere ulaşmak için çeşitli programlar yaparlar. Sosyal bilgiler programı planlanan bu hedeflere ulaşmada en önemli araçlardan biridir. Toplum olarak zengin tarihimizden yola çıkılarak yapılacak sosyal bilgiler programı sayesinde, kültürüne bağlı, değerlerini bilen, ulusal çıkarları gözetken ve bilen, etkin, güçlü, demokratik, insan haklarına saygılı, yardımsever vatandaşlar yetiştirilebilir.

1.3. Sosyal Bilgilerin Türkiye’de ve Dünyadaki Gelişimi

Sosyal bilgiler eğitim ve öğretiminin nerede ve ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemek ile birlikte; insanlık var olduğundan bu yana sosyal ve fen

bilimler eğitiminin başlamış olduğu söylenebilir. İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için sosyal ve fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması aşamasında bazı davranışları kazanması gerekmektedir. İnsanın yaşamı için gerekli olan bu davranışlar ancak sosyal bilimler ve fen bilimleri ile kazanılabilir. Bu durum söz konusu bilimlerin insanoglunun yaşamı kadar eski olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyal bilgileri oluşturan konular, Antik Yunan, Sümer, Roma, Çin uygarlıkları, Türk ve İslam devletleri gibi medeniyetler kuran toplumlarda ilkçağlardan itibaren eğitim kurumlarında okutulmaya başlanmıştır (Safran, 2009: 7). Sosyal bilgiler eğitimi, ilk olarak ABD de 1800'lü yılların sonlarında toplumda yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarındaki ortaya çıkan değişimlerin yarattığı sorunlara çözüm aramak amacıyla verilmeye başlanılmıştır.

Amerika Birleşik Devletlerinde sosyal bilgiler kavramı 1892 yılında toplanmış olan Millî Eğitim Konseyince ele alınmış, milli toplum anlayışını meydana çıkarmak için sosyal bilgiler dersi ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Sonraları bu kavram Amerika Birleşik Devletlerinde Milli Eğitim Derneği'nin Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından 1916 yılında kabul edilmiştir. Sosyal bilgiler kavramı sonraki yıllarda diğer ülkelerde de gitgide yaygınlaşmış ve eğitim programlarında yerini almaya başlamıştır (Bulut; 2011: 21-22). Bilgilerin yapılandırmasına yardımcı olan, etkin vatandaş yetiştirmede önemli rol oynayan, tüm bilim alanlarından bilgiler toplayıp bunları bireye düzenli bir şekilde aktaran, toplumun tüm sorunları ile yakından ilgilenen ve geçmişle bağlantısını hiçbir zaman kesmeyen sosyal bilgiler dersi, mevcut konumundan dolayı hemen hemen tüm ülkelerde önemini korumakta ve eğitimi devam etmektedir.

Dünyadaki sosyal bilgiler öğretimine ilişkin olarak meydana gelen gelişmeler hiç kuşkusuz Türkiye'yi ve Türk Milli Eğitim Politikasını tüm yönleri ile etkilemiştir. Türkiye'de sosyal bilgiler öğretimiyle ilgili gelişmelere bakıldığında, Türklerin gerek İslamiyet'i kabullerinden önce, gerekse İslamiyet'i kabullerinden sonra bugünkü sosyal bilgiler dersi öğretim programında bulunan konuların aslında o dönem eğitim programlarında yer aldığı ve bu konuların öğretimini yapıldığı görülmektedir. Cumhuriyet döneminde ise 1924, 1926, 1936, 1948, 1962, 1968, 1998 ve 2005 yıllarında o dönemlerde yürürlükte olan

programlar üzerinde çeşitli değişiklikler yapılmıştır (Kaymakçı, 2010: 28-30). 1926, 1930, 1936 ve 1948 eğitim öğretim programlarında, tek disiplinli programa uygun coğrafya, tarih ve yurttaşlık bilgisi derslerine yer verilmiştir. Çok disiplinli ve disiplinler arası program yaklaşımı ve ders olarak sosyal bilgiler, Türkiye’de ilk defa 1960’lı yıllarda kabul görmüştür. Bununla birlikte ilk kez 1962 yılı ilköğretim programında coğrafya, tarih, yurttaşlık bilgisi dersleri, “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adıyla birleştirilmiştir. Daha sonra sosyal bilgiler dersi bu isimle ilk kez 1968 yılında hazırlanan programda yer almış, ders olarak 1968–1969 öğretim yılında ilköğretimde, 1973–1974 öğretim yılında da ortaokullarda okutulmaya başlanmıştır. 1985–1986 öğretim yılından itibaren ortaokullardan sosyal bilgiler dersi kaldırılmış, bunun yerine milli coğrafya, milli tarih ve vatandaşlık bilgileri dersleri konulmuştur. (Bulut; 2011: 22-23)

1997 yılında zorunlu ve sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçilmesiyle Sosyal bilgiler programıyla ilgili radikal değişiklikler yapılmıştır. Bu çerçevede eğitim programlarında ilköğretim bir bütün şeklinde ele alınmış, sosyal bilgilerin bir ders olarak ilköğretimin 4, 5, 6 ve 7. sınıflarında okutulması kararlaştırılarak 1998 Sosyal Bilgiler Programı geliştirilmiştir. Ayrıca ilköğretimin ikinci kademesinde 7 ve 8. sınıflarda “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi” dersinin okutulması kararlaştırılmıştır. Böylece 1998 yılında bu dersin verilmeye başlanması ile sosyal bilgiler dersini okutacak öğretmen ihtiyacı doğmuştur. Bunun sonucunda eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler lisans programlarının sayısı artmaya başlamıştır (Kaymakçı, 2010: 31)

1998 yılından sonra, dünyada meydana gelen gelişmeler göz önünde bulundurularak, program geliştirme çalışmaları yoğunluk kazanmıştır. 2005 yılında pilot illerde uygulanmış olan sosyal bilgiler dersi öğretim programı, 2005–2006 yılından itibaren tüm illerde uygulamaya konulmuştur. Ayrıca ülkemizin değişen şartları ve ihtiyaçları paralelinde 2017 ve 2018 yılında sosyal bilgiler programı yeniden gözden geçirilip geliştirilerek, yenilenen program pilot uygulamalardan sonra tüm sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır.

1.4. Tarih ve Tarih Bilinci

Tarih, yaşanmışlıkları acısıyla ve tatlısıyla, tüm yönleriyle ele alan, bunları milletlerin devamı olan nesillere aktaran bilimdir. Tarih, yeni nesillerin

hafızasında bilinç haline gelmesiyle anlam kazanır. Böylece tarih kavramı deyince; tarihi yapmak, tarihi yazmak, tarihi bilinç olarak yaşamak, yani istikbâle yönelik planlara katmak akla gelmelidir (Turan, 1995: 387). Tarih, milletlerin hafızasıdır. Hafızasını kaybeden milletler, dostunu-düşmanını ayırt edemeyen, geleceğini planlamasını bilmeyen bireylerin varlığı ile doludur. Aynı zamanda hafızasını kaybeden milletler dostlarını ve düşmanlarını ayırt edemezler, istikballerini planlayamazlar. Hafıza kaybı yaşayan milletler okyanusta pusulasını kaybetmiş gemi gibi olurlar (Çelik, 2007: 12). Böylece pusulasını kaybetmiş toplumlar ve milletler başkaları tarafından yönlendirilmeye mahkûm olurlar. Nesiller arasında kopmalar yaşanır ve sonuçta toplumlar yok olup giderler. Bundan dolayı, bireylere ve toplumlara devamlılık düşüncesini kazandıran, milli kültürün tüm unsurlarını geleceğe aktaran, dimdik ayakta durabilmesi için toplumlara, tarihlerini ve atalarının mirasını öğreten tarih biliminin öğretimi son derece önemli ve gereklidir.

Tarih, insanların kendilerinden öncekilerin neler yaptıklarını nasıl yaşadıklarını, birbirleri ile olan ilişkilerini, savaşlarını, icatlarını ve olayların sebep ve sonuçlarını anlamak için ortaya çıkan araştırmaya, soruşturmaya, incelemeye ve yorumlamaya dayanan geleceğe ışık tutan bir bilimdir. Tarih genel anlamda insanların kendini bilme merakını giderme, özel anlamda ise dününü, bugününü, yarını, geleceğini ve ileriye anlama çabasıdır. Tarih, geçmişte yaşanan toplum biçimleri, insanların bilinç ve eylemleri üzerinde durmaktadır. Tarih bilgisi ise yaşam ve eylemlerimize yön vermektedir. Yanlış tarih bilgisi toplumların yanlış yönlendirilmelerine, yanlış eylemlere sevk edilmelerine ve dolayısı ile yaşam biçimlerinin olduğundan farklı bir şekilde değişmesine sebep olmaktadır. Bu durum evrensel olarak düşünüldüğünde, dünyadaki toplumların yanlış temeller üzerine kurulması kaçınılmaz. Tarih bilgisi insanların geçmiş ve geleceklerini, dününü, bugününü ve yarınını konu alan vazgeçilmesi imkânsız bilgidir. İnsanların yeteneklerinin özünü koruması ve devam ettirmesi bu bilgi sayesinde sağlanmaktadır (Oymak, 1992: 20-23). Toplumlar, tarih bilimi ve bu bilimin sunduğu bilgilerin, devamlılıklarını sağlamak için ne kadar önemli olduğunun farkına vardıkları zaman kendi gelişimlerini tasarlayabilirler.

“Tarih niçindir” sorusuna, Collingwood şu cevabı vermiştir:

"Benim yanıtım, tarihin insanın kendine ilişkin bilgisi "için" olduğudur. Kendini bilmesinin insan için önemli olduğu düşünülür genellikle, kendini bilme burada kendi kişisel özelliklerini, onu öteki insanlardan ayıran şeyleri bilme değil, insan olarak yapısını bilme demektir. Kendinizi bilmeniz ne yapabileceğinizi bilmeniz anlamına gelir, kimse ne yapabileceğini denemeden bilemediği için de, insanın ne yapabileceği konuşandaki tek ipucu ne yaptığıdır. Öyleyse, tarihin değeri bize insanlığın ne yaptığını, böylece insanın ne olduğunu öğretmesidir" (Akt. Bıçak, 1996:51).

Tarih bilimi tamamen insanı temel alan ve insan ile ilgili olan tüm alanları konu alır.

Bilinç, algılar ve sezgiler aracılığı ile elde edilen mevcut bilgilerin, dış dünyada meydana gelen olay, olgu ve süreçler ile ilgili yorum yapabilme, bunları anlama ve farkına varma gücü ve sürecidir (Oymak, 1992:23). Bilinç, zihnin, geçmişin, anın ve geleceğin, duygu ve düşüncelerin, olay ve olguların farkında olunmasını sağlar. Bu farkında oluş, insanın kendisi ve çevresi ile ilgili olabilir. İnsanın kendisi ile ilgili farkında oluşuna kendisinin bilinci, çevresi ile ilgili olan bilince ise şey bilinci denir (Özlem, 1999:19). İnsanlar çoğunlukla kendinin farkında olmak ister ve bu şekilde eylemlerde bulunup hayatını sürdürmeye çalışmaktadır.

Bilinç kavramı özellikleri sebebiyle daha çok psikolojinin ilgi alanına girmektedir. Bilinç, geçmişten süre gelen olayların farkında olma, yeni olaylara hazırlanma olarak düşünülebilir. Descartes'e göre bilinç kendi üzerine düşünmedir. Lock, bilinci kişi ve kişinin kendi olma yönünden incelemiştir. Ayrıca Lock, düşünce ve bilincin birbirinden ayrılmaz yapıda olduğunu belirlemiştir. Bilinç kişinin kendini geçmişe göre düzenleyip geleceğe hazırlanmasıdır. Hegel bilinci ruhla aynı anlamda ifade etmiştir. Bilinç, geçmiş ve gelecek arasında bir köprü görevini üstlenir. Tarih ise geçmiş ve gelecek arasında yer alan kayıtlardır (Akt. Bıçak, 1996:46-49). Bu kayıtların aktarılması ve bunların farkına varılmasına bilinç sayesinde sağlanmaktadır. Tam da burada tarih bilinci kavramı önem kazanmaktadır.

İnsanlar kendilerine şimdiki zaman içerisinde bir kimlik bulmak, kendi yaşamlarını meşrulaştırmak ve kendilerini belli bir kalıba sokmak için maziye ihtiyaç duyarlar ve bu meşrulaştırma işleminin dayanağını dünde ararlar. Kişinin geçmişi, her yönüyle kişi üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Kişinin bu

geçmişi, kişiye yaşam ile ilgili deneyimleri konusunda yardımcı olup anlamakla birlikte, kişinin belleğini de güçlendirir (Oğuzoğlu, 2013:405). Tüm bunlar yapılırken belli yetilere ihtiyaç duyulmaktadır. Tarih bilinci yetisi belirtilen duyguları hissetmede aracıdır. Literatürde tarih bilincine ilişkin çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Bunların bir kısmına aşağıda yer verilmiştir;

Tarih ve tarih bilinci, insanların geleceklerini kurması için yol gösterici ve yönlendiricidir. Toplumunu oluşturan bireylerin tarih bilincini anlaması onlara, kendi kültürel sistemleri içerisinde, kendilerine ait bir kimlik altında, dünyayı anlama ve yorumlama yeteneği kazandırır. Bu şekilde tarih bilinci yetisini kazanmış toplumlar varolma savaşı içerisinde büyük bir güç sahibi olurlar. Bu açıdan bakıldığında olay ve olguları tüm yönleri ile geleceğe bırakmak, tarih bilinci kavramının üstlendiği en önemli görevlerden biridir. Toplumun bütün kurumlarının işlerliği, amaçların gerçekleştirme oranları, özellikle tarih bilinci çerçevesinde değerlendirilir ve yorumlanırsa toplumda meydana gelen sorunlar kolay bir şekilde çözümlenebilir (Bıçak, 1996:54-55). Tarih ve tarih bilinci kavramları, Bıçak'ında dediği gibi bireysel ve toplumsal sorunların çözümünde etkin rol oynamaktadır.

Oymak (1992) tarih bilincini:

“Geçmişin bilgisini, güncel bilgi ile ve her ikisini, geleceğe yönelik bilinmeyenin bilgisiyle işleyip, bireşime ulaşıp yorumlama ve değişim dönüşüm sürecini kavramaktır.” şeklinde tanımlamıştır.

Geçmiş ile gelecek arasındaki kopukluktan kurtulup bilinmeyenin bilgisine ulaşan birey, tarihsel bilincini tamamlamış, geçmişten geleceğe düşünce sürecini gerçekleştirmiş olmaktadır. Tarihi bilincin gerçekleştirilmesi; bireyde, kendisine karanlık gelen olay ve olguların aydınlanmasına ve düşünsel olarak kendinden önce yaşayanların deneyimlerinden yararlanarak bunların farkına varmasına yol açmaktadır. İçinde yaşanılan çağın, ulusal ve evrensel tüm olumsuzlukların ve tehlikelerin aşılmasının ilk ve temel koşulu tarih bilincinin kazandırılmasıdır (Oymak, 1992: 23-24). Tarih bilinci tarihsel süreci kavramadır. Tarih ilişkileri kendi koşulları içerisinde yeniden keşfedip bilgiden bilince doğru yönelmektir.

Taşçier (2013), Dilthey'in tarih bilinci ile ilgili ifadelerini; Birey birikimlerinden yola çıkarak tarihsel bir varlık olduğunun bilincine vardığı zaman tarihi anlamış olacaktır. Tarih bilinci, kendini bilme ve öz bilinç ile ilgilidir. Birey

kendisini, ancak kendi aracılığıyla ve kendi tarihi yoluyla anlayabilir, şeklinde belirtmiştir (Taşçer, 2013: 66-73). Tarih bilinci, günümüzde insanların tarihsel olay ve olguların bilincinde olması sayesinde önem kazanmaktadır. Tarih bilinci, tarihi anlayarak bireyin kendinin farkına varmasıdır.

Tarih bilinci, insanların varoluşlarına ilişkin bir deneyim kazanmalarına yarar. Bir toplumda, dilde, tarihte, bütün bunlarla sınırlı bir varoluşu devam ettirmek demektir. İnsanların içinde bulunduğu bu sınırları, çeşitli seçimlerimizle ve davranışlarımızla zorlayabilir ve değiştirebiliriz (Güzel, 2000:21).

Tarih bilinci, eğitimle kazanılan, geçmişin anlaşılması, şimdiki anın farkında olunması ve bunları yorumlayıp geleceğe dair beklentiler arasında ilişki kurabilme yetisidir. Tarih bilinci gelişmiş bir birey toplum yaşamında aktif rol alabilir, gelecek hakkında planlama yapabilir, geçmişten yaratıcı bir şekilde yararlanabilir (Alkış ve Oğuzoğlu, 2005: 349). Tarih bilinci, anlam verme ve yorumlama ile oluşan bir farkındalıktır. Bireyler tarih bilinci sayesinde tarihi anlayabilirler. Tarih bilinci, ortak ülkü, dil, kültür ve anlayışın kazandırılmasında etkin olmakla birlikte, toplumun sağlam temeller üzerine kurulmasında aracıdır ve “geçmiş” ile yorumlama, “şimdi” ile anlamlandırma, “gelecek” ile ideolojik bir tasarı oluşturma biçiminde işlevini yerine getirir (Bobaroğlu, 2012:2). Dolayısı ile tarih bilinci, geçmişi, bir farkındalık yaratarak geleceğe aktarmada rol oynayıp, birey ve toplum için önemi göz ardı edilmeyecek bir kavramdır.

Tarihsel bilinç, bireyin kendi bilincine şekil veren ön yargılarının farkında olmasını gerektirir (Ulusoy, 2009: 64). Toplumun yararına olacak şekilde tarihten faydalanan birey, zaman içerisinde topluma adapte olur.

İnsan hayatında tarihin nasıl yer aldığı tespit edildiği zaman tarih bilinci anlaşılabilir olur. Tarihi oluşturan öğelerin farkına varmak, öncelikle tarih bilincinin kazandırılması ile ilgilidir. İnsanın ne demek olduğu ile tarih bilincinin ne demek olduğunu anlamak eş değer kabul edilebilir. Çünkü bilinç, kendi geçmişi ve geleceği üzerine anlamlandırma yapan tarih ile aynı amaç peşindedir. İnsan olmanın ne demek olduğu anlamak ile tarihin bilincine varmak aynı değeri taşır (Bıçak, 1996: 51). İnsana, kendisinin tarihsel bir varlık olduğunu kavrama, bunun bilincine ulaşma olanağını tarih bilinci sağlamıştır. Tarih bilinci, insanın parçası olduğu tarihsel sürece bilinçli bir şekilde katılmasına, geçmişi yorumlayıp,

geleceği biçimlendirip ve ona yön vermeye olanak tanır. İnsanın, tarihsel bir varlık ve tarihinin bilincinde olabilmesi, varoluşunun farkında olduğu bilinç durumudur (Günay, 2009:118). Tarihsel bir varlık olan insan, geçmişini sayesinde hayatına anlam kazandırır. Bunu yaparken de bilinçten yola çıkarak tarihinin farkına varmaya çalışır.

Tarih bilinci, toplumun kendi bilincine ulaşması ile ortaya çıkar. Bireyin dünya görüşünü, tecrübeleri ve hayat tarzını şekillendiren olaylar, mensubu olduğu toplum, ailesi ve bu toplumun siyasi, ekonomik ve kültürel durumları onun tarih bilinci edinmesinde belirleyicidir (Ortaylı, 2010: 9). Tarih bilinci, bireyin dolayısı ile toplumun ruhuna ve omuzlarına yüklenen ağırlıkların kaldırılmasında, bireyi ve toplumu refaha ulaştırmada önemli görev üstlenir (Bulut, 2011: 34). Toplumunu oluşturan birey, kendi çabaları ile farkına vardığı geçmişini anlamlandırarak toplumun gelişimini sağlar ve geleceğini oluşturur.

Her toplum, her millet ve her birey varlığını anlamlandırmak kendisine bir dayanak bulmak için geçmişe yönelir ve bu geçmişe ihtiyaç duyar. Ortak bir geçmişe sahip milletler, tarih bilinci sayesinde birlik ve beraberlik içerisinde yaşarlar. Bu milletler bugün yaşadıklarını geçmişten gelip geleceğe uzanan süreç içerisinde yorumlar ve bu yaşadıklarına anlam kazandırır. Bu sebeple tarih bilinci, toplumların devamlılığı için son derece gereklidir (Aslan ve Akçalı, 2007: 125). Tüm toplumlar, kendi çocuklarını kendi değerleri, kültürü, örf ve adetleri içerisinde eğiterek, geleceğe hazırlamak ister. Çocuklarını tarihlerine, kültürlerine ve ülkelerine yabancılaştıracak zararlı uyarılara karşı önlemler alıp onları korumak ister. Tarih bilinci de bu noktada önem kazanmaktadır (Arvasi, 2008: 36). Toplumların kültürlerini ve tüm değerlerini geleceğe taşıyan tarih bilimi, bireyin toplumuna karşı olan sorumluluklarını ve görevlerini bireye kazandırır. Bunları hayat biçimi haline getirmesi için bireyde farkındalık yaratır.

Bir milleti aynı değerler etrafında birleştiren ve ulusal bilincin gelişimini sağlayan en önemli bağlardan biri tarih bilincidir. Tarih bilinci yardımı ile verilmeye çalışılan ortak geçmiş, ulusları bir bütün halinde geleceğe doğru yol almalarını sağlar (Akçalı, 2007: 14). Yeni kurulan bir devletin hızla gelişmesi, dünya toplumları içerisinde söz sahibi olması, köklü geçmişinden güç olarak özgüveninin yüksek olması, geçmişini benimseyip geleceğe karşı sağlam temeller

atılması için tartışmasız tarih bilinci gelişmiş bir topluma ihtiyaç duyulmaktadır. Tarih bilinci gelişmiş bir ulus oluşturmak için Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda Türk Tarih Kurumunun kurulması, Türk Tarih Tezinin yayınlanması, Türk Ocaklarının kurulması gibi birçok reform yapılmıştır. Bu yıllarda ulusal kimliğin oluşturulması için özellikle Avrupa devletlerinin izlediği yol izlenerek tarihten faydalanılmış olup, yararcı yönleri ağır basacak bir tarih bilinci oluşturulmaya çalışılmıştır (Kaya, Özdemir ve Şimşek, 2004: 281-282). Ülkeler diğer ülkelere karşı ileride olmak için geçmişleri ile sürekli irtibat halindedirler. Geçmişlerini iyi bir şekilde yorumlayıp benimseyen toplumlar diğer ülkelerden her zaman bir adım önde olurlar.

Toplumlar, geçmişleri hakkında bilgi sahibi olduklarında geleceklerini kurgularken bu edindikleri bilgi ve birikimlerinden yararlanmaktadır. Bu kurgu yapılırken bireylerdeki tarih bilincinin varlığı son derece kolaylık sağlamaktadır. Bu tarih bilinci bireyde kendiliğinden ortaya çıkan bir yeti değildir. Tarihi bilgiler, tarihi okuma sayesinde doğar (Ogur, 2011: 92).

Tarih bilincine sahip bireylerin davranışları, barışçı ve iyi bir toplumun oluşmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu bireylerin hak ve sorumluluklarını bilen, bunlara sahip çıkan yurttaşlar olmaları beklenmektedir (Tekeli, 2008: 15). Tarih bilinci ve hafızası gelişmiş toplumlar, toplumların önemli zafer söylemlerine değer vermezler, tarihi tecrübelerin kendilerine sunduğu veriler sayesinde olaylar arasında anlamlılık ilişkisi kurar ve geleceği nakış gibi dokumaya çalışırlar. Hafızası ve tarih bilinci zayıf, iddiası olmayan toplumlarsa geride kalmış ya da yaşanan önemsiz zaferlerin sarhoşluğu ile küçük yenilgilerin ortaya çıkardığı yıkım ve eziklik arasında gidip gelirler (Davutoğlu, 2011: 60-61). Tarih bilgisi eksik olan bireyde tarih bilinci gelişimi eksik kalır. Birey ve toplum, tarih bilinci ile geçmişten geleceğe doğru akan süreç içinde var olduğu ve var olacağı duygusuna ulaşabilir. Tarih bilinci ile düşünce, mevcut durumun dar çerçevesinden sıyrılıp, yeni bakış ve yorumlar ile yeni ufuklara yönelir (Birinci, 2004: 2). Tarih sahnesindeki olay ve olgular toplumların büyüüp gelişimde en önemli faktörlerden birisidir. Bunu aktarmak ise bireye tarih bilincinin kazandırılması ile olur.

Tarih bilinci, tarihin ele aldığı olay ve olguları anlama çabası, bunların farkında olma, dolayısı ile tarihi kavramdır. Tarihi ele almadan, insandan, toplumdaki, insan ve toplumun ürünü olan kültürden bahsetmek olanaksızdır. İnsanlığın varoluşundan bu yana geçmişini anlamaya yönelik yapılan eylemler, aslında tarihsel bilincin varlığını göstermektedir. Tarih bilinci sayesinde birey tarihini anlar buna yönelik hayatına şekil verebilir. Tarih bilincine sahip birey aynı zamanda mensubu olduğu toplumun gelişimine önemli katkılarda bulunur.

1.5. Sosyal Bilgilerde Tarih ve Tarih Bilincinin Öğretimi

Tarih, sosyal bilgileri oluşturan temel disiplinlerden biridir. İnsanları ve yaşamları konu edinen, disiplinler arası bilgilerin toplandığı bir alan olan sosyal bilgiler dersinin önemli dayanaklarından birisi, temelinde insan olan tarih bilimidir. “Ben kimim?” sorusuna doğru bir cevap verebilecek bireyler yetiştirmek sosyal bilgilerin merkezinde yer alan tarih biliminin düzgün bir şekilde gösterilmesi ile mümkündür (Bulut, 2011: 26).

Sosyal bir varlık olan insan, çevresiyle etkileşim halinde olur ve yaşamını bulunduğu topluma göre yönlendirir. Bunun yapılabilmesi için o toplumun özelliklerinin bilinmesi gerekir. Burada tarih bilimi devreye girer. Çünkü tarih, toplumların kültürlerini, değerlerini, örf ve adetlerini kaydeden ve gelecek nesillere aktaran bilim dalıdır. Tarih, milletlerin ortak değerlerinin yeni nesillere aktarılmasında büyük bir rol oynar. Tarih bilimi sayesinde nesiller ve milletler tarihlerini öğrenip devamlılıklarını sağlamaya çalışırlar. Bu da ancak tarih bilincinin bireyde oluşumu ile sağlanır. Tarih konuları öğretilirken, öğrencilerin aktif olarak eğitim-öğretime katılımı sağlanmalı, yaparak yaşayarak öğrenmeleri desteklenmelidir. Tarihi olaylar ve şahıslar verilirken, öğrencilerin geçmişte yaşıyor gibi geçmiş ile empati kurmaları teşvik edilmelidir. Örneğin; öğrencilerin tarihi müzelere götürülüp oradaki tarih kalıntılarını görmelerini ve tarih kalıntılarına dokunmalarını sağlamak onlarda kalıcı öğrenmeleri sağlar. Bunlar yapılırken öğrenciler tarihi daha iyi öğrenebilir ve dolayısı ile tarih bilincinin oluşarak geleceğin şekillenmesi sağlanabilir.

Tarih bilincinin gelişimini sağlamak, tarih öğretiminin amaçlarından biri olmalıdır. Bireyin tarih bilinci denildiğinde, onun aldığı eğitiminden ve diğer sosyalleşme kaynaklarından gelen uyarıcılar ile tarihin farkında olması

anlaşılmalıdır. İnsanın tarihi bilgilerinden yola çıkarak tarihi anlayışa sahip olması, tarihsel olayların anlamını, bu olayların nedenleri ve sonuçlarıyla ilişkilendirerek oluşturması tarih bilinci anlamına gelmektedir (Yeşilbursa, 2006: 32). Bu ilişkilendirme işlemi, çeşitli şekillerde her öğrencinin bilişsel hazırbulunuşluk durumuna göre yapılmaya ve öğretilmeye çalışılırsa, öğrencilerde geleceğe yönelik planlar daha sağlam temeller üzerine kurulur ve dolayısıyla toplumların gelişimi sağlıklı bir şekilde devam eder.

İnsanların tarihi şekillendirme biçimi tarih bilincinin oluşumunu etkiler. Tarihi, kendisinin kurduğunun bilincine varan insan, geleceği de kendi hedefleri doğrultusunda sahip olduğu aynı bilinçle yapılandırır. İnsana tarih bilinci kazandırma eylemi, kişide başlanmalıdır. Tarih bilinci, yaşadığı çevre, ailesi ve değerleri ile bireyde oluşmaktadır. Bireyin çevresinin, ailesinin ve yaşadığı kültürün tarih bilincinin oluşturulmasında etkili olduğu söylenebilir. Tarih bilinci kazandırılmaya çalışılırken tarihten yola çıkılmalıdır. Tarihin toplumdan kopuk olmadığı farkında olarak öğrenciye verilen bilgiler, tarih bilincinin kazandırılmasında daha verimli olur (Sezginsoy, 2011: 28). Ortaokul çağlarındaki öğrencilere verilen sosyal bilgiler dersinin programında bulunan tarih konuları, bu amaçlarla öğretilmelidir.

İlkokul ve ortaokul çağlarındaki öğrencilerde, tarihsel mirasın somut delillerle ve tecrübelerle aktarılması tarih bilincinin gelişimini olumlu bir şekilde etkiler. Bireyde geliştirilen tarih bilinci, toplumsal tarih bilincinin oluşumu için ilk basamaktır. Ayrıca toplumsal tarih bilincinin gelişmesi milli kimlik oluşumunun desteklenmesi ve yaşamın bir parçası haline gelmesi açısından önemlidir. Bu sebeple tarih konuları öğretilirken yapılandırmacı öğrenme kuramının sunduğu öğretim yöntem tekniklerinden faydalanılmalıdır (Yalçın, 2010: 1-2). Her öğrencinin zihinsel algılama metodu ve düzeyi farklı olduğundan, öğrencilere tarih eğitimi verilirken, çeşitli materyallerden yararlanılmalı, görsellere çoğunlukla yer verilmeli ve olaylar somut bir şekilde aktarılmalıdır. Bunun yanında aynı olayın veya konunun farklı kaynaklardan analiz edilmesi öğrencinin tarihe olan ilgisini arttırabilir. Öğrencilerin doğru bir tarih bilincine sahip olmaları isteniyorsa, onlara olaylarla ilgili yeterli doküman sunulmalı ve her öğrencinin öğrenme biçimine hitap edilebilmelidir (Karabağ, 2003: 123). Tarih bilinci,

yukarıda da belirtildiği gibi soyut olan tarih konularının somut bir şekilde aktarılması, tüm öğrencilere hitap edecek şekilde öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması halinde kazandırılabilir.

Tarih bilincinin bireyden bireye farklılaşmasında, bireysel farklılıklar, bireyin özellikleri ve toplumsal alandaki sorumlulukların kişiden kişiye değişmesi etkili olabilmektedir. Tarih bilincinin kazanılmasında ve bireyin sosyalleşmesinde okul içi ve dışı etkinliklerin önemi büyüktür (Akdemir: 2014: 15). Tarih bilincinin oluşmasında, tarih ve sosyal bilgiler öğretimi tek başlarına belirleyici değildir. Aile, çevre, teknoloji gibi diğer sosyalleşme kanallarının da etkisi büyüktür (Tekeli, 2008: 228). Tarih bilinci, okulda alınan eğitiminin yanında, teknolojik gelişmelerin getirdiği kütle iletişim araçları, aile, yakın arkadaş grupları ve çevre, vs. gibi dışarıdan gelebilecek tüm uyaranlar ile şekillenebilmektedir (Kaya, 2006: 34). Öğrenci yaşadığı tarihsel mekânın özellikleri bilirse, onunla sürekli iletişim halinde olursa, yerel tarih eğitimleri ile sınıf dışında eğitimler verilirse, tüm bu etkenler tarih bilincinin oluşumunda pozitif yönde gelişmelerin olmasını sağlar (Yumak, 2014: 26-27). Örneğin; 5. Sınıflar kültür ve miras ünitesinde yer alan “Somut kalıntılardan yola çıkarak kadim uygarlıkların insanlık tarihine katkılarını fark eder” kazanımı işlenirken, öğrencilerin müze gezisine ya da herhangi bir tarihi kalıntının bulunduğu alana götürülmesi onlarda kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesini sağlar. Öğrenciler kendi yaşadıkları çevreyi ve o çevrenin tarihini öğrenirken bunların kendi hayatlarına etkisini öğrenirler ve bu onların yaşamlarını anlamlandırmalarına ve geleceklerini yapılandırmalarına etki eder. Böylece öğrenciler yaşadıkları çevreyi, tarihi şahısları, olay ve olguları daha iyi anlar ve öğrencilerde tarih bilinci gelişmiş olur. Ayrıca bu sayede öğrencilerde duygudaşlık yeteneği de gelişmiş olur.

1.6. İlgili Literatür

Aşağıda araştırmanın konusunu oluşturan “Tarih bilinci” kavramı ile ilgili yapılan çeşitli araştırmalar ele alınmıştır.

Bıçak’ın (1996) Felsefe Dünyası dergisinde yayımladığı "Tarih Bilinci" konulu makalesinde, bilincin oluşumu ile tarihi ve tarih bilinci ele alınmıştır.

Timuçin’in (1998) "Doğru Bilinç Oluşturmakta Tarih Eğitiminin Önemi" konulu çalışmasında ise, tarihe nasıl bakılması gerektiği, insanların yaşantısında

tarihin vazgeçilmez bir husus olduğu, bilinç ile tarih bilinci arasındaki ilişkisi gibi konulara yer vermektedir. Ayrıca Timuçin (2000), Felsefelogos dergisinde, tarih bilinci ve tarih felsefesi konularında tespitleri bulunmaktadır.

Makaleleri, konferans metinleri ve bildirimleri "Siyaset, Bilim ve Tarih Bilinci" adlı kitabında toplamış olan Özlem (1999) yaptığı araştırmada; tarih, tarihsel zaman, kültür ve bilinç kavramları üstüne düşüncelerini felsefi açıdan yaklaşılarak okuyucuya sunmuştur.

Gökkaya (2001) tarafından gerçekleştirilen Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde eğitim gören 120 öğrenciye uygulanan, "Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin (Lisans) Tarih Bilinci Üzerine Bir Anket Değerlendirmesi" adlı çalışmada amaç, lisans öğrencilerinin almış ve almakta oldukları tarih derslerine ilişkin görüşlerini tespit etmek, bu tarih derslerinin kendilerine ve topluma nasıl katkıda bulunduğunu belirlemektir. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının üniversitede almış ve almakta oldukları tarih derslerinin, bilgi düzeyinde yüzeysel kaldığı ve tarih kavramı ile bütünleşemedikleri, demokratikleşme sürecine ise olumlu katkıda bulunduğu şeklinde sonuca varıldığı söylenebilir.

"Genç Cumhuriyet ve Oluşturulmaya Çalışılan Tarih Bilinci" (Özdemir ve diğerleri, 2004) başlıklı makale çalışmasında Cumhuriyetin kuruluş yıllarında nasıl bir tarih bilinci oluşturulmaya çalışıldığı ve bununla ne amaçlandığı üzerinde literatür çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda; Cumhuriyet döneminde Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarının kurdukları cumhuriyet rejimini meşrulaştırma ve milli bir kimlik oluşturmayı istemeleri ve siyasi elitin de katkılarıyla pragmatik yönleri ağır basan bir tarih bilinci oluşturma politikası izlendiği görülmüştür.

"Kültürel Kimliğin Oluşumunda Tarih Bilinci ve Tarih Öğretimi" konulu çalışmasında Aksoy ve Kıcırcı (2004), Marmara Üniversitesi Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalında tezsiz yüksek lisans eğitimindeki öğrencilere tarih bilinci, tarih öğretimi ve tarihin kültürel kimliği kazandırmasındaki etkisi konularında sorular sormuşlardır. Bu araştırmada, tarih bilincinin bireyde oluşabilmesi için öncelikle tarih konuları arasında sürekliliğin ve uyumun olması gerektiği, eğitim kurumlarında verilen tarihi bilgiler ile öğrencilerin okul dışındaki sosyal

çevrelerinde edindikleri tarih bilgisinin örtüşmemesinin tarih bilinci üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğu, tarih bilincinin oluşmamasının aynı zamanda kültürel kimliğin yapısını da olumsuz etkilediği gibi tespitlerde bulunulmuştur.

Kaya'nın (2006) "Tarih Eğitimi ve Tarih Bilinci" konulu makalesinde ise tarih bilinci ile tarih bilincinin oluşumu ve şekillenmesi konu alınmıştır. Tarih bilincinin oluşumunda tarih eğitiminin rolü ve önemi üzerinde durulmuştur.

Akçalı ve Aslan (2007) tarafından ortaya konulan "Kimlik Sunumu Olarak Tarih Eğitimi" adlı çalışmada; tarih bilinci, tarih eğitimi ve kimlik kavramları arasındaki bağlantılar değerlendirilmeye ve bu kavramların tarih eğitimi ile olan bağları tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca küreselleşme ve yerele bağlılık kavramları, dünyada yaşanan değişimler açısından incelenerek, tarih eğitiminde ne tür bir anlayış değişikliğine ihtiyaç olduğu üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Sezginsoy'un (2011) "Tarih Bilinci Oluşturmada Dizgeli Öğretimin Etkililiği" konulu doktora tezinde tarih bilinci oluşturmada dizgeli öğretimin etkililiği tespit edilmeye çalışılmıştır. İlköğretim 4. Sınıflardan oluşturulan iki grup üzerinde yapılmış olan çalışmada sonuç olarak dizgeli öğretim yaklaşımının öğrencilerde tarih bilinci oluşturmada etkili olduğu görülmektedir.

Çakmak ve Bulut (2013) tarafından yapılan "Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Öğretim Programı ve Tarih Bilinci" adlı çalışmada, 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkinliği öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda konuların tarih bilinci oluşturmada önemli ölçüde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tarih bilinci konusunda şimdiye kadar en büyük ve kapsamlı araştırma Körber Vakfı'na Youth and History (Gençlik ve Tarih) "Gençlerin Tarih Bilinci Üzerine Karşılaştırmalı Avrupa Projesi" adıyla yayınlanan, Türkiye'nin de içinde bulunduğu Avrupa'nın 27 ülkesi ile İsrail ve Filistin'i kapsayan ve 32.000 öğrenciye uygulanan projedir. İlhan TEKELİ bu araştırmanın bulgularını Tarih Bilinci ve Gençlik adı altında Türkçe olarak yayınlamıştır. Yapılan araştırma neticesinde; Türk gençliğinin, tarihe önem verdiği ve böyle bir bilince sahip olduğu, tarihin şimdiki yaşamıyla bağı olmayan geçmişte kalmış ve ölmüş bir şey olduğu düşüncesine katılmadıkları ve tarihini öğrenmenin dünü, bugünü anlayıp geleceği yönlendirebilmek için gerekli olduğu düşüncesine sahip oldukları şeklinde

sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında, toplumumuzu oluşturan bireylerin kendi tarihlerine önem verdikleri, tarihte yaşanmiş olay ve olguların kendileri için son derece önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda değinilen araştırmaların ortak amacı tarih bilincinin önemi üzerinde durmaktır. Ayrıca yapılan çalışmalar bizlere, geçmişi anlayıp bugün ile sentezleyip, geleceğe emin adımlarla ulaşma anlamında tarih bilincinin ne denli gerekli olduğunu göstermektedir. Bu araştırma, toplumların gelişimi için gerekli olan tarih bilincinin önemi göz önünde bulundurularak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, araştırmada kullanılacak veri toplama aracının hazırlanması, araştırma evreni ve örnekleme, verilerin toplanması ve bu veriler üzerinde yapılacak istatistiksel ve betimsel işlemler üzerinde durulacaktır.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Betimsel tarama modeli, içinde bulunulan durumlara dışarıdan herhangi bir müdahale yapılmadan mevcut durumu olduğu gibi tanımlamaya çalışan bir modeldir (Karasar, 2005: 77). Ayrıca geçmişteki ya da mevcut olan durumları olduğu gibi ortaya koymayı amaçlayan araştırma modelidir. Tarama modeli çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir. Ancak genel geçer görüşler bu modeli şu şekilde sınıflandırmışlardır;

- a- Genel Tarama Modeli
- b- Örnek Olay Tarama Modeli

Genel Tarama Modeli, birden fazla bireyden oluşan bir grupta, bu grup ile ilgili belli bir amaca ulaşmak için grup içerisinde seçilen örneklem üzerinde yapılan tarama yöntemidir. Bu sebeple sosyal bilgiler dersi öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmadaki etkililiğinin öğretmen görüşleri doğrultusunda tespitini konu alan bu araştırma, tarama modelinde ve ayrıntılı durum belirlemeye yöneliktir. Araştırma genel tarama modellerinden faydalanılarak ortaya konulmuştur.

2.2. Evren ve Örneklem

Antalya ili ortaokul kurumlarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmanın örneklemini ise 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokullarda görevli olan ve rastgele seçilmiş olan 101 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel özellikleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmenlerin Cinsiyet Durumu

	f	%
Erkek	59	58,4
Kadın	42	41,6
TOPLAM	101	100,0

Tablo-1 incelendiğinde, araştırmaya katılan 101 öğretmenin 59 (% 58,4)'unun erkek, 42 (% 41,6)'sinin ise kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Kıdem Durumu

	f	%
1-5 Yıl	4	4,1
6-10 Yıl	27	27,6
11-15 Yıl	21	21,4
16-20 Yıl	35	35,7
21 Yıl ve Üzeri	11	11,2
TOPLAM	98	100,0

Tablo-2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin yüzde 4,1 (f 4)'inin 1-5 yıl arası, yüzde 27,6 (f 27)'sinin 6-10 yıl arası, yüzde 21,4 (f 21)'ünün 11-15 yıl arası, yüzde 35,7 (f 35)'sinin 16-20 yıl arası ve yüzde 11,2 (f 11)'sinin ise 21 yıl ve üzeri bir süre sosyal bilgiler öğretmeni olarak öğretmenlik yaptıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yüzde 68,3'ünün 10 yıl ve üzeri bir süre sosyal bilgiler öğretmenliği yapıyor oldukları görülmektedir. Bu durum araştırmanın deneyimli sayılabilecek öğretmenlerden alınan veriler ışığında oluşturulduğunu göstermektedir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüm

	f	%
Sosyal Bilgiler Öğrt.	71	70,3
Tarih Öğrt.	22	21,8
Coğrafya Öğrt.	8	7,9
TOPLAM	101	100,0

Yukarıda verilen Tablo-3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin yüzde 70,3 (f 71)'ünün Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinden, yüzde 21,8 (f 22)'inin Tarih bölümünden ve yüzde 7,9 (f 8)'unun ise Coğrafya bölümünden mezun oldukları görülmektedir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın, kavramsal çerçevesinin oluşturulabilmesi amacıyla literatür taraması yapılmış ve konu ile ilgili yapılmış olan çeşitli araştırmalar incelenmiştir.

Araştırmada 5'li ve 3'lü likert tipi dereceleme ölçeği ve açık uçlu sorular kullanılarak anket formu hazırlanmış ve veriler toplanmaya çalışılmıştır. Hazırlanan bu anket formunun geçerliğini kontrol etmek amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuş, yapılan geri bildirimler doğrultusunda sorulan sorular üzerinde düzenlemeler yapılmıştır. Anket formunda yer alan beşli likert tipi

sorular için sırasıyla “Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum” ve üçlü likert tipi sorular için ise “Katılıyorum, Katılmıyorum, Fikrim Yok” seçenekleri sunulmuş ve araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmenlerden kendilerine göre uygun olan seçenekleri işaretlemeleri talep edilmiştir.

Veri toplama aracı toplamda 44 madde ve 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin kişisel özelliklerine; ikinci bölümde, sosyal bilgiler öğretim programının beşinci sınıf bölümünde yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiğine; üçüncü bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretim programının beşinci sınıf bölümünde yer alan tarih konuları hakkındaki düşüncelerine; dördüncü bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem ve tekniklerin uygun olduğuna; beşinci bölümde ise araştırmaya katılan öğretmenlerin tarih bilincinin gelişimi için neler yaptıklarına ve nelerin yapılması gerektiğine yönelik sorular sorulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilere ilişkin istatistiki işlemlerin bir kısmı, SPSS paket programında yapılmış, araştırmada kullanılan anket formunun 5. bölümündeki sorulara yönelik analiz çalışmaları ise nitel veri analizi yöntemlerinden olan betimsel analiz kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anketteki beşli likert tipi sorular için puanlama sırasıyla 5,00=Kesinlikle Katılıyorum, 4,00=Katılıyorum, 3,00=Kararsızım, 2,00=Katılmıyorum, 1,00=Kesinlikle Katılmıyorum” ve üçlü likert tipi sorular için ise “3,00=Katılıyorum, 1,00=Katılmıyorum, 2,00=Fikrim Yok” şeklindedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, cinsiyetleri, mesleki kıdemleri ve mezun oldukları bölüm değişkenlerine ilişkin istatistiki veriler, sosyal bilgiler öğretim programının beşinci sınıf bölümünde yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği hakkındaki görüşleri, sosyal bilgiler öğretim programının beşinci sınıf bölümünde yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri ve sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında

hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin cevapları “aritmetik ortalama, frekans ve yüzde” kullanılarak tespit edilmiştir.

Bağımsız t-Testi birbirinden bağımsız iki grubun bir bağımlı değişken ile karşılaştırılarak aralarında farklılığın olup olmadığının tespitinde kullanılan tekniktir (Ekiz, 2013: 146). Araştırmada yer alan cinsiyet değişkeni bağımsız iki gruptan oluştuğu için aşağıda belirtilen problem durumlarına ilişkin sonuçlar bağımsız t-Testi kullanılarak elde edilmeye çalışılmıştır;

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının beşinci sınıf bölümünde yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile ilgili görüşlerinin, cinsiyetlerine göre farklılaşma durumu,
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının beşinci sınıf bölümünde yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri ile ilgili görüşlerinin, cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu.

Tek Yönlü Varyans Analizi ilişkisiz üç ya da daha fazla grubun ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı konusunda kullanılır (Ekiz, 2013: 149). Araştırmada, mesleki kıdem ve branş değişkenleri üç ve daha fazla gruptan olduğundan dolayı aşağıda belirtilen problem durumlarına ilişkin sonuçlar tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemi kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır;

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının beşinci sınıf bölümünde yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile ilgili görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre farklılaşma durumu,
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının beşinci sınıf bölümünde yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri ile ilgili görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre farklılaşma durumu,
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının beşinci sınıf bölümünde yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile ilgili görüşlerinin, branşlarına göre farklılaşma durumu,
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının beşinci sınıf bölümünde yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri ile ilgili görüşlerinin, branşlarına göre farklılaşma durumu.

Bağımsız Ki-Kare testi, iki değişken arasında bağ, farklılık ve anlamlılık olup olmadığını test etmede ve gruplar arası homojenlik testlerinde kullanılır. Analizde kullanılacak değişkenler nitel veya nicel olabilir (Güngör ve Bulut, 2008: 85). Aşağıda belirtilen problem durumlarına ilişkin sonuçlar ise bağımsız Ki-Kare analizi kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır;

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin görüşlerinin, cinsiyetlerine göre farklılaşma durumu,
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin görüşlerinin, branşlarına göre farklılaşma durumu,
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre farklılaşma durumu.

Betimsel analiz, veri toplama araçları ile elde edilmiş verilerin önceden belirlenmiş temalar ya da kategorilere göre yorumlanmasını sağlayan ve nitel araştırmalarda kullanılan nitel analiz yöntemlerinden biridir. Bu yöntemle araştırmacı elde etmiş olduğu verileri doğru bir şekilde yansıtabilmek amacıyla sık sık doğrudan alıntılar yapabilir. Burada temel amaç elde edilen verilerin okuyucuya özetlenip yorumlanarak sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003: 31). Bu sebeple anket formunda yer alan 5. bölümdeki sorulara verilen cevaplar nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz kullanılarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu analiz yapılırken elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda 4 tema ve bu temalara ait kodlar tespit edilmiştir. Tespit edilen kodların bulguları ve yorumlaması iç tutarlılık ilkesi temel alınarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci gelişimine etkisi konusunda öğretmen görüşlerinin tespitine yönelik kullanılan anketin SPSS programında Cronbach's Alpha yöntemi kullanılarak yapılan analizi sonucunda güvenilirlik değerinin ,873 olduğu, elde edilen sonuca

göre söz konusu anketin güvenilir olarak kabul edilebileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca SPSS programında yer alan Faktör Analizi (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) tekniği kullanılarak veri toplama aracının geçerlilik oranı ,703 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte, soru 39a ile 39b'nin aynı sorular olduğu, birinin olumsuz soru kökü, diğerinin ise olumlu soru kökü ile hazırlanmasına karşın katılımcıların soruları anlayarak cevaplandırđı ve iki soruya ilişkin yapılan istatistiki işlemlerle sonuçların bir birine yakın ve benzer olduğu tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmada elde edilen bulgulara ve bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler dersinin öğretimini veren ve araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 5.sınıflar kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmaya yönelik veri toplama aracı ile elde edilen görüşleri ve bu görüşlere ilişkin analiz sonuçları ele alınmıştır. Toplanan verilerin analiz sonuçları aşağıdaki gibi ele alınmıştır;

- 1- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği hakkındaki görüşlerine ilişkin istatistiki veriler,
- 2- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşüncelerine ilişkin istatistiki veriler,
- 3- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile ilgili görüşlerinin, cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koyan Bağımsız T-Testi sonuçları,
- 4- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri ile ilgili görüşlerinin, cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koyan Bağımsız T-Testi sonuçları,
- 5- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koyan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları,
- 6- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri ile ilgili görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koyan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları,

- 7- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile ilgili görüşlerinin, branşlarına göre farklılaşma durumunu ortaya koyan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları,
- 8- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri ile ilgili görüşlerinin, branşlarına göre farklılaşma durumunu ortaya koyan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları,
- 9- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin analiz ve cinsiyetlerine, branşlarına ve kıdemlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koyan Ki-Kare testi sonuçları,
- 10- “Öğrencilerinizin tarih bilincinin gelişmesi için okul içi ve dışı etkinliklerinde neler yaparsınız?” şeklindeki soruya verilen cevapların betimsel analiz sonuçları,
- 11- “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için Ders kitaplarında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?” şeklindeki soruya verilen cevapların betimsel analiz sonuçları,
- 12- “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için 2017 yılında yenilenen öğretim programında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?” şeklindeki soruya verilen cevapların betimsel analiz sonuçları,
- 13- “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için başka neler yapılabilir?” şeklindeki soruya verilen cevapların betimsel analiz sonuçları.

3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında yer alan 5. Sınıf Konularının Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği Hakkındaki Görüşleri:

Öğretmenlerin sosyal bilgiler programı 5 sınıf bölümünde yer alan tarih konularının tarih bilinci oluşturmadaki etkililiğini tespit etmek için anket veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. 5’li Likert tipindeki ankette 35 soru yer almıştır. Anketten elde edilen bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin 5. Sınıf Konularının Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği Hakkındaki Görüşleri

Madde	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		X	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Soru-5	1	1,0	3	3,0	8	7,9	57	56,7	32	31,7	4,1285	,7666
Soru-6	1	1,0	2	2,0	6	5,9	51	50,5	41	40,6	4,2772	,7499
Soru-7	1	1,0	5	5,0	15	15,0	50	50,0	29	29,0	4,0100	,8586
Soru-8	1	1,0	5	5,0	6	5,9	57	56,4	32	31,7	4,1287	,8082
Soru-9	0	0,0	5	5,0	3	3,0	58	58,0	34	34,0	4,2100	,7288
Soru-10	2	2,0	2	2,0	4	4,0	55	54,5	38	37,5	4,2376	,7892
Soru-11	0	0,0	3	3,0	2	2,0	54	53,5	42	41,6	4,3366	,6674
Soru-12	1	1,0	2	2,0	8	8,0	56	56,0	33	33,0	4,1800	,7437
Soru-13	11	10,9	16	15,8	10	9,9	43	42,6	21	20,8	3,4653	1,2850
Soru-14	0	0,0	17	17,2	25	25,3	48	48,5	9	9,1	3,4949	,8849
Soru-15	2	2,0	6	5,9	13	12,9	58	57,4	22	21,8	3,9109	,8729
Soru-16	1	1,0	3	3,0	6	6,0	69	69,0	21	21,0	4,0600	,6936
Soru-17	20	19,8	30	29,7	15	14,9	27	26,7	9	8,9	2,7525	1,2915
Soru-18	0	0,0	8	7,9	7	6,9	67	66,3	19	18,8	3,9604	,7605
Soru-19	7	6,9	24	23,8	17	16,8	34	33,7	19	18,8	3,3366	1,2270
Soru-20	9	9,0	8	8,0	12	12,0	56	56,0	15	15,0	3,6000	1,1191
Soru-21	1	1,0	3	3,0	4	4,0	58	57,4	35	34,7	4,2178	,7430
Soru-22	1	1,0	7	6,9	9	8,9	57	56,4	27	26,7	4,0099	,8543
Soru-23	2	2,0	16	15,8	13	12,9	48	47,5	22	21,8	3,7129	1,0424
Soru-24	5	5,0	13	13,0	13	13,0	55	55,0	14	14,0	3,6000	1,0444
Soru-25	1	1,0	21	21,0	27	27,0	38	38,0	13	13,0	3,4100	,9959
Soru-26	0	0,0	7	6,9	9	8,9	67	66,3	18	17,8	3,9505	,7399
Soru-27	2	2,0	2	2,0	9	8,9	58	57,4	30	29,7	4,1089	,7987
Soru-28	3	3,0	15	14,9	24	23,8	40	39,6	19	18,8	3,5644	1,0527
Soru-29	3	3,0	10	9,9	8	7,9	35	34,7	45	44,6	4,0792	1,0925
Soru-30	2	2,0	9	8,9	25	24,8	43	42,6	22	21,8	3,7327	,9684
Soru-31	1	1,0	9	8,9	16	15,8	54	53,5	21	20,8	3,8416	,8914
Soru-32	8	7,9	20	19,8	18	17,8	38	37,6	17	16,8	3,3564	1,2048
Soru-33	0	0,0	0	0,0	9	8,9	45	44,6	47	46,5	4,3762	,6457
Soru-34	0	0,0	1	1,0	6	5,9	57	56,4	37	36,6	4,2871	,6218
Soru-35	5	5,0	12	11,9	13	12,9	47	46,5	24	23,8	3,7228	1,1056
Soru-36	0	0,0	2	2,0	10	9,9	52	51,5	37	36,6	4,2277	,7054
Soru-37	2	2,0	3	3,0	7	6,9	59	58,4	30	29,7	4,1089	,8111
Soru-38	2	2,0	2	2,0	5	5,0	49	48,5	43	42,6	4,2772	,8138
TOPLAM											3,9037	,8544

- Araştırma anketinin 5.maddesini oluşturan “Birey ve Toplum” ünitesinde yer alan “Kültür” ile ilgili ifadeler tarih bilincine katkıda bulunur.” sorusuna araştırmaya katılan tüm öğretmenler cevap vermiştir. Bu soruya cevap veren katılımcıların % 88,4 (88)’ü Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum şeklinde

cevap vermişlerdir. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4.1285 ve standart sapmasının ise ,7666 olduğu görülmektedir. Elde edilen veriler bize katılımcı öğretmenlerin, “Birey ve Toplum” ünitesinde yer alan kültür ile ilgili ifadelerin tarih bilincine katkıda bulunduğu görüşünde olduklarını göstermektedir.

- Araştırma anketinin 6. maddesini oluşturan “*Birey ve Toplum*” ünitesinde yer alan *Çocuk Hakları ile ilgili konulara yer verilirken, Atatürk’ün çocuklara verdiği değere, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramına ve bu bayramın dünyada ilk çocuk bayramı olma özelliği taşımasına değinilmemesi tarih bilincinin gelişiminde önemli bir eksiklik*” şeklindeki maddeye örnekleme oluşturan tüm öğretmenler cevap vermiştir. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,2772 ve standart sapmasının ise ,7499 olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin büyük bölümünün (% 91.1) -“Birey ve Toplum” ünitesinde yer alan Çocuk Hakları ile ilgili konulara yer verilirken, Atatürk’ün çocuklara verdiği değere, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramına ve bu bayramın dünyada ilk çocuk bayramı olma özelliği taşımasına değinilmemesinin tarih bilincinin gelişiminde eksiklik olduğuna katıldığını göstermektedir. Buna göre öğretmenler tarih bilincinin geliştirilmesi için bu konulara değinmenin faydalı olacağını düşünmektedir.

- Araştırma anketinin 7. maddesini oluşturan “*Birey ve Toplum*” ünitesinde yer alan *Çocuk Hakları ile ilgili konulara yer verilirken Türk Tarihindeki çocuk haklarından bahsedilmemesi tarih bilinci kazandırmada önemli bir eksiklik*” sorusuna araştırmaya katılan öğretmenlerden 1 tanesi cevap vermemiş, 100 tanesi ise cevap vermiştir. Katılımcı öğretmenlerin %79’u, “Birey ve Toplum” ünitesinde Türk tarihindeki çocuk haklarından bahsedilememesi tarih bilincinin oluşmasında eksiklik olabileceği şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Ayrıca soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,0100 ve standart sapmasının ise ,8586 olduğu görülmektedir.

- Veri toplama aracının 8. maddesini oluşturan “*Kültür ve Miras*” ünitesinde yer alan *Mezopotamya ve Anadolu Medeniyetleri konuları ve buralarda hüküm süren Uygarlıkların icatları tarih bilincinin gelişimine katkıda bulunur.*” sorusunu araştırmaya katılan 101 katılımcının hepsi cevaplamıştır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,1287 ve standart sapmasının ,8082

olduğu görülmektedir. Katılımcı ğretmenlerin büyük çoğunluğu (%88,1), “Kültür ve Miras” nitesindeki Anadolu ve Mezopotamya Medeniyetlerinde yer alan uygarlıkların icatlarına değinilmesinin, tarih bilinci gelişimine önemli katkılarda bulunduğunu belirtmiştir.

- Araştırma anketinin 9. maddesini oluşturan “*Kültür ve Miras*” nitesinde *Osmanlı, Selçuklu gibi birçok devletin eserlerinin varlığından söz edilmesi tarih bilincinin gelişmesine olumlu katkıda bulunur.*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerden 1 tanesi cevap vermemiştir. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,2100 ve standart sapmasının ,7288 olduğu görülmektedir. Ayrıca elde edilen veriler, katılımcı öğretmenlerin %92’sinin, “Kültür ve Miras” nitesinde yer alan Osmanlı ve Selçuklu devletleri gibi birçok devletin eserlerine değinilmesinin tarih bilincinin gelişmesinde önemli olduğu, görüşünde olduklarını göstermektedir.

- Veri toplama aracının 10. maddesini oluşturan “*Kültür ve Miras*” nitesinde *ğrencilere yaşadıkları yerlerde bulunan tarihi yerler ile ilgili broşür hazırlatılması tarih bilincine olumlu katkı yapar.*” sorusuna tüm katılımcılar cevap vermiştir. Ayrıca soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,2376 ve standart sapmasının da ,7892 olduğu görülmektedir. Katılımcı ğretmenlerin %92’sinin “Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermeleri, öğrencilere yaşadıkları yerlerdeki tarihi yerler ile ilgili broşür hazırlatılmasının tarih bilincine olumlu katkısının olduğunu bizlere göstermektedir. Böylece bireyin öğrenme sürecinde aktif rol alması ve yaparak-yaşayarak öğrenmeleri, onlarda kalıcı öğrenmelerin oluşmasını sağlayacağı görüşü ortaya çıkmaktadır.

- Araştırma anketinin 11. maddesini oluşturan “*Kültür ve Miras*” nitesinde yer alan “*Kültürel özelliklerimiz*” konusu tarih bilinci gelişimine katkı sağlar.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerden hepsinin cevap verdiği görülmektedir. Katılımcı ğretmenlerin büyük çoğunluğu (%95,1), “Kültür ve Miras” nitesindeki “Kültürel özelliklerimiz” konusu ve bu konunun içeriğinin tarih bilincine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Ayrıca soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,3366 ve standart sapmasının ise ,6674 olduğu görülmektedir.

- Araştırmanın veri toplama kaynağı olan anketinin 12. maddesini oluşturan “*Kültür ve Miras*” ünitesinde yer alan “*Geçmişten Günümüze*” konusuna yer verirken kullanılan örnekler tarih bilincine olumlu katkıda bulunur”- şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerden 1 tanesinin cevap vermediği görülmektedir. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,1800 ve standart sapmasının ise ,7437 olduğu görülmektedir. Elde edilen veriler, katılımcı öğretmenlerin %89’unun “*Geçmişten Günümüze*” konusuna yer verilirken kullanılan örneklerin tarih bilincine katkı sağladığı görüşünde olduklarını göstermektedir.

- Veri toplama aracının 13. maddesini oluşturan “*İnsanlar Yerler ve Çevreler*” ünitesindeki konulara yer verilirken ülkemizin, konumunun önemine ve medeniyetlere ev sahipliği yaptığına değinilmemesi tarih bilincine olumlu etkide bulunmaz.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği görülmektedir. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,4653 ve standart sapmasının ise 1,2850 olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin %61,4’ünün (Kesinlikle Katılıyorum ve Katılıyorum), “*İnsanlar Yerler ve Çevreler*” ünitesinde ülkemizin, bulunduğu konumunun önemine, çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yaptığına değinilmesinin tarih bilincinin kazandırılması için faydalı olacağı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.

- Veri toplama aracının 14. maddesini oluşturan “*Kültür ve Miras*” ünitesinde geçen konular tarih bilinci oluşturmada genel olarak yeterli ve etkilidir.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerden 2 tanesinin cevap vermediği görülmektedir. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,4949 ve standart sapmasının ise ,8849 olduğu görülmektedir. “*Kültür ve Miras*” ünitesindeki konuların, tarih bilinci kazandırmada genel olarak etkili olup olmadığına yönelik sorulara, katılımcı öğretmenlerin önemli bir kısmı (%42,5 (Katılmıyorum ve Kararsızım)), söz konusu üniteye konuların tarih bilincine katkısının orta derecede olduğunu ifade etmişlerdir. Elde edilen verilere bakıldığı zaman *Kültür ve Miras* ünitesinin, tarih bilinci kazandırmasında etkili olduğu fakat çok etkili olmadığı sonucuna varılmaktadır.

- Araştırma anketinin 15. maddesini oluşturan “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” ünitesinde “*Sanal ortamın yaygınlaşmasının geleneklerimizin*

kaybolmasına neden olduğunun” belirtilmesi ve geleneklerimizden örneklerin verilmesi, sebep ve sonuçları bakımından tarih bilincinin oluşumuna katkı sağlar.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerden hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,9109 ve standart sapmasının ise ,8729 olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%79,2) “Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermesi, bizlere, sanal ortamın yaygınlaşmasının ve bunun sonucunda geleneklerimizin kaybolmasına verilen örneklerin tarih bilincinin oluşmasında önemli olduğu görüşünde olduklarını göstermektedir.

- Araştırma anketinin 16. maddesini oluşturan *“Bilim, Teknoloji ve Toplum”* ünitesinde icatlar ve ilk mucitler ile ilgili verilen örnek metinler tarih bilinci gelişiminde önemli rol oynar.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerden 1 tanesinin cevap vermediği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,0600 ve standart sapmasının ise ,6936 olduğu görülmektedir. araştırmaya katılan öğretmenlerin %90’nı “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde icatlar ve mucitler ile ilgili verilen örnek metinlerin tarih bilinci kazandırmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir.

- Veri toplama aracının 17. maddesini oluşturan *“Üretim, Dağıtım ve Tüketim”* ünitesinde *kâğıdın icadına, ülkemizde uçak fabrikasının kuruluşuna ve ilk uçağın üretilmesine yer verilmesi tarih bilincine olumlu katkıda bulunmaz.”* şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısı, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde kağıdın icadına, uçak fabrikasının kuruluşuna ve ilk uçağın üretilmesine değinilmesinin, tarih bilinci kazandırmada etkili olduğu görüşünü ortaya koymuşlardır. Ayrıca soruya cevap verenlerin ortalamasının 2,7525 ve standart sapmasının ise 1,2915 olduğu görülmektedir.

- Araştırma anketinin 18. maddesini oluşturan *“Üretim, Dağıtım ve Tüketim”* ünitesinde *geçmişte var olan ancak günümüzde önemini yitiren mesleklere değinilmesi tarih bilincine önemli katkıda bulunur.”* şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,9604 ve standart sapmasının ise ,7605 olduğu görülmektedir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde, geçmişte var olan ve

günümüzde varlığını yitiren mesleklere değinilmesine katılımcı öğretmenlerin %85,1'inin, "Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde cevap vermesi, bizlere ele alınan konunun tarih bilincinin kazandırılmasında faydalı olacağını düşündüklerini göstermektedir.

- Araştırma anketinin 19. maddesini oluşturan "*Etkin Vatandaşlık*" ünitesinde *yönetimlerden bahsederken Türk tarihindeki yönetim sistemlerine değinilmemesi tarih bilincine katkı sağlayamaz.*" şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,3366 ve standart sapmasının ise 1,2270 olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere bakıldığında, "Etkili Vatandaşlık" ünitesinde Türk tarihindeki yönetim sistemlerine yer verilmesi tarih bilinci gelişimine olumlu katkıda bulunacağı görüşünün hakim olduğu tespit edilmiştir.

- Anketin 20. maddesini oluşturan "*Etkin Vatandaşlık*" ünitesinde *seçme seçilme haklarının verilmesinden bahsedilmemesi tarih bilinci gelişimine yeterli katkıyı sağlayamaz.*" şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerden 1 tanesinin cevap vermediği anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun -"Etkili Vatandaşlık" ünitesinde seçme ve seçilme haklarının verilmesinden bahsedilmemesi tarih bilincinin gelişiminde yeterli katkıyı sağlamaz- görüşünde oldukları görülmüştür. Söz konusu "Etkili Vatandaşlık" ünitesinde seçme seçilme haklarına yer verilmesi ve seçme seçilme haklarının tarihi sürecinin ele alınması, tarih bilinci gelişimine önemli katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,6000 ve standart sapmasının ise 1,1191 olduğu görülmektedir.

- Veri toplama aracının 21. maddesini oluşturan "*Etkin Vatandaşlık*" ünitesinde "*Egemenlik ve Bağımsızlık Sembollerimiz*"e yer verilmesi tarih bilincine önemli katkıda bulunur." şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,2178 ve standart sapmasının ise ,7430 olduğu görülmektedir. Yukarıdaki Tablo-4'e göre elde edilen veriler bizlere, katılımcı öğretmenlerin büyük bir kısmının egemenlik ve bağımsızlık sembollerinin tarih bilinci üzerinde önemli bir etkisinin olduğu şeklinde düşündüklerini göstermektedir.

- Veri toplama aracının 22. maddesini oluşturan “*Küresel Bağlantılar*” ünitesinde “*Kral Yoluna*” yer verilmesi ve eski yaşam biçimlerine değinilmesi evrensel tarih bilincine katkıda bulunur.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,0099 ve standart sapmasının ise ,8543 olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin %83,1’i, “Küresel Bağlantılar” ünitesinde Kral Yolu konusuna yer verilmesi ve eski yaşam biçimlerine değinilmesinin, evrensel tarih bilincine katkıda bulunacağını ifade etmişlerdir.

- Veri toplama aracının 23. maddesini oluşturan “*Küresel Bağlantılar*” ünitesinde *İpek ve Baharat Yollarına değinilmemesi tarih bilincinin oluşumunda eksiklidir.*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,7129 ve standart sapmasının ise 1,0424 olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin önemli bir bölümünün (%70,3), “Küresel Bağlantılar” ünitesinde İpek ve Baharat Yollarının yer alması tarih bilinci gelişiminde önemli katkısının olacağı, görüşünde oldukları tespit edilmiştir. .

- Anketin 24. maddesini oluşturan “*Küresel Bağlantılar*” ünitesinde *turizm konusuna yer verirken tarihi yapılara, kalıntılara yeterince yer verilmemesi tarih bilincinin oluşumuna istenilen düzeyde katkı sağlamaz.*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerden 1 tanesinin cevap vermediği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,6000 ve standart sapmasının ise 1,0444 olduğu görülmektedir. Tablo-4’teki verilere bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin büyük bölümünün (%69,0), turizm konuları işlenirken tarihi yapılara ve kalıntılara yer verilmesinin tarih bilincinin kazandırılmasında faydalı olacağı görüşünde oldukları görülmüştür.

- Araştırma anketinin 25. maddesini oluşturan “*Küresel Bağlantılar*” ünitesinde “*İnsanlığın Ortak Mirası*” konusunda yer alan bilgiler tarih bilinci gelişimi için yeterlidir.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerden birinin cevap vermediği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,4100 ve standart sapmasının ise ,9959 olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere bakıldığında, tarih bilincinin gelişimine katkıda bulunması amacıyla

“Küresel Bağlantılar” ünitesinde insanlığın ortak mirasına yönelik daha fazla konunun ele alınması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

- Veri toplama aracının 26. maddesini oluşturan “*Kültür ve Miras*” ünitesinde yer alan kavramlar ve değerler öğrencide tarih bilincinin oluşmasında önemli rol oynar.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,9505 ve standart sapmasının ise ,7399 olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin %84,1’i, “Kültür ve Miras” ünitesindeki kavramların ve değerlerin, tarih bilinci oluşumuna katkısının yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

- Anketin 27. maddesini oluşturan “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” ünitesinde insan yaşamını kolaylaştıran önemli buluşların, çeşitli milletlerin katkılarıyla belli bir etkileşim ve süreklilikle meydana geldiğinin işlenmesi ve önemi üzerinde durulması, tarih bilincinin evrensel yönünün oluşumuna katkıda bulunur.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,1089 ve standart sapmasının ise ,7987 olduğu görülmektedir.

- Araştırma anketinin 28. maddesini oluşturan “*5.sınıf ders programındaki konularda Türk milletinin dünya tarihindeki önemine, milletler ailesi içindeki onurlu geçmişine ve yerine, insanlığa yaptığı hizmetlere yeterince yer verilmemiştir.*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,5644 ve standart sapmasının ise 1,0527 olduğu görülmektedir. Söz konusu soru için elde edilen sonuçlara bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin %58,4’ü, 5. Sınıf sosyal bilgiler programında tarih bilincinin öğretimi için yeterince yer ayrıldığı görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır. Sosyal bilgiler programının 5.sınıflar kısmında Türk milleti hakkında daha fazla konuya yer verilmesi tarih bilinci gelişimi için faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Veri toplama aracının 29. maddesini oluşturan “*5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı bireyin; ailesine, milletine, vatanına, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, çalışkan, araştırmacı, öz verili, erdemli, girişimci, iyi insan, iyi vatandaş olarak yetişmesine katkıda bulunur.*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap

verenlerin ortalamasının 4,0792 ve standart sapmasının ise 1,0925 olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin büyük bir bölümü (%79,3) 5.sınıf sosyal bilgiler programının, bireyin, vatanına, milletine, ailesine, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, araştırmacı, çalışkan, öz verili ve iyi vatandaş olarak yetişmesine katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir.

- Anketin 30. maddesini oluşturan “*5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim programı öğrencilerde tarih bilinci oluşturmada etkilidir.*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,7327 ve standart sapmasının ise ,9684 olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin %64,4’ünün, söz konusu programın tarih bilinci oluşumunda etkili olduğunu düşündükleri sonuçlarına varılabilir. Tarih bilincinin kazandırılmasında daha iyi sonuç alınabilmesi için 5.sınıf sosyal bilgiler programının geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

- Araştırma anketinin 31. maddesini oluşturan “*5. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan konular ve örnek olaylar, bireylere geçmiş ve günümüz arasındaki farkı ayırt edebilme yetisi kazandırır.*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,8416 ve standart sapmasının ise ,8914 olduğu görülmektedir. Soruya verilen cevaptan yola çıkarak öğretim programında yer alan konuların ve örnek olayların bireylerde geçmiş ve günümüz arasındaki farkı ayırt edebilme becerisini kazandırdığı fakat yeterli olmadığı sonucuna varılmaktadır.

- Anketin 32. maddesini oluşturan “*Sosyal Bilgiler dersinde, tarih konularının öğretiminde, öğrencilerin tarih bilincinin gelişmesine gerekli önem verilmemektedir.*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,3564 ve standart sapmasının ise 1,2048 olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan sonuçlar göz önünde bulundurulduğu zaman katılımcı öğretmenlerin yüzde 54.4’ü mevcut program öğretilmeye çalışılırken tarih bilincinin kazandırılması için gerekli önemin gösterilmediğini; yüzde 27,7’sinin ise program öğretilmeye çalışılırken tarih bilincinin kazandırılmasına gerekli önemin verildiğini belirtmişlerdir.

- Veri toplama aracının 33. maddesini oluşturan “5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan konular, farklı bakış açısıyla, daha ilginç ve olumlu bir içerikle ve daha çağdaş yöntem ve tekniklerle hem daha yararlı hem de daha zevkli hale getirilebilirdi.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,3762 ve standart sapmasının ise ,6457 olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplardan da anlaşılacağı üzere yürürlükte olan 5.sınıf sosyal bilgiler programının daha etkili olabilmesi için değişikliklere gidilmesinin faydalı olabileceği değerlendirilmiştir.

- Araştırma anketinin 34. maddesini oluşturan “5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan tarih konularını öğretirken tarih bilincinin kazandırılması için örnek olaylardan faydalanırım.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,2871 ve standart sapmasının ise ,6218 olduğu görülmektedir. Katılımcıların yüzde 93’ü tarih bilincinin kazandırılması amacıyla örnek olaylardan faydalandıklarını belirtmişlerdir.

- Anketin 35. maddesini oluşturan “5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan konuların öğretiminin daha kalıcı olması ve tarih bilincinin kazandırılmasını amaç edinerek, tarihi kalıntılardan faydalanır ve müze gezileri yaparım.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 3,7228 ve standart sapmasının ise 1,1056 olduğu görülmektedir. elde edilen verilere bakıldığında katılımcı öğretmenlerin %70,3’ü öğrenmelerin daha kalıcı olabilmesi ve tarih bilincinin oluşturulabilmesi için tarihi kalıntılara ve müzelere yönelik etkinlikler yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu oranın artırılması amacıyla yapılacak değişiklikler, tarih bilincinin oluşmasında önemli katkı sağlayacaktır.

- Veri toplama aracının 36. maddesini oluşturan “Tarih konularının öğretimi sırasında çoğunlukla öğrencilerin etkin katılımının sağlanacağı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanırım.” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,2277 ve standart sapmasının ise ,7054 olduğu görülmektedir.

Örnekleme oluşturan katılımcı öğretmenlerin cevaplarına bakıldığında öğrencilerin etkin katılımına önem verdikleri sonucuna varılmaktadır.

- Anketin 37. maddesini oluşturan “*Tarih bilincinin kazandırılması amacıyla tarihi olay ve şahsiyetlerden yola çıkarak, öğrencilerin tarihi şahsiyetler ile empati kuracakları şekilde ders planlaması yaparım.*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,1089 ve standart sapmasının ise ,8111 olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarih bilincinin kazandırılması amacıyla tarihi olay ve şahsiyetleri merkeze alarak ve öğrencilerin etkin katılımı sağlanarak ders planlaması yaptıklarını belirtmişlerdir.

- Araştırma anketinin 38. maddesini oluşturan “*Tarih bilincinin birey ve toplum için önemli olduğunun farkındayım. Bu sebeple sınıf içi etkinliklere önem vermekteyim.*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği anlaşılmaktadır. Soruya cevap verenlerin ortalamasının 4,2772 ve standart sapmasının ise ,8138 olduğu görülmektedir. Katılımcıların yüzde 91,1’i tarih bilincinin kazandırılması amacıyla sınıf içi etkinliklerin önemli olduğunu, bu doğrultuda hareket ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan 5. Sınıf konularının tarih bilinci oluşturmada etkililiği hakkındaki görüşlerine ilişkin istatistiki veriler sonucunda ortalamanın 3,9037, standart sapmanın ise ,4151 olduğu görülmüştür. Bu verilerden yola çıkarak söz konusu programın bireylerde tarih bilinci oluşturmada önemli oranda etkili olduğu ancak geliştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

3.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 5. Sınıf Kısımında Yer Alan Tarih Konuları Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin İstatistiki Veriler:

Aşağıda araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konularına ilişkin düşünceleri ele alınmış, araştırma anketi yoluyla toplanan bu düşüncelere yönelik istatistiki işlemler yapılmış ve yorumlamaya gidilmiştir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri

Madde	Katılmıyorum		Fikrim Yok		Katılıyorum		X	SS
	f	%	F	%	f	%		
Soru 39a	39	39,0	2	2,0	59	59,0	2,2000	,9744
Soru 39b	62	61,4	2	2,0	37	36,6	1,7525	,9633
Soru 39c	49	49,0	10	10,0	41	41,0	1,9200	,9500
Soru 39d	57	57,0	6	6,0	37	37,0	1,8000	,9534
TOPLAM							1,9181	,9602

Yukarıdaki tabloda veri toplama aracının 39. Sorusunu oluşturan “Sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar ele alınmıştır. Bu soru dört alt maddeden oluşmaktadır. Aşağıda bu maddelere ilişkin analiz sonuçları Tablo-5 temel alınarak verilmiştir.

- a- Veri toplama aracının 39. sorusunun alt maddesi olan (39a) “*Tarih konuları öğrenci seviyesine göre yüzeysel işlenmiş olup, yetersizdir.*” ifadesine katılımcı öğretmenlerden birinin cevap vermediği, katılımcılardan 39 (% 39,0)’unun katılmıyorum, 2 (% 2,0)’sinin fikrim yok, 59 (% 59,0)’unun ise katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade ettiği, ayrıca soruya cevap verenlerin ortalamasının 2,2000 ve standart sapmasının ise ,9744 olduğu görülmektedir. Bu sonuca bakıldığında katılımcı öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konularının eksik olduğu, öğrenci seviyesine göre yetersiz olduğu görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.
- b- Veri toplama aracının 39. sorusunun alt maddesi olan (39b) “*Tarih konuları yeterlidir ve öğrenci seviyesine uygun şekilde yazılmıştır.*” ifadesine katılımcı öğretmenlerin hepsinin cevap verdiği, katılımcılardan 62 (% 61,4)’sinin katılmıyorum, 2 (% 2,0)’sinin fikrim yok, 37 (% 36,6)’sinin ise katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade ettiği, ayrıca soruya cevap verenlerin ortalamasının 1,7525 ve standart sapmasının ise ,9633 olduğu görülmektedir. Bu sonuca bakıldığında öğretmen görüşlerine göre sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konularının yetersiz olduğu, öğrenci seviyesine göre eksik kaldığı anlaşılmaktadır.
- c- Veri toplama aracının 39. sorusunun alt maddesi olan (39c) “*Kitap görsel açıdan karmaşıktır ve bu sebeple öğrencinin dikkatini*

dağıtmaktadır” ifadesine katılımcı öğretmenlerden birinin cevap vermediği, katılımcılardan 49 (% 49,0)’unun katılmıyorum, 10 (10,0)’unun fikrim yok, 41 (% 41,0)’inin ise katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade ettiği, ayrıca soruya cevap verenlerin ortalamasının 1,9200 ve standart sapmasının ise ,9500 olduğu görülmektedir. Bu sonuca bakıldığında “5. Sınıf Sosyal Bilgiler kitabının görsel açıdan karmaşık olduğu ve öğrencilerin dikkatini dağıttığı” ifadesine katılımcı öğretmenlerin çoğunluğu katılmasa da belirtilen ifadeye katılan öğretmenlerin oranı (%41) dikkat çekmektedir. Bu da ders kitabında yer alan görsellerin gözden geçirilmesi ve geliştirilmesinin faydalı olacağı sonucunu ortaya koymaktadır.

d- Veri toplama aracınının 39. sorusunun alt maddesi olan (39d) “*Kitapta kullanılan görsellerin konularla ilişkisi zayıftır.*” ifadesine katılımcı öğretmenlerden birinin cevap vermediği, katılımcılardan 57 (%57,0)’sinin katılmıyorum, 6 (6,0)’sının fikrim yok, 37 (% 37,0)’sinin ise katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade ettiği, ayrıca soruya cevap verenlerin ortalamasının 1,8000 ve standart sapmasının ise ,9534 olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında öğretmenlerin, 5. Sınıf Sosyal Bilgiler kitabında bulunan konuların kullanılan görsellerle ilişkili olduğu, fakat konuların görsellerle ilişkisinin daha da geliştirilmesi gerektiğini anlaşılmaktadır.

3.3. Öğretmenlerin, Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle İlgili Görüşlerinin, Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu:

Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmadaki etkililiğine ilişkin düşünceleri katılımcı öğretmenlerin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumuna bakılmıştır.

Tablo 6: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle İlgili Görüşlerinin, Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu

Cinsiyet	N	X	SS	Sd	t	p
Kadın	42	3,9695	,2832	99	-1,349	,180
Erkek	59	3,8569	,4849			

* p>0.05

Tablo-6 da sosyal bilgiler öğretim programının 5.sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile ilgili görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumu üzerinde durulmuştur. Buna göre, cinsiyet değişkeni ve ilgili görüşler arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Kadın ve erkek katılımcıların, söz konusu programda yer alan konuların tarih bilinci oluşturmadaki etkililiği hakkında benzer düşüncelere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

3.4. Öğretmenlerin, Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu:

Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşüncelerinin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumuna bakılmıştır.

Tablo 7: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu

Cinsiyet	N	X	SS	Sd	t	p
Kadın	42	1,8631	,4626	97,503	1,036	,303
Erkek	59	1,9703	,5762			

* $p > 0.05$

Tablo-7 de araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşüncelerinin, cinsiyetlerine göre farklılaşma durumu üzerinde durulmuştur. Bunun sonucunda cinsiyet değişkeni ve ilgili görüşler arasında anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte, kadın ve erkek katılımcıların söz konusu programda yer alan tarih konuları hakkında benzer düşüncelere sahip oldukları düşünülmektedir. Cinsiyet değişkeninin, katılımcıların sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki görüşleri üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

3.5. Öğretmenlerin, Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle Görüşlerinin, Mesleki Kıdemlerine Göre Farklılaşma Durumu:

Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmadaki etkililiğine ilişkin düşünceleri, katılımcı öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre farklılaşma durumuna bakılmıştır.

Tablo 8: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle Görüşlerinin, Mesleki Kıdemlerine Göre Farklılaşma Durumu

Gruplar	N	X	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
1-5 Arası	4	4,0294	,4511	Gruplar Arası	,383	4	,096		
6-10	27	3,9139	,3084	Grup İçi	15,665	93	,168		
11-15	21	3,9453	,2460					,568	,687
16-20	35	3,8108	,5401	Toplam	16,048	97			
21 ve Üzeri	11	3,9133	,3809						

Yukarıda gösterilen Tablo-8 de araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koyan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu tabloya göre mesleki kıdemler ile katılımcıların programda yer alan tarih konularının tarih bilinci oluşturmada etkililiği hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı anlaşılmıştır ($p>0,05$). Ayrıca Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği hakkındaki görüşleri ile ilgili en yüksek ortalama (X 4,0294) 1-5 yıl arası, en düşük ortalama ise (X 3,8108) 16-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin verdikleri cevaplardan meydana gelmiştir.

3.6. Öğretmenlerin, Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Mesleki Kıdemlerine Göre Farklılaşma Durumu:

Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşüncelerinin mesleki kıdemlerine göre farklılaşma durumuna bakılmıştır.

Tablo 9: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Mesleki Kıdemlerine Göre Farklılaşma Durumu

Gruplar	N	X	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
1-5 Arası	4	2,1875	,6250	Gruplar	2,173	4	,543		
6-10 arası	27	2,0185	,5185	Grup İçi	25,465	93	,274		
11-15 Arası	21	1,8929	,5218					1,98	,103
16-20 Arası	35	1,7429	,5268	Toplam	27,638	97			
21 ve Üzeri	11	2,1364	,4919						

Tablo-9 da araştırmaya katılan retmenlerin sosyal bilgiler üretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri ile ilgili görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koyan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Bu tabloya göre mesleki kıdemler ile katılımcıların programda yer alan tarih konuları hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı anlaşılmıştır ($p>0,05$). Ayrıca Sosyal Bilgiler retmenlerinin sosyal bilgiler üretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki görüşleri ile ilgili en yüksek ortalama ($X 2,1875$) 1-5 yıl arası, en düşük ortalama ise ($X 1,8929$) 11-15 yıl arası kıdeme sahip retmenlerin verdiği cevaplardan meydana gelmiştir.

3.7. retmenlerin, Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle İlgili Görüşlerinin, Branşlarına Göre Farklılaşma Durumu:

Aşağda araştırmaya katılan retmenlerin sosyal bilgiler üretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmadaki etkililiğine ilişkin düşünceleri, katılımcı retmenlerin branşlarına göre farklılaşma durumuna bakılmıştır.

Tablo 10: retmenlerin Sosyal Bilgiler Programının 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Konuların Tarih Bilinci Oluşturmada Etkililiği İle İlgili Görüşlerinin, Branşlarına Göre Farklılaşma Durumu

Gruplar	N	X	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal Bil. rt.	71	3,9356	,3332	Gruplar Arası	,278	2	,139		
Tarih rt.	22	3,8487	,6307	Grup İçi	16,960	98	,173	,802	,451
Coğrafya rt.	8	3,7721	,3450	Toplam	17,238	100			

Yukarıdaki Tablo-10 da araştırmaya katılan retmenlerin sosyal bilgiler üretim programının 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ile ilgili görüşlerinin, branşlarına göre farklılaşma durumunu ortaya koyan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Belirtilen istatistiksel verilere göre katılımcıların branşları ile programda yer alan tarih konularının tarih bilinci oluşturmada etkililiği hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı anlaşılmıştır ($p>0,05$). Sosyal Bilgiler retmenliği branşına sahip katılımcıların ortalaması 3,9356, Tarih branşına sahip katılımcıların ortalaması

3,8484 ve Coğrafya branşına sahip katılımcıların ortalaması ise 3,7721 şeklinde tespit edilmiştir.

3.8. Öğretmenlerin Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Branşlarına Göre Farklılaşma Durumu:

Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşüncelerinin branşlarına göre farklılaşma durumuna bakılmıştır.

Tablo 11: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 5. Sınıf Kısmında Yer Alan Tarih Konuları Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Görüşlerinin, Branşlarına Göre Farklılaşma Durumu

Gruplar	N	X	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal Bil. Öğrt.	71	1,9507	,5322	Gruplar Arası	,263	2	,131		
Tarih Öğrt.	22	1,8295	,5530	Grup İçi	28,055	98	,286	,459	,633
Coğrafya Öğrt.	8	1,9688	,5077	Toplam	28,318	100			

Tablo-11 de araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleri ile ilgili görüşlerinin, branşlarına göre farklılaşma durumunu ortaya koyan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Belirtilen istatistiksel verilere göre katılımcıların branşları ile programda yer alan tarih konuları hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı anlaşılmıştır ($p>0,05$). Ayrıca Sosyal Bilgiler Öğretmenliği branşına sahip katılımcıların ortalaması 1,9507, Tarih branşına sahip katılımcıların ortalaması 1,8295 ve Coğrafya branşına sahip katılımcıların ortalaması ise 1,9688 şeklinde tespit edilmiştir.

3.9. Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Sonuçlar:

Aşağıda araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde ve tarih bilincinin bireylerde kazandırılmasında hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna yönelik düşünceleri ele alınmış ve bu düşüncelerin cinsiyet, mesleki kıdem ve branşlara göre farklılaşma durumu üzerinde durulmuştur.

4.9.1. Soru 40a:

Tablo 12: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Birinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklaşma Durumu

	40a		Cinsiyet			
	f	%	Erkek		Kadın	
			f	%	f	%
Gezi Gözlem	16	15,8	5	5,0	11	10,9
Drama	9	8,9	6	5,9	3	3,0
Rol Yapma	7	6,9	2	2,0	5	4,9
Öğrenci Merkezli Eği.	5	5,0	5	5,0	0	0,0
Örnek Olay	5	5,0	3	3,0	2	2,0
Görsel Araçlar	3	3,0	2	2,0	1	1,0
Anlatım	3	3,0	2	2,0	1	1,0
Sunuş Yoluyla Öğr.	3	3,0	2	2,0	1	1,0
Beyin Fırtınası	1	1,0	0	0,0	1	1,0
Akıllı Tahta	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Buluş Yoluyla Öğr.	1	1,0	1	1,0	0	0,0
İşbirlikçi Öğrenme	1	1,0	0	0,0	1	1,0
Kavram Haritaları	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Soru Cevap	1	1,0	0	0,0	1	1,0
Tartışma	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Hikayeci Tarih	1	1,0	0	0,0	1	1,0
-	42	41,6	28	27,7	14	13,9
TOPLAM	101	100,0	59	58,4	42	41,6
40a	X		Sd		p	
Pearson Chi-Square	21,140 ^a		16		,173	

Yukarıda gösterilen Tablo-12 de araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında birinci tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulara verilen cevapların ortalama ve frekansına, sorulara verilen cevaplar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-12 de görüldüğü gibi tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik sorulara 42 (% 41,6) katılımcının cevap vermediği, katılımcıların 59 (% 58,4)' unun cevap verdiği, cevap veren katılımcıların 31'inin erkek (% 30,7), 28'inin (% 27,7) ise kadın olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Tablo-12 incelendiğinde katılımcılar, tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi tekniklerin daha etkili

olabileceğini sırasıyla “Gezi Gözlem, Drama, Rol Oynama, Öğrenci Merkezli Eğitim, Örnek Olay, Görsel Araçlar, Anlatım, Sunuş Yoluyla Öğretim, Beyin Fırtınası, Akıllı Tahta, Buluş Yoluyla Öğrenme, İşbirlikçi Öğrenme, Kavram Haritaları, Soru Cevap, Tartışma ve Hikayeci Tarih” şeklinde belirtmişlerdir. Ayrıca tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında ilk tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 13: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Birinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

	40a		Branş					
	F	%	Sos. Bil.		Tarih		Coğrafya	
			f	%	f	%	f	%
Gezi Gözlem	16	15,8	11	10,9	5	5,0	0	0,0
Drama	9	8,9	6	5,9	1	1,0	2	2,0
Rol Yapma	7	6,9	7	6,9	0	0,0	0	0,0
Öğrenci Merkezli Eği.	5	5,0	3	3,0	1	1,0	1	1,0
Örnek Olay	5	5,0	4	4,0	1	1,0	0	0,0
Görsel Araçlar	3	3,0	2	2,0	1	1,0	0	0,0
Anlatım	3	3,0	1	1,0	2	2,0	0	0,0
Sunuş Yoluyla Öğr.	3	3,0	3	3,0	0	0,0	0	0,0
Beyin Fırtınası	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Akıllı Tahta	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Buluş Yoluyla Öğr.	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
İşbirlikçi Öğrenme	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Kavram Haritaları	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Soru Cevap	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Tartışma	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Hikayeci Tarih	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
-	42	41,6	27	26,7	10	9,9	5	5,0
TOPLAM	101	100,0	71	70,3	22	21,8	8	7,9
40a	X		Sd		p			
Pearson Chi-Square	22,150 ^a		32		,903			

Yukarıda gösterilen Tablo-13 de araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında ilk tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulan soruya verilen cevapları ile öğretmenlerin branş değişkeni arasında anlamlı bir

farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-13 de görüldüğü gibi tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya 59 (% 58,4) katılımcının cevap verdiği; cevap veren katılımcıların 44 (% 43,6)'ünün Sosyal Bilgiler, 12 (% 11,9)'sinin Tarih ve 3 (% 2,9)'ünün ise Coğrafya öğretmenleri olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca söz konusu soruya cevap vermeyen 42 (% 41,6) katılımcıdan 27 (% 26,7)'sinin Sosyal Bilgiler, 10 (% 9,9)'unun Tarih ve 8 (% 7,9)'inin ise Coğrafya öğretmeni olduğu görülmektedir. Bununla birlikte elde edilen sonuçlara göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında ilk tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ile branş değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 14: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Birinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

40a												
	f	%	Mesleki Tecrübe (Yıl)									
			1-5		6-10		11-15		16-20		21+	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Gezi Gözlem	15	15,3	2	2,0	4	4,1	3	3,1	5	5,1	1	1,0
Drama	9	9,2	0	0,0	3	3,0	3	3,1	3	3,1	0	0,0
Rol Yapma	7	7,1	0	0,0	5	5,1	2	2,0	0	0,0	0	0,0
Öğrenci Merkezli Eği.	5	5,1	0	0,0	0	0,0	2	2,0	3	3,1	0	0,0
Örnek Olay	5	5,1	0	0,0	2	2,0	2	2,0	1	1,0	0	0,0
Görsel Araçlar	3	3,1	0	0,0	1	0,0	1	0,0	1	0,0	0	0,0
Anlatım	3	3,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	3,1	0	0,0
Sunuş Yoluyla Öğr.	3	3,1	0	0,0	2	2,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Beyin Fırtınası	1	1,0	0	0,0	1	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Akıllı Tahta	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0
Buluş Yoluyla Öğr.	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
İşbirlikçi Öğrenme	1	1,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Kavram Haritaları	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Soru Cevap	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Tartışma	1	1,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Hikayeci Tarih	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
-	40	40,8	2	2,0	8	8,2	5	5,1	16	16,3	9	9,2
TOPLAM	98	100,0	4	4,1	27	27,6	21	21,4	35	35,7	11	11,2
40a			X				Sd				p	
Pearson Chi-Square			62,692 ^a				64				,523	

Tablo-14'te araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında birinci tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulara verilen cevapları ile öğretmenlerin kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında, tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik sorulara cevap veren katılımcıların 2'sinin 1-5 yıl arası, 19'unun 6-10 yıl arası, 16'sının 11-15 yıl arası, 19'unun 15-20 yıl arası ve 2' sinin ise 21 yıl ve üzeri

kıdeme sahip öğretmenlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Ayrıca verilen istatistiki verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulara verilen cevaplar ile kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

4.9.2. Soru 40b:

Tablo 15: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin İkinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklaşma Durumu

	40b		Cinsiyet			
	f	%	Erkek		Kadın	
			f	%	f	%
Drama	22	21,8	7	6,9	15	14,9
Buluş Yoluyla Öğr	10	9,9	10	9,9	0	0,0
Soru Cevap	6	5,9	5	5,0	1	1,0
Görsel Araçlar	5	5,0	3	3,0	2	2,0
Gezi Gözlem	3	3,0	1	1,0	2	2,0
Örnek Olay	2	2,0	0	0,0	2	2,0
Beyin Fırtınası	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Akıllı Tahta	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Çoklu Zeka Yöntemi	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Altı Şapkalı Düşünme	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Hikayeleştirme	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Müze Gezileri	1	1,0	0	0,0	1	1,0
Tartışma	1	1,0	1	1,0	0	0,0
-	46	45,5	28	27,7	18	17,8
TOPLAM	101	100,0	59	58,4	42	41,6
40b	X		Sd		p	
Pearson Chi-Square	25,134 ^a		13		,022	

Tablo-15'te araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında ikinci tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulara verilen cevapların ortalama ve frekansına ayrıca bu cevaplar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında, tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya 46 (% 45,5) katılımcının cevap vermediği, katılımcıların 55 (% 54,6)'inin cevap verdiği, cevap veren katılımcıların 31 (% 30,7)'inin erkek, 24 (% 23,8)'ünün ise kadın olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca

Tablo-15 incelendiğinde katılımcılar, tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi tekniklerin daha etkili olabileceğini sırasıyla “Drama, Buluş Yoluyla Öğretim, Soru Cevap, Görsel Araçlar, Gezi Gözlem, Örnek Olay, Beyin Fırtınası, Akıllı Tahta, Çoklu Zeka Yöntemi, Altı Şapkalı Düşünme, Hikayeleştirme, Müze Gezileri ve Tartışma “şeklinde belirtmişlerdir. Verilen istatistiki verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında ikinci tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Yani cinsiyete göre gruplar anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır.

Tablo 16: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin İkinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

	40b		Branş					
	F	%	Sos. Bil. Ögt.		Tarih		Coğrafya	
			f	%	f	%	f	%
Drama	22	21,8	17	16,8	4	4,0	1	1,0
Buluş Yoluyla Öğr	10	9,9	8	7,9	2	2,0	0	0,0
Soru Cevap	6	5,9	5	5,0	1	1,0	0	0,0
Görsel Araçlar	5	5,0	3	3,0	2	2,0	0	0,0
Gezi Gözlem	3	3,0	2	2,0	0	0,0	1	1,0
Örnek Olay	2	2,0	2	2,0	0	0,0	0	0,0
Beyin Fırtınası	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Akıllı Tahta	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Çoklu Zeka Yöntemi	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Altı Şapkalı Düşünme	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Hikayeleştirme	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Müze Gezileri	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Tartışma	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
-	46	45,5	29	28,7	11	10,9	6	5,9
TOPLAM	101	100,0	71	70,3	22	21,8	8	7,9
40b	X		Sd		p			
Pearson Chi-Square	18,675 ^a		26		,850			

Tablo-16’da araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında ikinci tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulan soruya verilen cevapları ile öğretmenlerin branş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık

olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-16 da görüldüğü gibi tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya 55 (% 54,6) katılımcının cevap verdiği; cevap veren katılımcıların 42 (% 41,6)sinin Sosyal Bilgiler, 11 (% 10,9)'ünün Tarih ve 3 (% 2,0)'ünün ise Coğrafya öğretmenleri olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca söz konusu soruya cevap vermeyen 42 (% 41,6) katılımcıdan 29 (% 28,7)'unun Sosyal Bilgiler, 11 (% 10,9)'ünün Tarih ve 6 (% 5,9)'sının ise Coğrafya öğretmeni olduğu görülmektedir. Bununla birlikte verilen istatistiki verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında ikinci tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ile branş değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 17: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin İkinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

40b												
Mesleki Tecrübe (Yıl)												
	f	%	1-5		6-10		11-15		16-20		21+	
			f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Drama	22	22,4	2	2,0	9	9,2	5	5,1	6	6,1	0	0,0
Buluş Yoluyla Öğr	9	9,2	0	0,0	1	1,0	3	3,1	4	4,1	1	1,0
Soru Cevap	6	6,1	0	0,0	1	1,0	3	3,1	2	2,0	0	0,0
Görsel Araçlar	5	5,1	0	0,0	2	2,0	1	1,0	2	2,0	0	0,0
Gezi Gözlem	3	3,0	0	0,0	2	2,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Örnek Olay	2	2,0	0	0,0	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Beyin Fırtınası	1	1,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Akıllı Tahta	1	1,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Çoklu Zeka Yöntemi	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Altı Şapkalı Düşünme	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Hikayeleştirme	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Müze Gezileri	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Tartışma	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
-	44	44,9	2	2,0	9	9,2	6	6,1	17	17,3	10	10,2
TOPLAM	98	100,0	4	4,1	27	27,6	21	21,4	35	35,7	11	11,2
40b			X				Sd				p	
Pearson Chi-Square			42,569 ^a				52				,821	

Tablo-17’de araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında ikinci tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulara verilen cevapları ile öğretmenlerin kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-17 de görüldüğü gibi tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik sorulara cevap veren katılımcıların 2’sinin 1-5 yıl arası, 18’inin 6-10 yıl arası, 15’inin 11-15 yıl arası, 18’inin 15-20 yıl arası ve 1’inin ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte verilen istatistikî verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında ikinci tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulara verilen cevaplar ile kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

4.9.3. Soru 4c:

Tablo 18: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Üçüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Cinsiyete Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

	40c		Cinsiyet			
	f	%	Erkek		Kadın	
			f	%	f	%
Tartışma	10	9,9	7	6,9	3	3,0
Gezi Gözlem	8	7,9	3	3,0	5	5,0
Örnek Olay	6	5,9	5	5,0	1	1,0
Görsel Araçlar	5	5,0	3	3,0	2	2,0
Araştırma Yoluyla Öğrenme	4	4,0	2	2,0	2	2,0
Drama	4	4,0	2	2,0	2	2,0
Buluş Yoluyla Öğrenme	3	3,0	1	1,0	2	2,0
Rol Oynama	3	3,0	1	1,0	2	2,0
Soru Cevap	3	3,0	3	3,0	0	0,0
Anlatım	1	1,0	0	0,0	1	1,0
Problem Çözme	1	1,0	0	0,0	1	1,0
-	53	52,5	32	31,7	21	20,8
TOPLAM	101	100,0	59	58,4	42	41,6
	40c	X	Sd		p	
	Pearson Chi-Square	10,348 ^a	11		,499	

Tablo-18’de araştırmaya katılan օğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında üçüncü sıradaki tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulara verilen cevapların ortalama ve frekansına ayrıca bu cevaplar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-18 de görüldüğü gibi tarih օğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya 53 (% 52,5) katılımcının cevap vermediği, katılımcıların 48 (% 47,5)’inin cevap verdiği, cevap veren katılımcıların 27 (% 26,7)’sinin erkek, 21 (% 20,8)’ünün ise kadın olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Tablo-18 incelendiğinde katılımcılar, tarih օğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi tekniklerin daha etkili olabileceğini sırasıyla “Tartışma, Gezi Gözlem, Örnek Olay, Görsel Araçlar, Araştırma Yoluyla Öğrenme, Drama, Buluş Yoluyla Öğrenme, Rol Oynama, Soru Cevap, Anlatım ve Problem Çözme” şeklinde belirtmişlerdir. Bununla birlikte verilen istatistiki verilere göre tarih օğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında üçüncü tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulara verilen cevaplar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 19: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Üçüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Branş Değişkenine Göre Farklaşma Durumu

40c								
	F	%	Branş					
			Sos. Bil. Ögt.		Tarih		Coğrafya	
			f	%	f	%	f	%
Tartışma	10	9,9	8	7,9	2	2,0	0	0,0
Gezi Gözlem	8	7,9	8	7,9	0	0,0	0	0,0
Örnek Olay	6	5,9	4	4,0	2	2,0	0	0,0
Görsel Araçlar	5	5,0	4	4,0	1	1,0	0	0,0
Araştırma Yoluyla	4	4,0	2	2,0	2	2,0	0	0,0
Drama	4	4,0	4	4,0	0	0,0	0	0,0
Buluş Yoluyla	3	3,0	2	2,0	1	1,0	0	0,0
Rol Oynama	3	3,0	3	3,0	0	0,0	0	0,0
Soru Cevap	3	3,0	1	1,0	1	1,0	1	1,0
Anlatım	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Problem Çözme	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
-	53	52,5	34	33,7	12	11,9	7	6,9
TOPLAM	101	100,0	71	70,3	22	21,8	8	7,9
40c	X		Sd		p			
Pearson Chi-Square	20,443 ^a		22		,555			

Tablo-19’da araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında üçüncü sıradaki tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulara verilen cevapları ile öğretmenlerin branş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-19 da görüldüğü gibi tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya 48 (% 47,5) katılımcının cevap verdiği; cevap veren katılımcıların 37 (% 36,6)’sinin Sosyal Bilgiler, 10 (% 9,9)’unun Tarih ve 1 (% 1,0)’inin ise Coğrafya öğretmenleri olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca söz konusu soruya cevap vermeyen 53 (% 52,5) katılımcıdan 34 (% 33,7)’ünün Sosyal Bilgiler, 12 (% 11,9)’sinin Tarih ve 7 (% 6,9)’sinin ise Coğrafya öğretmeni olduğu görülmektedir. Bununla birlikte elde edilen sonuçlara göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında üçüncü tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulara verilen cevaplar ile branş değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 20: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Üçüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklaşma Durumu

40c												
	f	%	Mesleki Tecrübe (Yıl)									
			1-5		6-10		11-15		16-20		21+	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Tartışma	10	10,2	0	0,0	3	3,1	3	3,1	3	3,1	1	1,0
Gezi Gözlem	8	8,2	0	0,0	5	5,1	3	3,1	0	0,0	0	0,0
Örnek Olay	6	6,1	0	0,0	1	1,0	2	2,0	3	3,0	0	0,0
Görsel Araçlar	4	4,1	0	0,0	1	1,0	2	2,0	1	1,0	0	0,0
Araştırma Yoluyla Öğr.	4	4,1	0	0,0	1	1,0	0	0,0	3	3,1	0	0,0
Drama	4	4,1	0	0,0	2	2,0	2	2,0	0	0,0	0	0,0
Buluş Yoluyla Öğr.	3	3,1	0	0,0	2	2,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Rol Oynama	3	3,1	1	1,0	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Soru Cevap	3	3,1	0	0,0	0	0,0	2	2,0	1	1,0	0	0,0
Anlatım	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0
Problem Çözme	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
-	51	52,0	3	3,1	11	11,2	7	7,1	20	20,4	10	10,2
TOPLAM	98	100,0	4	4,1	27	27,6	21	21,4	35	35,7	11	11,2
40c			X				Sd				p	
Pearson Chi-Square			44,851 ^a				44				,436	

Tablo-20’de araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında üçüncü sıradaki tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulara verilen cevapları ile öğretmenlerin kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-20 de görüldüğü gibi tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik sorulara cevap veren katılımcıların 1’inin 1-5 yıl arası, 16’sının 6-10 yıl arası, 14’ünün 11-15 yıl arası, 15’inin 15-20 yıl arası ve 1’inin ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte verilen istatistikî verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında üçüncü tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulara verilen cevaplar ile kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

4.9.4. Soru 40d:

Tablo 21: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Dördüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklaşma Durumu

	40d		Cinsiyet			
	f	%	Erkek		Kadın	
			f	%	f	%
Soru Cevap	10	9,9	2	2,0	8	8,0
Drama	4	4,0	4	4,0	0	0,0
Gezi Gözlem	4	4,0	3	3,0	1	1,0
Rol yapma	4	4,0	2	2,0	2	2,0
Sunuş Yoluyla Öğrenme	4	4,0	4	4,0	0	0,0
Anlatım	2	2,0	2	2,0	0	0,0
Görsel Araçlar	2	2,0	2	2,0	0	0,0
Gösteri	2	2,0	2	2,0	0	0,0
Kavram Haritaları	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Örnek Olay	1	1,0	0	0,0	1	1,0
Araştırma Yoluyla	1	1,0	0	0,0	1	1,0
Buluş Yoluyla Öğrenme	1	1,0	0	0,0	1	1,0
-	65	64,4	37	36,6	28	27,7
TOPLAM	101	100,0	59	58,4	42	41,6
40d	X		Sd		p	
Pearson Chi-Square	21,597 ^a		12		,042	

Tablo-21 de araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında dördüncü sıradaki tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulan soruya verilen cevapların ortalama ve frekansına ayrıca bu cevaplar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-21 de görüldüğü gibi tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya 65 (% 64,4) katılımcının cevap vermediği, katılımcıların 36 (% 35,6)'sının cevap verdiği, cevap veren katılımcıların 22 (% 21,8)'sinin erkek, 14 (% 13,9)'ünün ise kadın olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Tablo-21 incelendiğinde katılımcılar, tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi tekniklerin daha etkili olabileceğini sırasıyla “Soru Cevap, Drama, Gezi Gözlem, Rol Yapma, Sunuş Yoluyla Öğrenme, Anlatım, Görsel Araçlar, Gösteri, Kavram Haritaları, Örnek Olay,

Araştırma Yoluyla Öğrenme, Buluş Yoluyla Öğrenme” şeklinde belirtmişlerdir. Bununla birlikte verilen istatistiki verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında dördüncü tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın bulunduğu görülmüştür ($p<0,05$). Böylece cinsiyet değişkenine göre grupların anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 22: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Dördüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

	40d		Branş					
	f	%	Sos. Bil. Ögt.		Tarih		Coğrafya	
			f	%	f	%	f	%
Soru Cevap	10	9,9	9	8,9	1	1,0	0	0,0
Drama	4	4,0	3	3,0	1	1,0	0	0,0
Gezi Gözlem	4	4,0	4	4,0	0	0,0	0	0,0
Rol yapma	4	4,0	4	4,0	0	0,0	0	0,0
Sunuş Yoluyla Öğrenme	4	4,0	2	2,0	2	2,0	0	0,0
Anlatım	2	2,0	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Görsel Araçlar	2	2,0	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Gösteri	2	2,0	2	2,0	0	0,0	0	0,0
Kavram Haritaları	1	1,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0
Örnek Olay	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Araştırma Yoluyla Öğrenme	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Buluş Yoluyla Öğrenme	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
-	65	64,4	43	42,6	15	14,9	7	6,9
TOPLAM	101	100,0	71	70,3	22	21,8	8	7,9
	40d	X	Sd		p			
	Pearson Chi-Square	27,518 ^a	24		,281			

Tablo-22 de araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında dördüncü sıradaki tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulan soruya verilen cevapları ile öğretmenlerin branş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-22 de görüldüğü gibi tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya 36 (% 35,6) katılımcının cevap verdiği; cevap veren katılımcıların 28 (% 27,7)'inin Sosyal Bilgiler, 7 (6,9)'sinin Tarih ve 1 (% 1,0)'inin ise

Coğrafya öğretmenleri olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca söz konusu soruya cevap vermeyen 65 (% 64,4) katılımcıdan 43 (% 42,6)'ünün Sosyal Bilgiler, 15 (% 14,9)'sinin Tarih ve 7 (% 6,9)'sinin ise Coğrafya öğretmeni olduğu görülmektedir. Elde edilen istatistiki verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında dördüncü tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ile branş değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 23: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Dördüncü Tercihleri ve Bu Tercihlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

40d												
Mesleki Tecrübe (Yıl)												
	f	%	1-5		6-10		11-15		16-20		21+	
			f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Soru Cevap	10	10,2	0	0,0	6	6,0	3	3,0	1	1,0	0	0,0
Drama	4	4,1	0	0,0	0	0,0	2	2,0	2	2,0	0	0,0
Gezi Gözlem	4	4,1	0	0,0	2	2,0	2	2,0	0	0,0	0	0,0
Rol Yapma	4	4,1	0	0,0	3	3,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Sunuş Yoluyla Öğrenme	4	4,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	3,0	1	1,0
Anlatım	2	2,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Görsel Araçlar	2	2,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Gösteri	2	2,0	0	0,0	0	0,0	2	2,0	0	0,0	0	0,0
Kavram Haritaları	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Örnek Olay	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Araştırma Yoluyla Öğrenme	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Buluş Yoluyla Öğrenme	1	1,0	0	,0	0	,0	0	,0	1	1,0	0	,0
-	62	63,3	4	4,1	15	15,3	9	9,2	24	24,5	10	10,2
TOPLAM	98	100,0	4	4,1	27	27,6	21	21,4	35	35,7	11	11,2
40d			X				Sd				p	
Pearson Chi-Square			47,974 ^a				48				,474	

Yukarıda gösterilen Tablo-23'te araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında dördüncü sıradaki tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulan soruya verilen cevapları ile öğretmenlerin kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen bulgulara

bakıldığında, tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya cevap veren katılımcıların 0'ının 1-5 yıl arası, 12'sinin 6-10 yıl arası, 12'sinin 11-15 yıl arası, 11'inin 15-20 yıl arası ve 1'inin ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte verilen istatistiki verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında dördüncü tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ile kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

4.9.5. Soru 40e:

Tablo 24: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Beşinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklaşma Durumu

	40e		Cinsiyet			
	f	%	Erkek		Kadın	
			f	%	f	%
Anlatım	9	8,9	3	3,0	6	6,0
Drama	2	2,0	2	2,0	0	0,0
Gösteri	2	2,0	2	2,0	0	0,0
Araştırma Yoluyla Öğrenme	1	1,0	0	0,0	1	1,0
Problem Çözme	1	1,0	0	0,0	1	1,0
Tartışma	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Gezi Gözlem	1	1,0	1	1,0	0	0,0
-	84	83,1	50	49,4	34	33,7
TOPLAM	101	100,0	59	58,4	42	41,6
40e	X		Sd		p	
Pearson Chi-Square	10,137 ^a		8		,256	

Yukarıda gösterilen Tablo-24'te araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında beşinci sıradaki tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulan soruya verilen cevapların ortalama ve frekansına ayrıca bu cevaplar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-24 de görüldüğü gibi tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya 84 (% 83,1) katılımcının cevap vermediği, katılımcıların 17 (% 16,9)'sinin cevap verdiği, cevap veren

katılımcıların 9 (% 9,0)'unun erkek, 8 (% 8,0)'ünün ise kadın olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Tablo-24 incelendiğinde katılımcılar, tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi tekniklerin daha etkili olabileceğini sırasıyla “Anlatım, Drama, Gösteri, Araştırma Yoluyla Öğrenme, Problem Çözme, Tartışma ve Gezi Gözlem” şeklinde belirtmişlerdir. Elde edilen istatistiki verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında beşinci tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 25: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Beşinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Branş Değişkenine Göre Farklaşma Durumu

	40e		Branş					
	f	%	Sos. Bil. Ögt.		Tarih		Coğrafya	
			f	%	f	%	f	%
Anlatım	9	8,9	9	9,0	0	0,0	0	0,0
Drama	2	2,0	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Gösteri	2	2,0	2	2,0	0	0,0	0	0,0
Araştırma Yoluyla Öğrenme	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Problem Çözme	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Tartışma	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Gezi Gözlem	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
-	84	83,1	56	55,4	20	19,8	8	7,9
TOPLAM	101	100,0	71	70,3	22	21,8	8	7,9
40e	X		Sd		p			
Pearson Chi-Square	14,554 ^a		16		,557			

Yukarıda gösterilen Tablo-25'te araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında beşinci sıradaki tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulan soruya verilen cevapları ile öğretmenlerin branş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo-25'te görüldüğü gibi tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya 17 (% 16,9) katılımcının cevap verdiği; cevap veren katılımcıların 15 (% 14,9)'ünün Sosyal Bilgiler, 2 (2,0)'sinin Tarih ve 0 (% 0,0)'ünün ise

Coğrafya öğretmenleri olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca söz konusu soruya cevap vermeyen 84 (% 83,1) katılımcıdan 56 (% 55,4)'sının Sosyal Bilgiler, 20 (% 19,8)'sinin Tarih ve 8 (% 7,9)'sinin ise Coğrafya öğretmeni olduğu görülmektedir. Bununla birlikte verilen istatistiki verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında dördüncü tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ile branş değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 26: Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının İşlenişinde ve Tarih Bilincinin Kazandırılmasında Hangi Yöntem Tekniklerin Daha Uygun Olduğuna İlişkin Beşinci Tercihleri ve Bu Tercihlerin Kıdem Değişkenine Göre Farklaşma Durumu

40e												
		Mesleki Tecrübe (Yıl)										
		1-5		6-10		11-15		16-20		21+		
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Anlatım	9	9,2	0	0,0	5	5,1	2	2,0	1	1,0	1	1,0
Drama	2	2,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Gösteri	2	2,0	0	0,0	0	0,0	2	2,0	0	0,0	0	0,0
Araştırma Yoluyla Öğrenme Problem Çözme	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0
Tartışma	1	1,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Gezi Gözlem	1	1,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
-	81	81,5	4	4,0	20	20,4	15	15,3	32	32,6	10	10,2
TOPLAM	98	100,0	4	4,1	27	27,6	21	21,4	35	35,7	11	11,2
40d		X		Sd		p						
Pearson Chi-Square		27,513 ^a		32		,693						

Yukarıda gösterilen Tablo-26 da araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında beşinci sıradaki tercihleri olarak hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulan soruya verilen cevapları ile öğretmenlerin kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında, tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında uygun yöntem tekniklerin tespitine yönelik soruya cevap veren katılımcıların 0'ının 1-5 yıl arası, 7'sinin 6-10 yıl arası, 6'sının 11-15 yıl arası, 3'ünün 15-20 yıl arası ve 1'inin ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Ayrıca

elde edilen istatistiki verilere göre tarih öğretimi ve tarih bilincinin kazandırılmasında dördüncü tercihleri olarak hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olabileceğine yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ile kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Sonuç olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulan soruya verilen cevaplar analiz edildiğinde sırasıyla “Drama, Gezi-Gözlem, Buluş Yoluyla Öğretim, Tartışma, Soru-Cevap ve Anlatım” yöntem tekniklerinin diğer yöntem tekniklere göre daha uygun olduğunun düşünüldüğü tespit edilmiştir. Bu yöntem ve tekniklere bakıldığında ortak noktalarının, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını sağlamak olduğu anlaşılmaktadır.

3.10. “Öğrencilerinizin tarih bilincinin gelişmesi için okul içi ve dışı etkinliklerinde neler yaparsınız?”

Araştırmanın veri toplama aracında 41. soru olarak sorulan “Öğrencilerinizin tarih bilincinin gelişmesi için okul içi ve dışı etkinliklerinde neler yaparsınız?” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplar betimsel analiz yöntemi çerçevesinde analiz yapılarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 27: Öğrencilerin Tarih Bilincinin Gelişmesi İçin Okul İçi ve Dışı Etkinlikler

Kodlar	f
Gezi ve Gözlem	31
Drama	19
Görsel Materyaller	10
Tarihi Filmler	7
Etkin Katılım	6
Örnek Olaylar	5
Sergiler, Konferanslar, Sempozyumlar	4
Somut Yaşantılar	4
Tarihi Hikâyeler	4
Araştırma	4
Tarihi Öğeler	3
Simülasyon	2
Öğrenci Dikkati	2
Geleneksel	1
Belirli Gün ve Haftalar	1
Proje Ödevleri	1

Tablo-27 de tarih bilincinin gelişimi için okul içi ve dışı etkinliklerine yönelik belirlenen etkinlikler verilmiştir. Araştırmaya katılan ve “*Öğrencilerinizin tarih bilincinin gelişmesi için okul içi ve dışı etkinliklerinde neler yaparsınız?*” sorusuna cevap veren öğretmenlerden 31’i Gezi ve Gözlem, 19’u Drama, 10’u Görsel Materyaller, 7’si Tarihi Filmler, 6’sı Etkin Katılım, 5’i Örnek Olaylar, 4’ü Sergiler-Konferanslar- Sempozyumlar, 4’ü Somut Yaşantılar, 4’ü Tarihi Hikayeler, 4’ü Araştırma, 2’si Simülasyon, 3’ü Tarihi Öğeler, 2’si Öğrenci Dikkati, 1’i Geleneksel, 1’i Belirli Gün ve Haftalar ve 1’i ise Proje Ödevlerine yönelik görüş bildirmişlerdir. Soruya ilişkin olarak katılımcı öğretmenlerden bazılarının verdiği cevaplar aşağıda verilmiştir:

Görüş belirtilen etkinlikler ile ilgili Gezi ve Gözlem etkinlikleri maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö10 “*...imkanlar ölçüsünde geziler yaparım.*”, Ö50 “*Müze ve gezi gibi etkinliklere önem vererek tarih bilincinin gelişmesine katkı sağlarım...*”, Ö91 ise “*...yakın çevrede var olan tarihi yerlere ve yapılara geziler yaparım.*” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca Ö17 “*İmkânlarımız yeterli olmadığı için çocuklarla gezi ve gözlem yapamıyoruz. Biz Antalya’da yaşıyoruz, tarihin içindeyiz fakat göremiyoruz...*” şeklinde görüş belirtmekte, imkanlarının yeterli olması halinde gezi gözlem yaparak konuların öğretiminde ve tarih bilincinin kazandırılmasında etkili olabilecekleri düşünülmektedir.

Drama maddesine ilişkin öğretmenlerden Ö49 “*Geçmişten bir dönem veya bir olay seçerek öğrencilerin canlandırma yapmasını ve yaratıcı düşünce gücünü geliştirmesini sağlayan doğaçlama etkinliği yaptırırım.*”, Ö100 ise “*Sınıf içi etkinliklerle öğrencilere roller vererek drama çalışmalarını yaptırırım.*” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların ifadelerine bakıldığında öğrencileri drama ve rol yapma tekniğiyle derslere etkin katılım sağlamaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Görsel materyaller maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö87 “*Belgesel izletirim, görsel materyallere önem veririm...*”, Ö32 ise “*...Türk tarihi ile ilgili belgesel, video, film gibi kaynaklardan yararlanırım...*” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcı öğretmenlerden Ö53 “*...okulumda görsel, teknolojik malzemeler olmadığı için dersi yaşatarak, tartışarak, yorum*

katarak işleyemiyorum...” şeklinde görüş belirterek bulunduğu okulun imkânsızlıklarını ifade etmektedir.

Tarihi filmler maddesine ilişkin öğretmenlerden Ö25 *“Okul içinde tarihi hikayelerden, videolardan yararlanıyorum. Tarihte önemli olayları anlatan film, belgesel vb. izletiyorum.”*, Ö43 ise *“Ders programına uygun zamanda tarihi filmler seyrettiriyorum.”* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Etkin Katılım maddesine ilişkin katılımcılardan Ö9 *“Öğrencilerin derse etkin katılacakları şekilde bilgileri özetleyerek vermeye çalışırım.”*, Ö68 *“Okul içi ilgili konularda yarışmalar düzenlerim.”* şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca Ö2 ise *“Maket yapımı, harita doldurma, alıştırma kağıtları”* gibi teknikleri kullanarak öğrencilerin derse aktif katılımını sağladığını belirtmiştir.

Örnek olaylar maddesine ilişkin katılımcı öğretmen Ö19 *“Derslerde onların ilgilerini çekecek örnekleri, olayları ve kişileri sıklıkla kullanırım.”*, Ö47 ise *“Günümüz ile karşılaştırmalı örnekler vererek algılamalarını kolaylaştırırım.”* şeklinde görüş belirtirken Ö60’da *“Örnek olaylar vererek derste öğrencileri sıkmadan daha çok görselliği ön planda tutarım.”* şeklinde derste görsellik ile örnek olayları birlikte kullanarak tarih bilincinin kazandırılmasını kolaylaştırdığını belirtmiştir.

Sergiler, konferanslar, sempozyumlar maddesi ile ilgili olarak katılımcılardan Ö75 *“Tarih bilincinin geliştirilmesine yönelik düzenlenen konferans ve sempozyum gibi etkinliklere katılmalarını sağlarım.”*, Ö42 *“Okul içi tarihi eser maketleri yaptırıp okul koridorlarında sergilenmesini sağlarım.”*, ve Ö13 ise *“Türk kültürünün gelişimi için yapılan sergilere katılım.”* şeklinde görüş bildirmişleridir.

Somut yaşantılar maddesine ilişkin katılımcılardan Ö44 *“Uygun konularda somut yaşantılar sağlanmalı.”*, ve Ö46 *“Çevremizdeki bütün tarihi mekanlara geziler yaparak somut bir şekilde anlatılmalı.”* şekli den görüş bildirerek somut yaşantılar ile öğrenme sürecine katkı sağladıklarını belirtmişlerdir.

Tarihi hikâyeler ile ilgili öğretmenlerden Ö98 *“Milletimizin tarihini sevmesi için öğrencilere tarihi hikayelerle konuları pekiştiririm.”* ve Ö92 *“Konu ile ilgili tarihi şahsiyetlerin hayat hikayeleri önceden araştırılıp sınıfta*

paylaşıyorum.” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca katılımcılardan Ö24 “Öncelikle atalarımızı doğru bir şekilde öğretmeliyiz. Öğrencileri etkileyen en önemli şeylerden birisi kahramanlıktır. Bizim tarihimizde kahramanlıklarla doludur. O zaman kahraman tarihimizi ve kahramanları çocuklarımıza en iyi şekilde anlatmalıyız.” şeklinde düşüncelerini ifade ederek tarihi hikâye ve kahramanlıkların önemine değinmiştir.

Araştırma maddesine ilişkin Ö15 “...Okul dışında aile büyüklerinden tarihi konularla ilgili araştırma röportaj yaptırıyorum.”, Ö35“...öğrencilere istekle yapabilecekleri araştırma ödevleri veriyorum.” ve Ö77 ise “Araştırmaya dayalı bol ödev veriyorum.” şeklinde fikir belirtmişlerdir. Katılımcıların ifadelerine bakıldığında araştırma ödevleri ile öğrencilerin öğrenme sürecine dahil edilmesi üzerinde durulduğu anlaşılmaktadır.

Simülasyon maddesi ile ilgili katılımcı öğretmenlerden Ö36 “...gidilemeyen yerlerle ilgili simülasyon kullanırım.” ve bir diğer öğretmen ise “Müze ve ören yerlerine gitme imkanı olmayan öğrenciler için sanal müze ziyaretleri yaptırırım.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tarihi öğelere ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö17 “Ders kitaplarında yer almayan tarihi karakter, kişi, olay, durum ya da mekanlara örnekler vererek öğrencilerin dikkatlerini çekmeye çalışırım...”, Ö46 ise “Konularla ilgili Türk tarihinde yaşanmış olaylara yer veririm.” ve Ö78 ise “...Osmanlı ve Selçuklu eserlerini incelemelerini belirtirim.” şeklinde görüş bildirerek tarih bilincinin kazandırılmasında tarihi öğelerin önemini ortaya koymuşlardır.

Öğrenci dikkatine ilişkin katılımcılardan Ö88 “Siz olsaydınız ne yapardınız? Sorusu ile öğrencileri düşünmeye sevk ederim.” şeklinde görüş belirtmiştir. Bu görüşü bildiren öğretmen öğrenme sürecinde, öğrencilerin mevcut konuya olan dikkatlerini çekmeye ve öğrencilerin konu ile ilgili düşüncelerini sağlamaya çalışılmıştır.

Geleneksel maddesi ile ilgili görüş bildiren Ö56 düşüncelerini “Ders saatim üç saat olduğu için zaman yetmiyor. Ayrıca okulunda görsel, teknolojik malzemeler olmadığı için dersi yaşatarak, tartışarak, yorum yaparak işleyemiyorum. Geleneksel bir anlatımla anca bitiyor. Müfredat, işlediğim dersten zevk alamıyorum.” şeklinde belirterek imkânsızlıklardan yakınmakta ve

geleneksel yöntemleri kullanarak tarih bilincini kazandırmaya çalıştığını belirtmiştir.

Belirli gün ve haftalar ile ilgili olarak öğretmenlerden Ö95 “*Belirli gün ve haftalardaki etkinliklere etkin katılım sağladım.*” şeklinde tarih bilincinin kazandırılması için belirli gün ve haftalardaki etkinliklere önem verdiğini belirtmiştir.

Proje ödevleri maddesine ilişkin Ö3 ise “*Proje ödevlerinde tarihi ve turistik değeri olan yerlerin maketlerini yaptırım.*” şeklinde görüş bildirerek proje ödevlerini etkin kullandığını bildirmiştir.

Elde edilen sonuçlara bakıldığında öğretmenlerin tarih bilincinin gelişmesi için çeşitli okul içi ve dışı etkinlikleri kullandıkları anlaşılmaktadır. Kullanılan bu yöntem teknikler ile öğrenme sürecinin eğlenceli hale getirildiği, sıkıcılıktan ve tekdüzelikten çıkarıldığı ve geleneksel yöntemlerden uzak bir şekilde oluşturulmaya çalışıldığı düşünülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin çoğunun, gezi-gözlem, drama ve görsel araçları kullanıyor olmaları, onların öğrenme sürecinde, öğrencilere somut yaşantılar ile tarih bilincinin kazandırılmasını hedefledikleri anlaşılmaktadır.

3.11. “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için ders kitaplarında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?”

Araştırmanın veri toplama aracının 42. sorusunu oluşturan “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için ders kitaplarında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplar betimsel analiz yöntemi kullanılarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 28: Öğrencilerin Tarih Bilincinin Geliştirilmesi İçin Ders Kitaplarında Ne Gibi Değişiklikler Yapılmalıdır?

Kodlar	f
Görsellere İlişkin Değişiklikler	14
Konuların Sadeleştirilmesine İlişkin Öneriler	10
Konuların Zenginleştirilmesi ve Detaylandırılmasına İlişkin Öneriler	10
Ders Programına Yönelik Yapılacak Değişiklikler	9
Eğlenceli ve Merak Uyandırıcı Etkinliklerin Arttırılmasına İlişkin Öneriler	9
Örnek Olayların Kullanılması	5
Konuların Kronoloji Sıra ile Düzenli Bir Şekilde Verilmesi	5
Öğrenci Seviyesine Uygunluk	5
Hikâyeci Anlatımın Kullanılması	4
Coğrafya Dersi ve Harita Bilgisi	4
Dikkat Çekmenin Önemi	3
Milli Kimliğin Önemi	2
Ders Saatinin Arttırılması	2
Öğretmen Görüşlerinin Önemi	1
Seminerler	1
Tarafsız Tarihin Ele Alınması	1
Akıllı Tahtanın Kullanımı	1

Tablo-28’de “*Tarih Bilincinin Geliştirilmesi İçin Ders Kitaplarında Ne Gibi Değişiklikler Yapılmalıdır?*” sorusuna yönelik cevaplar kategorilere ayrılarak verilmiştir. Araştırmaya katılan ve belirtilen soruya cevap veren öğretmenlerden, Görsellere İlişkin Değişikliklere 14’ü, Konuların Sadeleştirilmesine İlişkin Önerilere 10’u, Konuların Zenginleştirilmesi ve Detaylandırılmasına İlişkin Önerilere 10’u, Ders Programına Yönelik Yapılacak Değişikliklere 9’u, Eğlenceli ve Merak Uyandırıcı Etkinliklerin Arttırılmasına İlişkin Önerilere 9’u, Örnek Olayların Kullanılmasına 5’i, Konuların Kronoloji Sıra ile Düzenli Bir Şekilde Verilmesine 5’i, Öğrenci Seviyesine Uygunluğa 5’i, Hikâyeci Anlatımın Kullanılmasına 4’ü, Coğrafya Dersi ve Harita Bilgisine 4’ü, Dikkat Çekmenin Önemine 3’ü, Milli Kimliğin Önemine 2’si, Ders Saatinin Arttırılmasına 2’si, Öğretmen Görüşlerinin Önemine 1’i, Seminerlere 1’i, Tarafsız Tarihin Ele Alınmasına 1’i ve Akıllı Tahtanın Kullanımına ise 1’i değinmişlerdir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerden 3’ü ise tarih bilincinin gelişimi için ders kitaplarında herhangi bir değişikliğin yapılmaması gerektiği ve mevcut programın yeterli olduğunu belirtmiştir.

Soruyla ilgili olarak katılımcı öğretmenlerden bazılarının verdiği örnekler aşağıda verilmiştir;

Görsellere İlişkin Değişiklikler ile ilgili katılımcı öğretmenlerden Ö89 “*Ezberci yöntemin ve tarihsel tarihsel gerçekliklere bağlı kalınacak yöntemlerin geliştirilmesi gerekir ve görsellere daha fazla yer verilmelidir.*”, Ö93 ise “*Ders kitaplarındaki fotoğraf, resim, harita gibi görsellerin baskılarına dikkat edilmelidir.*” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Söz konusu soruya cevap veren diğer katılımcıların büyük bir kısmı “*Görsel materyallere ağırlık verilmeli, görsellere daha fazla yer verilmeli, görsel öğeler çoğaltılmalı, görsel çok olmalı ve daha fazla görsele yer verilmeli*” şeklinde fikir belirtmiştir. Böylece görsel materyallerin öğrenme sürecinde etkin olarak kullanılması gerektiği, bunun sonucunda kalıcı öğrenmelerin elde edileceği anlaşılmaktadır.

Konuların Sadeleştirilmesine İlişkin Öneriler maddesine ilişkin öğretmenlerden Ö28 “*Daha sade bir şekilde geliştirilmeli. Örneğin insan hakları konusunda, 1789 Fransız İhtilali, özgürlük, eşitlik, milliyetçilik konuları verilirken kısaca ihtilale giden süreç ve Fransa'nın durumu örneklerle anlatılmalı ki çocuk Fransız İhtilali diye ezberden öğrenmesin.*”, Ö68 sadeleştirme ile ilgili “*Konular ne çok ağır ne çok hafif ele alınmalıdır. Sınıfların yaş seviyelerine uygun yazılmalıdır. Sık sık başlıklar atılmalıdır. Bir konu sayfalarca sürmemelidir...*” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca konuların sadeleştirilmesi ile ilgili öğretmenlerden bir kaçı “*Konular azaltılmalı her biri ayrı telden olmamalı, sade ve öz olmalı, sadeleştirilmeler yapılmalı.*” şeklinde ifade kullanıp, konuların sadeleştirilmesinin önemine vurgu yapmaktadırlar.

Konuların Zenginleştirilmesi ve Detaylandırılmasına ilişkin Öneriler maddesi ile ilgili Ö12 “*Tarih konuları ders kitaplarında çok yüzeysel olarak ele alınmakta, öğrenciler yeterince tarih bilgisine sahip olamamaktadır.*”, Ö64 ise “*Tarih konularının içeriği artırılmalı konuları destekleyici, tarihten alıntılar eklenmelidir.*” şeklinde görüş bildirmişler ve tarih konularının ele alınan programda yüzeysel olarak ele alındığını belirtmişlerdir.

Ders Programına Yönelik Yapılacak Değişiklikler maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö8 “*Türk Kültürüne, Atatürk'ün milli tarih bilincine uygun programlar hazırlanmalı.*”, Ö97 ise programa “*Tarihi hikayeler, anılar ve*

menkıbelerin eklenmesi gerektiğini düşünüyorum.” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca katılımcı öğretmenlerden Ö51 ile Ö53 *“Atatürk ilke ve inkılaplarına 5. Sınıflarda özellikler daha fazla yer verilmelidir.”* şeklinde görüş ortaya koyarak Atatürk ilke ve inkılaplarının programda yetersiz kaldığını ifade etmeye çalışmıştır.

Eğlenceli ve Merak Uyandırıcı Etkinliklerin Arttırılmasına İlişkin Öneriler ile ilgili katılımcı öğretmenlerden Ö1 *“Yaş ve hazırbulunuşluk düzeyleri, bilgi yığıcı değil merak uyandırıcı, kütüphane ya da güvenilir kaynaklardan yararlanmaya sevk edici, kendi fikir ya da hayal güçlerini ortaya çıkarıcı etkinlik, oyun, bilgilenme çalışmaları eklenmelidir.”* ve Ö5 *“Öğrencilerin geçmişimize, tarihimize karşı ilgisinin çekilmesi konusunda etkinliklere yer verilmek.”* şeklinde görüş bildirip, çoğunlukla öğrencilerin derslerde aktif olarak rol oynaması amacıyla çeşitli yöntem tekniklerin kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Örnek Olayların kullanılması maddesine ilişkin katılımcılardan Ö26 *“Ders kitaplarındaki bilgiler, eski tarih konularının yanında, güncel konulara da yer verilmelidir. Ülkemizden veya dünyadan tarihi konularla ilgili örnek olaylara yer verilmesi, çocukların konuları daha kolay algılamasını sağlayacaktır. Tarih bilincinin oluşmasını da kolaylaştıracaktır.”* ve Ö48 ise *“Ders kitaplarında popüler şahısların anlatımıyla ilgili örnek metinlerle donatılmalıdır.”* şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu görüşler ele alındığında çocukların konuları daha kolay algılaması ve tarih bilincinin oluşması için ders programına ve kitaplarına, örnek olayların konulması gerektiği anlaşılmaktadır.

Hikâyeci Anlatımın Kullanılması ile ilgili olarak katılımcı öğretmenlerden Ö6 *“Kitaplarda daha hikayeci bir anlatım olmalı.”*, Ö94 *“Tarihi figürler hikayeleştirilmelidir.”* ve Ö49 ise *“...Konuları destekleyici tarihle ilgili hikayeler eklenmelidir.”* şeklinde düşüncelerini belirtmişler ve hikayeci anlatımın gerekliliğine değinmişlerdir.

Konuların Kronoloji Sıra ile Düzenli Bir Şekilde Verilmesi hakkında katılımcılardan Ö2 *“İçerik olarak daha detaylı ama detaya inerken gereksiz bilgilerden kaçınılarak kronolojik sıra göz ardı edilmeden bilgiler daha düzenli ve eksiksiz verilmelidir.”* ve Ö27 *“Benzer soruların konu başı, ortası ve sonunda yer alması anlatımın bütünlüğünü bozduğu için hem soru sayısı azaltılmalı hem de*

konu sonlarında yer almalıdır.” diyerek ders kitaplarında düzenin ve kronolojik sıralamanın önemine değinmişlerdir.

Öğrenci Seviyesine Uygunluk maddesine ilişkin katılımcılardan Ö96 *“Ders kitaplarındaki konular çocukların algılayabileceği ve anlayacağı şekilde hazırlanmalı.”* ve Ö19 *“Konuların, çocukların yaş düzeyleri dikkate alınarak anlatılmalıdır.”* şeklinde görüş bildirerek öğrencilerin seviyelerinin göz ardı edilmemesi gerektiği üzerinde durmuşlardır.

Coğrafya Dersi ve Harita Bilgisi ile ilgili olarak katılımcılardan Ö69 *“Harita bilgisi arttırılmalı ve üniteler Tarih ve Coğrafya olarak ayrılmalıdır.”* , Ö72 ise *“Türkiye Coğrafyası hiç verilmiyor. Öğrenci hangi ilin nerde olduğunu bilmiyor.”* şeklinde görüş bildirerek, ders kitabında coğrafya ile ilgili eksikliklerin olduğunu belirtmişlerdir.

Dikkat Çekmenin Önemi ilişkili Ö8 *“...konu anlatımı öğrencinin dikkatini çekecek şekilde hazırlanmalı...”*, Ö81 *“Laf kalabalığı olunca zaten dikkat dağınıklığı olan çocuklarımız önemli notları kaçırıyor. Ana fikir, önemli noktalar dikkat çekecek bir biçimde kitapta olmalı.”* ve Ö97 *“Öğrenme alanından bağımsız öğrencinin dikkatini çekecek öğrenciyi araştırmaya yöneltecek kısa hikâyeler olabilir.”* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Milli Kimliğin Önemi maddesi ile ilgili Ö44 *“İçerik Türk tarihine uygun olarak daha ayrıntılı olmalı. Öğrencilerin anlayacağı şekilde ayrıntılı ve onların milli kimliğe bağlayacak şekilde olmalı. Türk tarihinin kahramanlık hikayeleri alınabilir.”* şeklinde görüş belirterek milli tarihin önemi üzerinde durmuştur.

Ders Saatinin Arttırılması maddesine ilişkin Ö53 *“Ders saati arttırılmalı. 4 saat Sosyal, 1 saat ödev geri-dönüt, 1 saat de değerler eğitimi ve Genel Kültür olmak üzere toplam 6 saat olmalı.”*, Ö49 ise *“Ders saati arttırılarak gezi inceleme gibi faaliyetlere yer verilmeli.”* şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmen Görüşlerinin Önemi ile ilgili olarak katılımcılardan Ö1 *“...Ayrıca eğitimin en etkili unsuru olan eğitimcilerin, öğretmenlerin görüş, öneri, düşüncelerinin sürekli alınmalıdır. Öğrenci, veli ve sosyal çevrenin beklentilerini karşılayıcı olmalıdır.”* şeklinde düşüncelerini belirterek, öğretmenlerin fikirlerinin önemsenmesi gerektiğine değinmiştir.

Seminerlere ilişkin katılımcılardan Ö82 “*Öğretmenlere ilişkin seminerler düzenlenmelidir.*” diyerek, öğrenme sürecinde en önemli unsurlardan bir olan öğretmenlere yönelik eğitim ile ilgili seminerlerin düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Tarafsız Tarihin Ele Alınması maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö90 “*Hikayeci tarih değil, kaynağı sağlam olan tarafsız tarih konularının konulması.*” şeklinde görüş bildirmiş ve tarafsız tarihi ele almıştır.

Akıllı Tahta ile ilgili olarak katılımcılardan Ö81 “*Akıllı tahtaya bağlı CD’ler hazırlanmalıdır ve böylece öğrenci ders işlenişinde daha etkin kılınmalıdır.*” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Sonuç olarak belirtilen ifadelerden de anlaşılacağı üzere katılımcılar “Tarih bilincinin geliştirilmesi için ders kitaplarında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?” sorusuna çeşitli cevaplar vermişlerdir. Bu cevapların ortak özelliği ise ders kitaplarında çeşitli değişikliklere gidilerek çoğunlukla görsellere yer verilmesi gerektiğidir. Konuların karmaşık olduğu ve sadeleştirilmesi, bir bütün olarak düzenli bir şekilde öğrenci seviyesine uygun olarak verilmesi gerektiğine değinilmiştir. Bunun yanında etkinliklerin ve örnek olay sayılarının artırılmasının, hikâyci anlatımın ve coğrafya dersi ve harita bilgisinin önemi üzerinde de durulmuştur. Ayrıca eğitim-öğretim sürecinin en önemli unsurlarından biri olan öğretmenlerin fikir ve önerilerinin alınması, bu fikirler ve öneriler ışığında eğitim sürecinin düzenlenmesi faydalı olacaktır.

3.12. “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için 2017 yılında yenilenen öğretim programında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?”

Araştırmanın veri toplama aracının 43. sorusunu oluşturan “*Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için 2017 yılında yenilenen öğretim programında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?*” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplar betimsel analiz yöntemi kullanılarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 29: Öğrencilerin Tarih Bilincinin Geliştirilmesi İçin 2017 Yılında Yenilenen Öğretim Programında Ne Gibi Değişiklikler Yapılmalıdır?

Kodlar	f
Konulara Yönelik Değişiklikler Yapılmalı	18
Görsel Öğeler Kullanılmalı	9
Tarihi Öğelere Yer Verilmeli	8
Dikkat Çekici Etkinlikler Kullanılmalı	6
Ders Saati Arttırılmalı	6
Sadeleştirmeler Yapılmalı	4
Hikâyeci Anlatıma Yer Verilmeli	2
Toplantı Kararları Dikkate Alınmalı	2
Bütüncül Yaklaşım İle Hareket Edilmeli	2
Coğrafya Dersi	1
Programın Yeterli Olması	1

Tablo-29'da "Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için 2017 yılında yenilenen öğretim programında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?" sorusuna yönelik cevaplar kategorileştirilerek verilmiştir. Araştırmaya katılan ve belirtilen soruya cevap veren öğretmenlerden 18'i Konulara Yönelik Değişiklikler Yapılmalı, 9'u Görsel Öğeler Kullanılmalı, 8'i Tarihi Öğelere Yer Verilmeli, 6'sı Ders Saati Arttırılmalı, 6'sı Dikkat Çekici Etkinlikler Kullanılmalı, 4'ü Sadeleştirmeler Yapılmalı, 2'si Hikâyeci Anlatıma Yer Verilmeli, 2'si Toplantı Kararları Dikkate Alınmalı, 2'si Bütüncül Yaklaşım İle Hareket Edilmeli ve 1'i Coğrafya Dersine yönelik görüş bildirmişler ve bunların önemi üzerinde durmuşlardır. Ayrıca 1 kişide mevcut programın yeterli olduğunu ve herhangi bir değişikliğin yapılması gerektiği şeklinde fikir belirtmiştir. Soruyla ilgili olarak katılımcı öğretmenlerden bazılarının verdiği cevaplar aşağıda verilmiştir;

Konulara Yönelik Değişiklikler Yapılmalı ile ilgili olarak katılımcılardan Ö15 "Atatürk ilke ve inkılaplarına daha çok yer verilmeli, karşılaştırmalı eğitim verilmelidir.", Ö66 "En başta bu ders Tarih, Coğrafya ve Sosyal Bilimler şeklinde ayrıştırılmalıdır. Bir ünite tarih işlerken, diğer ünite de coğrafya veya sosyal alana geçilip, tekrar tarihe geçmek konuyu dağıtıyor, tekrar bağlantı kurmak zorlaşıyor." ve Ö79 ise "Müfredat için bir komisyon oluşturulmalı ve bu komisyonda İlber ORTAYLI vb. isimleri öncülük edebilirler." şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Görsel Öğeler Kullanılmalı maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö64 "Tarih konularının her biri için kısa filmler yapılması konunun anlaşılmasını

kolaylaştıracak ve daha zevkli hale gelmesini sağlayacaktır. Bunu için akıllı tahtaların yaygınlaştırılması ve kısa filmlerinde fatih projesi çerçevesine dahil edilmesi lazım.”, Ö90 “Ders kitabı içine ülkemiz özelinde bazı öğrenme alanlarını etkili yansıtıcı üç boyutlu görsel öge ilave edilmeli.” şeklinde görüş bildirerek görsel öğelerin önemine değinmişlerdir.

Tarihi Öğelere Yer Verilmeli ile ilgili olarak Ö9 “*Tarihi mekanların öğrencilere ücretsiz bir şekilde gösterilmesi gerekir. Çünkü o mekanlar ve mekanların ruhu bir çok ders kitabından daha etkili olacaktır. Bu çalışmalar öğretim programın parçası haline getirilmelidir.*” ve Ö38 “*Ders kitaplarında, tarihi konuları, olayları içeren kitap ve roman bilgilerine, şiirlere, önemli kişilerin sözlerine daha fazla yer verilmelidir.*” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Tarihi öğelerin önemine değinilerek, 5.sınıflar sosyal bilgiler programında sık sık ele alınması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Dikkat Çekici Etkinlikler Kullanılmalı maddesine ilişkin katılımcılardan Ö18 “*Kitapta tarihi tiyatro, drama gibi etkinliklere yer verilmeli ve sınıfta oynatılmalıdır. Tarihi öğrenirken insanın duygularına daha çok dokunan kavramlara konulara ve anlatıma değinilmeli.*” ve Ö46 “*Konulara uygun ilgi çekici olaylara, örneklere yer verilmelidir.*”, şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Ders Saati Arttırılmalı maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö8 “*Sınıflar çok kalabalık daha çok okul ve derslik yapılmalı, İnkılap tarihi dersi 3 saate çıkarılmalı, ders saatlerimiz yetersiz.*” ve Ö45 “*Ders saatleri ile ilgili düzenleme yapılmalıdır. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük ders saati minimum 3 saat olmalıdır.*” şeklinde görüş bildirerek ders saatlerinin yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir.

Sadeleştirmeler Yapılmalı ile ilgili katılımcılardan Ö38 “*Ders kitapları çok fazla soru içeriyor. Bu sorular çocukların algılamasını ve cevaplamaasının zor olduğu sorular. Soruların çocukların seviyelerine göre hazırlanması ve konuların karikatürlerle anlatılması öğrenmeyi ve tarih bilincini oluşturacaktır.*” ve Ö2 ise “*Bazı üniteler için sadeleştirmeler yapılabilir.*” şeklinde düşüncelerini belirtmişleridir. Belirtilen ifadelerden yola çıkarak söz konusu ders kitaplarında soru sayısının gereğinden fazla olduğu bu sebeple ders kitaplarında sadeleştirmeye gidilmesi gerektiğine değinilmiştir.

Hikâyeci Anlatıma Yer Verilmeli maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö18 “*Kitap görsellikle, hikayeci anlatımla zenginleştirilmeli, yorum gücü ön planda olmalı.*” ve Ö38 “*Çocuklar teorik bilgileri hikaye şeklinde okuduklarında daha kolay anlayıp öğreniyorlar...*” şeklinde ifadelerde bulunarak hikayeci tarihin öğrenme sürecindeki rolüne değinmişlerdir.

Toplantı Kararları Dikkate Alınmalı ile ilgili katılımcılardan Ö24 “*Toplantı sonucunda alınan kararlar uygulanmalı. Toplantıda verilen öneriler dikkate alınmalı.*” diyerek fikirlerini belirtmiş, toplantılardaki kararların ve önerilerin programlarda göz önünde bulundurulmasını istemiştir.

Bütüncül Yaklaşım İle Hareket Edilmeli maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö1 “*...bilgiyi bir bütün olarak veren geleneksel yöntemlerden ziyade öğrencilere bütüncül bir bakış açısıyla koşullara dayalı geçmiş ve gelecek bağlantısı kurmayı sağlayan yöntemlere dayalı geliştirilmelidir.*” şeklinde düşüncelerini ifade ederek mevcut sosyal bilgiler programının bütüncül yaklaşıma göre ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Yukarıda verilen cevaplar incelendiğinde, “Tarih bilincinin geliştirilmesi için 2017 yılında yenilenen öğretim programında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?” sorusuna, katılımcı öğretmenlerin, ders müfredatında ve ders kitaplarında çeşitli değişikliklerin yapılması, ders saatinin arttırılıp, tarihi öğelere ağırlık verilerek, çeşitli sadeleştirmelerin yapılıp, etkinliklerde görsel materyallerin kullanılması öğrenme sürecinde daha faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca ders programında Atatürkçülük ile ilgili konuların eksikliğine değinilmiştir.

3.13. “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için başka neler yapılabilir?”

Araştırmanın veri toplama aracınının 44. sorusunu oluşturan “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için başka neler yapılabilir?” şeklindeki soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplar betimsel analize tabi tutulmuştur.

Tablo 30:Öğrencilerin Tarih Bilincinin Geliştirilmesi İçin Başka Neler Yapılabilir?

Kodlar	f
Ders İçeriği ve Müfredatı Gözden Geçirilmelidir	8
Geziler Yapılmalıdır	6
Görsel Materyallerin Kullanımı Arttırılmalıdır	6
Kültürel Zenginlik ve Tarihi Miras	5
Ders Saati Arttırılmalıdır	4
Etkin Katılım ve Yaparak-Yaşayarak Öğrenme Sağlanmalıdır	4
Ödüllendirmeler Yapılmalıdır	3
Sınıf Ortamı Düzenlenmelidir	2
Öğretmenin Rolü	2
Birlik ve Beraberliğin Önemi	1
Kitapçıkların Kullanılması	1
Teknolojik Destek Verilmeli	1

Tablo-30’da “Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için başka neler yapılabilir?” sorusuna yönelik cevaplar kategorileştirilerek verilmiştir. Araştırmaya katılan ve belirtilen soruya cevap veren öğretmenlerden 8’i Ders İçeriği ve Müfredatı Gözden Geçirilmelidir, 6’ı Geziler Yapılmalıdır, 6’sı Görsel Materyallerin Kullanımı Arttırılmalıdır, 4’ü Ders Saati Arttırılmalıdır, 5’i Kültürel Zenginlik ve Tarihi Mirasa, 4’ü Etkin Katılım ve Yaparak-Yaşayarak Öğrenme Sağlanmalıdır, 2’si Ödüllendirmeler Yapılmalıdır, 2’si Sınıf Ortamı Düzenlenmelidir, 2’si Öğretmenin Rolüne yönelik cevaplar vermişlerdir. Ayrıca Birlik ve Beraberliğin Önemine, Kitapçıkların Kullanılmasına ve Teknolojik Destek Verilmeli kategorisine ise 1’er katılımcı görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplardan bazıları aşağıda gösterilmiştir;

Ders İçeriği ve Müfredatı Gözden Geçirilmelidir maddesi ile ilgili katılımcılardan Ö69 “Tarih bilinci olan bireylere sahip olmak milletimiz için önemlidir. Bu yüzden tarih ile ilgili dersler akıcı ve etkileyici bir biçimde işlenmelidir.” ve Ö8 “...Çok ağır bir ilköğretim müfredatımız var. İlk üç yıl sadece okuma yazma, dört işlem verilmesi yeterli. Okulun sevdirilmesi, güzel yazı öğretilmesi, okuma alışkanlığı kazandırılması gereklidir.” şeklinde düşüncelerini ifade etmişler ve derslerin düzenlenip, ders saatlerinin arttırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Geziler Yapılmalıdır maddesi ile ilgili katılımcı öğretmenlerden Ö79 “Tarihin geçtiği yerlere MEB önderliğinde ücretsiz geziler düzenlenmelidir.

Böylece çocuklar kitaptaki ezberci öğrenme değil de tarihi yerinde görerek daha somut öğrenme şansına sahip olurlar.” ve Ö83 “Bölgedeki tarihi yerler ve müzeler mutlaka ziyaret edilmeli.” şeklinde görüş bildirerek tarihi mekânları gezmenin kalıcı öğrenme ve buna bağlı olarak tarih bilincinin kazanılması üzerinde durulmuştur.

Görsel Materyallerin Kullanımı Arttırılmalıdır maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö87 *“Film ve CD içerikli görseller MEB tarafından hazırlanmalı ve öğrencilere dağıtılmalıdır.”* ve Ö58 *“Medya ve görsel unsurların daha aktif kullanılması gerektiğini düşünüyorum.”* şeklinde görüş bildirmişlerdir. İfadelerden yola çıkarak görsel materyallerin öğrenme sürecinde çok önemli bir rolü üstlendiği anlaşılmaktadır.

Kültürel Zenginlik ve Tarihi Miras ile ilgili olarak Ö12 *“Türk milletini, Türk tarihini sevdirmek, ona sahip çıkmakla sağlanabilir. Diğer milletlerin tarihleriyle ilgili kıyaslama yaparak Türk tarihinin dünyanın en zengin tarihine sahip olduğunu öğrencinin bilincine yerleştirmek sevdirmek gerekir.”* ve Ö41 *“Tarihimizden övgüyle bahsetmeliyiz. Öğrencilerinde tarihimiz ile ilgili gurur duymalarını sağlamalıyız. Özellikle tarihe damga vurmuş olan bilim adamlarımızı, sanatçılarımızı, şair, ozan vs. ön plana çıkarmalıyız.”* ve şeklinde düşüncelerini belirtmişler, tarihi zenginliğin tarih bilincinin kazandırılmasında önemli bir yerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

Ders Saati Arttırılmalıdır ile ilgili olarak Ö18 *“Öğretmene konuların anlatılması için daha fazla zaman verilmeli ders saati arttırılmalıdır.”* Şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Etkin Katılım ve Yapararak-Yaşayarak Öğrenme Sağlanmalıdır maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö16 *“Tarihin sadece okulda değil, ailede, sokakta, sürekli yaşayarak öğrenilmesi gerekir. Bu sebeple tarih ile hayat arasında sağlam köprüler kurulmalıdır.”*, ve Ö79 *“...çocuklar kitaptaki ezberci öğrenime değil de tarihi yerleri görerek daha somut öğrenme şansına sahip olurlar.”* şeklinde görüş bildirerek öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif rol alarak kalıcı öğrenmelerinin sağlanması gerektiğine değinmişlerdir.

Ödüllendirmeler Yapılmalıdır ile ilgili olarak öğretmenlerden Ö90 *“Planlı, adaletli ve özenli şekilde yapılacak tarih konulu yarışmalar düzenlenerek çok*

genele yayılarak karikatürler, resim, araştırma vb. uygulamalarla öğrenciler güdülenmeli ve yarışmayı kazananlara verilecek doyurucu ödüllendirmelerle menün edilmeli.”, Ö45 ise “Bakanlık düzeyinde başarılı öğrencilere ödül olarak müzeler gezdirilebilir. Tarihi dizilerin setlerine götürülüp, tarihi karakterleri canlandıran oyuncularla görüştürülebilir.” şeklinde görüş bildirmişler ve öğrencilerin ödüllendirilerek tarih bilinci kazanma sürecine etkin olarak dahil edilip güdülenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Sınıf Ortamı Düzenlenmelidir maddesine yönelik katılımcılardan Ö79 “Bütün okullarda branş sınıfları oluşturulmalı ve donanımlı sınıflara sahip olunmalı.” ve Ö78 ise “Sınıf ortamı düzenlenmelidir.” şeklinde görüşlerini ifade ederek öğrencilerin eğitim öğretim gördükleri sınıfların daha donanımlı olması ve branş sınıflarının tüm okullara yayılması gerektiğini söylemişlerdir.

Öğretmenin Rolü maddesine ilişkin katılımcı öğretmenlerden Ö38 “Tarih bilinci, tarihi bilmekle ve sevdirmekle olur bence. Öncelikle öğretmen arkadaşların kendilerini sevdirmeleri, ezberci eğitim yerine günlük hayatla ilişkilendirilen konulara yer vermeleri etkili olacaktır.” ve Ö25 ise “Her şey öğretmenin elinde.” şeklinde düşüncelerini ifade etmişler, tarih öğretimi ve tarih bilinci kazandırma sürecinde öğretmenin rolü üzerinde durmuşlardır.

Birlik ve Beraberliğin Önemi ile ilgili olarak öğretmenlerden Ö9 “Farklılıklara rağmen bu ülkede birlik ve beraberlik vurgusu işlenmeli, anlatılmalıdır.”, Ö73 “Milli birlik ve beraberliğimizin en önemli unsurlarından olan tarih bilincine sahip bireylerin olması gereklidir. Bunun için tarih öğretimi önemlidir.” şeklinde düşüncelerini ifade etmişler, milli birlik ve beraberliğin önemi üzerinde durmuşlardır.

Kitapçıkların Kullanılması maddesine yönelik katılımcılardan Ö90 “Ders yılı başında dağıtılan öğrenci kitaplarının içerisine her yıl farklı ve öğrenci hazırbulunuşluğuna uygun kitapçık ya da benzer materyaller konularak dikkat çekme ve şuurlama ortamı oluşturma yapılabilir.” biçiminde ifade etmiştir.

Teknolojik Destek Verilmeli maddesine ilişkin katılımcılardan Ö43 “Dijital çağdayız bundan yararlanabiliriz. MEB bünyesinde hikaye ve romanlar dijital ortama aktarılıp EBA da ders konusu olarak yayınlanabilir.” ve Ö18 “Öğretmenlere teknolojik destek verilmeli.” şeklinde düşüncelerini ifade ederek,

tarih bilincinin kazandırılması ve tarih öğretimi sürecinde teknoloji çağının bir gereği olarak teknolojiden yararlanmanın gerekliliğini belirtmişlerdir.

Belirtilen ifadelerden yola çıkarak tarih bilincinin geliştirilmesi için öncelikle ders kitaplarında ve programlarında iyileştirmelerin yapılması ve ders saatinin artırılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Kültürel zenginlik ve tarihi miras çerçevesinde geliştirilecek ders müfredatı ışığında yapılacak gezi gözlem etkinlikleri, öğrenme sürecinde sınıf ortamının teknolojik araç gereçlerle düzenlenmesi ile kullanılacak bol görsel materyallerle, öğrencinin öğrenme sürecine etkin katılımı sağlanarak işlenecek derslerin tarih bilincine katkısının son derece olumlu olacağı değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Tarih, bir milletin geçmişini barındırdığı yerdir. Bir milletin değer, örf ve adetlerinin deposu olan geçmiş, sağlıklı bir şekilde geleceğe aktarıldığı sürece milletler sağlam temeller üzerinde varlıklarını sürdürebilir. Bu süreç, tarih bilincinin bireylere sağlıklı bir şekilde kazandırılması ile olur. Tarih bilinci ise bireylerde ancak eğitim ve öğretim ile oluşturulur. Eğitim kurumlarında verilen ve bir süreç olan eğitim ve öğretim, konuların ele alınış şekli, kullanılan yöntem ve teknikler bakımından tarih bilincinin kazandırılması temeline dayalı olmalıdır.

Bu araştırmada, yürürlükte olan sosyal bilgiler programında 5.sınıflar kısmında yer alan konuların tarih bilinci kazandırmada öğretmen görüşlerinin neler olduğu üzerinde durulmuştur. Elde edilen verilerden yola çıkarak yapılan analiz sonuçlarında;

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretim programında yer alan 5. sınıf konularının tarih bilinci oluşturmada etkililiği hakkındaki görüşlerine ilişkin, ele alınan programın bireylerde tarih bilinci oluşturmada önemli derecede etkili olduğu ancak geliştirilmesi gerektiği kanısında oldukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca katılımcı öğretmenlere yönlendirilen “Sosyal bilgiler öğretim programının 5. sınıf kısmında yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” şeklindeki soruya, öğretmenler, programda yer alan tarih konularının eksik ve öğrenci seviyesine göre yetersiz olduğunu, 5. Sınıf Sosyal Bilgiler kitabının görsel açıdan gözden geçirilmesinin faydalı olacağı tespit edilmiştir. Bununla birlikte 5. Sınıf Sosyal Bilgiler kitabında bulunan konuların kullanılan görsellerle ilişkili olduğu, fakat konuların görsellerle ilişkisinin daha da geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretim programı 5. sınıf kısmında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmada etkililiği ve tarih konuları hakkındaki düşünceleri ile ilgili görüşlerinin, cinsiyetlerine, branşlarına ve mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılaşmanın bulunmadığı görülmüştür.

- Sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin ve araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine, branşlarına ve kıdemlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koyan Ki-Kare testi analiz sonuçları ele alındığında; tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğunun, araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine, branşlarına ve kıdemlerine göre herhangi anlamlı bir farklılaşma durumunun olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem tekniklerin daha uygun olduğuna ilişkin sorulan soruya verilen cevaplar analiz edildiğinde sırasıyla “Drama, Gezi-Gözlem, Buluş Yoluyla Öğretim, Tartışma, Soru-Cevap ve Anlatım” yöntem tekniklerinin diğer yöntem tekniklere göre daha uygun olduğunun düşünüldüğü görülmüştür. Bu durumu Yalavuz (2006) şu şekilde ifade etmektedir: “Sağlam temeller üzerine kurulu bir tarih bilinci oluşturmak için öğretmenlerin doğrudan dersi anlatması yerine, öğrencinin etkin katılımını sürekli hale getirerek dersleri, eğlenceli, sıkıcılıktan uzak, hale getirmesi gerekmektedir”. Ayrıca Dolmaz (2012) yaptığı çalışma ile öğrencilerin aktif öğrenme yöntemlerini çok sevdikleri, öğrenme sürecinde sorumluluk aldıkları, aktif olarak bu sürece dahil oldukları için sürecin daha verimli geçtiği sonucuna varmıştır. Elde edilen sonuçlar bizleri, tarih bilincinin kazandırılmasına yönelik öğrencinin etkin katılımını gerektiren yöntem tekniklerin daha faydalı olacağı görüşüne götürmektedir.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin tarih bilinci gelişimi için gezi-gözlem, drama ve görsel araçlar gibi çeşitli okul içi ve dışı yöntem teknikler kullandıkları tespit edilmiştir. Bu sonuç bizlere, öğrenme sürecinde, öğrencilere somut yaşantılar ile tarih bilincini kazandırmanın faydalı olacağını göstermektedir. Akdemir (2014) öğrencilere yönelik yaptığı araştırmada; öğrencilerin tarihi anma ve kutlama programları çerçevesinde yapılan gezi, skeç ve tiyatro gibi etkinliklerden hoşlandıklarını, bu etkinliklerin öğrencilerde kalıcı öğrenmeler bıraktığını belirtmiştir. Yumak’ın (2014) yaptığı çalışmada ise öğrencilerde tarih bilinci oluşturmak amacıyla, yerel tarih eğitimi, tarihi

yerlere gezi planlamaları, sözlü tarih uygulamaları gibi çeşitli aktif öğrenme yöntemlerinin kullanılmasının faydalı olacağı şeklinde bir sonuca varılmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar Yumak (2014) tarafından yapılan çalışmada elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Bununla birlikte geleneksel yöntemlerden uzak, somut yaşantılar kazandıran yöntem teknikler ile verilen tarih eğitiminin, tarih bilinci oluşturmada tek başına belirleyici olmadığı, bireyin bulunduğu çevrenin de tarih bilinci kazandırmada etkili olduğunun farkında olunmalıdır (Tekeli, 2008:228).

- Araştırma anketinde ders kitaplarında ne gibi değişikliklerin yapılması gerektiğine yönelik sorulara verilen cevaplara bakıldığında, ders kitaplarında çeşitli değişikliklere gidilerek, çoğunlukla görsellere yer verilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca konuların karmaşık olduğu, sadeleştirilmesi ve bir bütün olarak düzenli bir şekilde öğrenci seviyesine uygun olarak verilmesi gerektiğine değinilmiştir. Ayaz'ın (2017) ders saatlerinin yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşlerine başvurduğu çalışmada elde edilen sonuçlar; ders saatlerinin öğrencilerin ders materyallerini etkin kullanması için yeterli olmadığı, bu sürelerde konular ile ilgili yeterince alıştırmaya ve tekrar yapılamadığı şeklinde olduğu ve bu sonuçların, bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ile örtüştüğü anlaşılmıştır. Bunun yanında ders kitaplarında etkinliklerin ve örnek olay sayılarının artırılmasının, hikâyeci anlatımın ve coğrafya dersi ve harita bilgisinin önemi üzerinde de durulmuştur. Ütkür (2016) yaptığı çalışmada, örnek olay yönteminin öğrencilerin derse olan ilgi ve motivasyonlarını anlamlı bir şekilde arttırdığını, derslerden daha çok keyif almalarına sebep olduğu, aynı şekilde bu durumun öğretmenler içinde keyif verici olduğunu, Üner (2010) ise yaptığı çalışmada, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin dikkate alınarak, onların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda, öğrencilere çeşitli etkinliklerin verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcı öğretmenlerin ders kitaplarına yönelik yapılması gereken değişiklikler ile ilgili görüşlerine ilişkin elde edilen sonuçlar ile yapılan araştırmaların bir biri ile örtüştüğü görülmektedir.
- Veri toplama aracında yenilenen öğretim programında, tarih bilincinin gelişmesi için ne gibi değişikliklerin yapılması gerektiğine yönelik sorular

soruya verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcıların ders müfredatında ve ders kitaplarında değişikliklerin yapılması gerektiği üzerinde durdukları anlaşılmıştır. Bunun yanında ders saatinin arttırılıp, tarihi ögelere ağırlık verilerek, çeşitli sadeleştirmelerin yapılıp, etkinliklerde görsel materyallerin kullanılması öğrenme sürecinde daha faydalı olacağı değerlendirilmiştir. Ayrıca öğretim programında Atatürkçülük ile ilgili konuların eksikliğine değinilmiştir.

- Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenler ders kitaplarında ve öğretim programlarında öğrencilerin seviyelerine göre iyileştirilmelerin yapılması ve öğrenme sürecinin daha etkin ve eğlenceli geçebilmesi için ders saatinin arttırılması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Kültürel zenginlik ve tarihi miras çerçevesinde geliştirilecek ders müfredatı ışığında yapılacak gezi gözlem etkinlikleri, öğrenme sürecinde sınıf ortamının teknolojik araç gereçlerle düzenlemesi ile kullanılacak bol görsel materyallerle, öğrencinin öğrenme sürecine etkin katılımı sağlanarak, işlenecek derslerin tarih bilincine katkısının olumlu olacağı sonucuna varılmıştır.

Eğitim ve öğretim, milletlerin kendi geçmişlerine yönelik bilinçlenmesinde en önemli görevi üstlenir, özellikle bu konuda tarih eğitimi önde gelen alanlardan biridir (Şengül, 2007: 67). Tarih eğitimi ne kadar sağlam temeller üzerinde verilirse tarih bilinci de o derece sağlam temeller üzerinde inşa edilir. Tarih bilinci demek, insanın kendisini bilmesi, geçmişini merak eden, gelecek endişesi olan, geçmiş ile bugünü sentezleyip gelecek hakkında tahminler yapabilmek demektir. Bunun yanında tarih bilinci toplum içinde son derece önemlidir. Toplumunu, ulusları, etnik gurupları, oluşturan yapı taşlarının başında toprak parçası, dil ve din gelir. Belirtilen unsurlar iç içe geçip zamanla tarihi oluştururlar (Ortaylı, 2017:13). Oluşan tarih çeşitli toplumların mirasıdır. Bu mirasa sahip çıkmak ise tarih bilincinin oluşumu ile olur. Sonuç olarak insanı ve toplumu tarih bilgisi ve bilincinden soyutlamak imkansızdır.

Bireyin tarih bilinci edinmesinde onun aldığı eğitimi, tecrübeleri, yaşadığı olaylar ve sosyal-ekonomik durumu belirleyicidir. Bunun yanında tarih bilinci, bireylerin ve toplumların geçmiş tecrübeleri ile bağlantılı olduğu bilinmektedir (Ortaylı, 2017:13). Geçmişte tecrübe edilmiş olaylar gelecek için toplumlara yol

gösterici olabilmektedir. Bu olayları öncelikle bireylere sağlıklı bir şekilde aktarmak gerekir ki; tarihçi ve tarih öğretiminin buradaki önemi çok büyüktür.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında aşağıda program hazırlayıcılara, öğretmenlere ve araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Program hazırlayıcılara öneriler:

Tarih bilincinin kazandırılmasında önemli aktörlerden biri okullarda öğretilen sosyal bilgiler dersi ve bu dersin öğretim programı ışığında hazırlanan ders kitaplarıdır. Söz konusu sosyal bilgiler öğretim programında toplumların geleceği için son derece önemli olan tarih bilincinin kazandırılması gerektiği düşünülerek tarih konularının ele alınması faydalı olabilir. Hazırlanacak programların, bu programların gerçek uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüşleri alınarak hazırlanması öğretim sürecini kolaylaştıracaktır.

Ders kitaplarında, öğrencilerin seviyesine uygun örnek olayların hikayeci anlatımla anlatılmasının, kahramanlıkların ve destanların işlenmesinin, ele alınan konulara ilişkin ilgili görsellerin artırılması ve bunların daha verimli ve etkili kullanılmasının, tarih bilincinin kazandırılmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Öğretmenlere öneriler:

Tarih öğretimini üstlenen ve tarihi öğrencilere aktaracak kişinin, öncelikle, mensup olduğu toplumun geçmişine hakim, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konular hakkında bilgi sahibi olması, yaşanmış olayları yorumlayıp gelecek hakkında fikir yürütebilmesi gerekir. Bu unsurların farkında olan öğretmen, öğrencilere tarihi aktarmada ve tarih bilincinin kazandırılmasında etkin rol oynar.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öncelikle tarihi ve sosyal bilgiler dersini öğrencilere sevdirmeleri gerekir. Bu derslerin gerekliliği ve toplumların geleceklerinde nasıl rol aldıklarını öğrencilere kavratılması gerekir. Ayrıca öğretmenlerin tarih konuları işlenirken öğrencilerin derslerde aktif olarak rol almalarını sağlaması, öğrencilerde kalıcı öğrenmelerin oluşmasını sağlar. Tarih konularının öğretiminde önemli bir etkisi olan gezi-gözlem tekniğinin ve gezi-gözlem yapılacak imkânın olmadığı yerlerde tarihi çizgi filmler, filimler, diziler gibi görsel materyallerin kullanılması tarih bilincinin kazandırılmasını kolaylaştıracaktır. Öğrencilerin tarih konularına yönelik ilgilerinin ve

başarılarının, arttırılması amacıyla çeşitli yöntem teknikler kullanılması faydalı olabilir.

Araştırmacılara öneriler:

- Sosyal bilgiler öğretim programının 5.sınıf kısmında yer alan tarih konularının, tarih bilinci kazandırmasındaki etkisi, farklı bölgelerde, daha büyük örneklem gurupları ile çalışılabilir.
- 2018 yılında yenilenen sosyal bilgiler öğretim programının tarih bilinci oluşturmadaki etkisinin ölçülmesi amacıyla farklı seviyelerdeki öğrenci gurupları ile çalışılabilir.
- 2018 yılında yenilenen sosyal bilgiler öğretim programında yer alan tarih konularının öğretimi için hangi öğretim yöntem tekniklerin daha faydalı olacağı üzerinde araştırmalar yapılabilir.
- Tarih bilincinin kazandırılması amacıyla sosyal bilgiler dersi haricindeki derslerde ne gibi etkinliklerin yapılabileceği üzerinde çalışılabilir.
- Öğrencilerin etkin katılımını gerektiren yöntem teknikler ile öğrencileri öğrenme sürecinde sadece dinleyici pozisyonunda tutan yöntem tekniklerin tarih bilincinin kazandırılmasındaki etkileri karşılaştırılabilir.
- Hikayeler, destanlar, kahramanlıkların (sözlü tarih) öğrencilerde tarih bilinci kazandırmasındaki etkileri ölçülebilir.
- Gelişmiş ülkelerde, tarih bilincine verilen önemin ne düzeyde ve tarih bilincinin kazandırılması amacıyla izlenen yolların ne olduğu araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdağ H, (2014). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1, Ed. Turan R, Sünbül A.M, Akdağ H, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık,
- Akdemir H. (2014). Okullarda Yapılan Tarihi Anma ve Kutlama Programlarının Öğrencilerde Tarih Bilincinin Gelişmesine Etkisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları,
- Alkış, S. Oğuzoğlu, Y. (2005). Ülkemiz Koşullarında Tarihi Çevre Eğitiminin Önemini ve Gerekliliğini Arttıran Etkenler, Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,
- Arvasi, S.A. (2008). Eğitim Sosyolojisi, İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları,
- Aslan, E. ve Avcı Akçalı, A. (2007). Kimlik Sunumu Olarak Tarih Eğitimi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 22,
- Avcı Akçalı, A. (2007). Yerel Tarih ve Tarih Eğitimi Katkısı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi,
- Ayaz, M. (2017). 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Konularının İşlenilmesinde Ders Saatlerinin Yeterli Olup Olmadığının Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Giresun: Giresun Üniversitesi,
- Berk, F. (2008). Eski ve Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında Tarih Konularının Karşılaştırılması, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi Yayınları,
- Bıçak, A. (1996). Tarih Bilinci, İstanbul: Felsefe Dünyası, Sayı:20,
- Birinci, N. (2004). Tarih Bilinci, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı:51/ 2,
- Bobaroğlu, M. (2012). Simge Kavramı Ve Simgesel Düşünme, İstanbul: Anadolu Aydınlanma Vakfı Yayınları, http://www.anadoluaydinlanma.org/Yazilar/simge_kavrami.pdf (Erişim Tarihi: 19.12.2017),
- Bulut, B. (2011). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Konuların Tarih Bilinci Oluşturmadaki Etkililiğinin Öğretmen

- Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Elazığ İli Örneği), (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları,
- Çakmak, Z. ve Bulut, B. (2013). 2004 Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Öğretim Programı ve Tarih Bilinci, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 34,
- Çelik, M. (2007). Tarih Bilinci ve Kültürel Genetik. Tarih Bilinci Tarih ve Kültür Dergisi, 1, 12-17,
- Davutoğlu, A. (2011). Stratejik Derinlik, İstanbul: Küre Yayınları,
- Doğanay A. (2004), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ed. C. Öztürk, D. Dilek, Ankara: Pegem A. Yayıncılık,
- Dolmaz, M. (2012). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Aktif Öğrenme Modelleri, Öğrenci Ve Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Niğde: Niğde Üniversitesi Yayınları,
- Erdoğan, N. (2007). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Resimlendirilmiş Öykülerin Tarihsel Düşünme Becerilerinin Gelişimine Etkisi, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları,
- Ersöz, M. (1996). Milli Kültürümüz ve Meselelerimiz, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları,
- Ekiz, D. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: ANI Yayıncılık,
- Gökberk, M. (1993). Tarih Bilinci, Artı, Sayı: 24,
- Gökkaya, K. (2001). Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin (Lisans) Tarih Bilinci Üzerine Bir Anket Değerlendirmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 21, Sayı 2,
- Güngör M. ve Bulut Y. (2008). Ki-Kare Testi Üzerine, Elazığ: Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları,
- Günay, M. (2009). Tarih Bilinci Bağlamında Kültür, Kriz ve Birey, 6. İnsan-Toplum Bilimleri ve Felsefe Sempozyumu, İstanbul: Maltepe Üniversitesi,

- Günay, M. (2010). Bilim Felsefesi ve Eğitim Felsefesi Bağlamında Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgilerin Temelleri, Ed. R. Turan. K. Ulusoy. Ankara: Maya Akademi Yayınları,
- Güngördü E, (2002). İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Nobel Yayın,
- Güzel, M. (2000). Küreselleşme, Avrupamerkezcilik ve İslam, İstanbul: Ümrân Dergisi, Sayı:71,
- Kabapınar Y, (2009). İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Maya Akademi,
- Karabağ, Ş. G. (2003). Öğretilabilir Ve Bilişsel Bir Beceri Olarak Tarihi Empati, (Doktora Tezi), Ankara, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel,
- Kaya, E. (2006). Türkiye'nin AB İle Bütünleşme Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersinin İşlevselliği, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları,
- Kaya, R. (2006). Tarih Eğitimi ve Tarih Bilinci. Ankara: Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı: 330,
- Kaya, R. Özdemir, Y. ve Şimşek, U. (2004). Genç Cumhuriyet ve Oluşturulmaya Çalışılan Tarih Bilinci, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 9,
- Kaymakçı, S. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çalışma Yaprakları Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Ve Derse Karşı Tutumlarına Etkisi, Doktora Tezi; Ankara: Gazi Üniversitesi,
- Kıncır, K. ve Aksoy, M. (2004, Mart). Kültürel Kimliğin Oluşumunda Tarih Bilinci Ve Tarih Öğretimi, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Ankara: Gazi Üniversitesi,
- Kızılçelik, S. (2004). Sosyal Bilimleri Yeniden Yapılandırmak, Ankara: Anı Yayınları,
- Köseoğlu, N. (2005). Türk Olmak Ya da Olmamak, İstanbul: Ötüken Yayınları,
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2006). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6 sınıf), Ankara: MEB Yayınevi,

- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar), Ankara: MEB Yayınevi,
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=155> (Erişim tarihi: 17.08.2017),
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), Milli Eğitim Temel Kanunu, http://personel.meb.gov.tr/daireler/mevzuat/mevzuatlar/milli_egitim_temel_kanunu_1739.pdf (Erişim tarihi: 26.06.2017),
- Ogur, E. (2011). Ömer SEYFETTİN'in Tarih Konulu Hikâyelerinde Değerler, Bursa: Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 20,
- Oğuzoğlu, Y. (2013). Türkiye'de Tarihyazımı, İstanbul: Yeditepe Yayınları,
- Ortaylı, İ. (2010). Tarihimiz ve Biz, İstanbul: Timaş Yayınları,
- Ortaylı, İ. (2017). Türklerin Altın Çağı, İstanbul: Kronik Kitap,
- Oymak, R. (1992). Tarih Bilgisi Ve Tarih Bilinci, Ankara: Damar Dergisi, Sayı:18,
- Özbaran, S. (2005). Tarih, Tarihçi Ve Toplum, İstanbul: Tarih Vakfı.
- Özdemir, Y. Kaya, R ve Şimşek, U. (2004) Genç Cumhuriyet ve Oluşturulmaya Çalışılan Tarih Bilinci. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 9,
- Özlem, D. (1999). Tarih, Bilim ve Bilinç, Felsefe Tartışmaları Dergisi, Sayı: 25,
- Öztürk C, (2009). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık,
- Öztürk C, Keskin S. C, ve Otluoğlu R, (2014). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebî Ürünler Ve Yazılı Materyaller, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık,
- Öztürk, A. (2002). Tarih Öğretiminde Tarihi Romanların Kullanılması, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi,
- Safran, M. (2006). Tarih eğitimi makale ve bildiriler. Ankara: Gazi Kitabevi,
- Safran, M. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık,

- Savaş B. ve Ünüvar P. (1999), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, İlköğretimde Etkili Öğretmen ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı, MEB Yayınları,
- Sezginsoy, B. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Bilinci Oluşturmada Dizgeli Öğretimin Etkililiği, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları,
- Şengül, T. (2007). Siyasal Düşünce Akımları ve Tarih Ders Programındaki Düşünsel Değişim 1908-1930, Sayı:1/63-97, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,
- Taşçılar, F. (2013). Gadamer ve Tarih Bilinci Sorunu, Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar Dergisi, <http://www.ethosfelsefe.com/ethosdiyaloglar/main/?page=oku&id=109> (Erişim Tarihi;19.12.2017),
- Tay B. ve Öcal A. (2012). Özel Öğretim Yöntemleri ile Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Pegem Yayıncılık,
- Tekeli, İ. (2008). Tarih Bilinci ve Gençlik. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları,
- Timuçin, A. (1998). Doğru Bilinç Oluşturmada Tarih Eğitiminin Önemi. Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları, İzmir: Dokuz Eylül Yayınları,
- Timuçin, A. (2000). Tarih bilinci ve Tarih Felsefesi, Felsefelogos Dergisi, Sayı: 9,
- Turan R, Sünbül A.M. ve Akdağ H, (2014). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık,
- Turan, R. (1995). Tarih bilinci ve Türk Tarihinde Birleşen Yollar, Türk Kültürü, Ulusoy, K. (2009). Tarih Eğitiminde Hermeneutik Yaklaşım, Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 11(1),
- Üner, Ş. (2010). İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Etkinliklerin Öğrenci Seviyesine Uygunluğunun Ve Uygulanabilirliğinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Aksaray Örneği), Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları,

- Ütkür, N. (2016), Örnek Olay Yönteminin Hayat Bilgisi Dersinde Uygulanmasına Yönelik Bir Eylem Araştırması, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları,
- Yalavuz, G. (2006). Türkiye’de Tarih Öğretiminde Aktif Yöntemin Uygulanışı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları,
- Yalçın, F. (2010). Tarih Öğretim Alanı Olarak Müzelerin Kullanılmasının Toplumsal Tarih Bilincinin Kazandırılmasındaki Etkileri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları,
- Yazıcı, K. (2009). Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Bu Programın Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile Karşılaştırılması, Sayı-22, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,
- Yeşilbursa, C.C. (2006). Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihi Yerleri Kullanarak Tarih Konularının Öğretimi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları,
- Yıldırım, E. (2007). Bilgi Sosyolojisi, Bursa: Ekin Basın Yayın,
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2003). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınları,
- Yumak, S. (2014), Tarihsel Mekânın Öğrencilerin Tarih Bilinci ile İlişkisi(Gaziantep İli Örneği), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi.

EKLER

EK-1: ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-605.01-E.12819619
Konu: Anket Uygulaması

04.07.2018

RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

RİZE

İlgi :21/03/2018 tarih ve 568 sayılı yazınız.

Üniversiteniz, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Yücel YÜKSELER'in "2017 Yılında Yenilenen 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Konuların Tarih Bilinci Oluşturmadaki Etkinliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi(Antalya İli Örneği) " adlı araştırmasını, İlimiz Muratpaşa,Kepez,Konyaaltı,Döşemealtı İlçesinde bulunan ortaokullarda uygulama isteği ile ilgili 21/03/2018 tarih ve 568 sayılı yazısı, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 09/04/2018 tarihinde incelenerek "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" gereğince uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 09/04/2018 tarihli ve 7204776 sayılı onayı ve uygulanacak veri toplama araçları onaylanarak ekte gönderilmiştir.

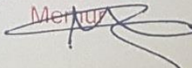
Araştırmanın bitiminde, sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında (başvuru sahibinin ekte örneği bulunan dilekçe ile) Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi hususunda;

Gereğini arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

GÜVENLİ ELEKTRONİK İMZALI
ASLI İLE AYNIDIR

05 Temmuz 2018
Murat YÜKSEL

EKLER:
1- Onay ve ekleri (7 sayfa)
2-Dilekçe Örneği(1 sayfa)

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA
E-posta: projeler07@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ Md. Yrd.
Tel: (0 242) 238 60 00
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 922e-b959-361a-88eb-c252 kodu ile teyit edilebilir.

EK-1 Devamı.

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-20-E.7204776
Konu : Anket Uygulaması

09.04.2018

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Yücel YÜKSELER'in "2017 Yılında Yenilenen 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Konuların Tarih Bilinci Oluşturmadaki Etkinliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi(Antalya İli Örneği) " adlı araştırmasını, İlimiz Muratpaşa,Kepez,Konyaaltı,Döşemealtı İlçesinde bulunan ortaokullarda uygulama isteği ile ilgili 21/03/2018 tarih ve 568 sayılı yazısı, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 09/04/2018 tarihinde incelenerek "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca, "2017 Yılında Yenilenen 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Konuların Tarih Bilinci Oluşturmadaki Etkinliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi(Antalya İli Örneği)" isimli araştırmasını,İlimiz Muratpaşa,Kepez,Konyaaltı,Döşemealtı İlçesinde bulunan ortaokullarda okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine , bahse konu Genelge ve çalışma takvimi doğrultusunda, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapılması,

Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 23/02/2015 tarih ve 5347 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
09.04.2018

Yüksel ARSLAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA
E-posta: projeler07@mcb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ Md. Yrd.
Tel: (0 242) 238 60 00
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3f24-97ac-396d-b2df-5a70 kodu ile teyit edilebilir.

EK-2: ARAŞTIRMA ANKETİ

Araştırma Anketi

2017 YILINDA YENİLENEN 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN KONULARIN TARİH BİLİNCİ OLUŞTURMADAKİ ETKİLİLİĞİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ (ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ) ANKETİ

Değerli meslektaşım, bu anket 5. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğrencilerde tarih bilinci oluşturmada ne kadar etkili olduğunu tespit etmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Vereceğiniz bilgiler sadece bilimsel bir çalışma için kullanılacaktır. İfadelere katılma derecenizi kutucuğa (X) işaretini koyarak belirtiniz. 5.sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim programında yer alan konularla ilgili soruları 5.sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programına bakarak hatırlamanızı önemle rica eder, ilginiz ve katkınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Yücel YÜKSELER
Recep Tayyip Erdoğan
Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Cinsiyetiniz? () Kadın () Erkek

2- Mezun Olduğu Bölüm () Sosyal Bilgiler Öğrt. () Tarih Öğrt. () Coğrafya Öğrt.
() Diğer (.....)

3- Çalıştığınız Okul:.....(Lütfen yazınız)

4- Kıdeminiz? ()1-5 Yıl ()6-10 Yıl ()11-15 Yıl ()16-20 Yıl ()21 Yıl ve üzeri

Görüşler		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
5-	“Birey ve Toplum” ünitesinde yer alan “Kültür” ile ilgili ifadeler tarih bilincine katkıda bulunur.					
6-	“Birey ve Toplum” ünitesinde yer alan Çocuk Hakları ile ilgili konulara yer verilirken, Atatürk’ün çocuklara verdiği değere, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramına ve bu bayramın dünyada ilk çocuk bayramı olma özelliği taşımasına değinilmemesi tarih bilincinin gelişiminde önemli bir eksikliklerdir.					

EK-2 Devamı.

7-	“Birey ve Toplum” ünitesinde yer alan Çocuk Hakları ile ilgili konulara yer verilirken Türk Tarihindeki çocuk haklarından bahsedilmemesi tarih bilinci kazandırmada önemli bir eksikliklerdir.					
8-	“Kültür ve Miras” ünitesinde yer alan Mezopotamya ve Anadolu Medeniyetleri konuları ve buralarda hüküm süren Uygarlıkların icatları tarih bilincinin gelişimine katkıda bulunur.					
9-	“Kültür ve Miras” ünitesinde Osmanlı, Selçuklu gibi birçok devletin eserlerinin varlığından söz edilmesi tarih bilincinin gelişmesine olumlu katkıda bulunur.					
10-	“Kültür ve Miras” ünitesinde öğrencilere yaşadıkları yerlerde bulunan tarihi yerler ile ilgili broşür hazırlanması tarih bilincine olumlu katkı yapar					
11-	“Kültür ve Miras” ünitesinde yer alan “Kültürel Özelliklerimiz” konusu tarih bilinci gelişimine katkı sağlar.					
12-	“Kültür ve Miras” ünitesinde yer alan “Geçmişten Günümüze” konusuna yer verirken kullanılan örnekler tarih bilincine olumlu katkıda bulunur.					
13-	“İnsanlar Yerler ve Çevreler” ünitesindeki konulara yer verilirken ülkemizin, konumunun önemine ve medeniyetlere ev sahipliği yaptığına değinilmemesi tarih bilincine olumlu etkide bulunmaz.					
14-	“Kültür ve Miras” ünitesinde geçen konular tarih bilinci oluşturmada genel olarak yeterli ve etkilidir.					
15-	“Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde “Sanal ortamın yaygınlaşmasının geleneklerimizin kaybolmasına neden olduğunun” belirtilmesi ve geleneklerimizden örneklerin verilmesi, sebep ve sonuçları bakımından tarih bilincinin oluşumuna katkı sağlar.					
16-	“Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde icatlar ve ilk mucitler ile ilgili verilen örnek metinler tarih bilinci gelişiminde önemli rol oynar.					

EK-2 Devamı.

17-	“Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde kâğıdın icadına, ülkemizde uçak fabrikasının kuruluşuna ve ilk uçağın üretilmesine yer verilmesi tarih bilincine olumlu katkıda bulunmaz.					
18-	“Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde geçmişte var olan ancak günümüzde önemini yitiren mesleklere değinilmesi tarih bilincine önemli katkıda bulunur.					
19-	“Etkin Vatandaşlık” ünitesinde yönetimlerden bahsederken Türk tarihindeki yönetim sistemlerine değinilmemesi tarih bilincine katkı sağlayamaz.					
20-	“Etkin Vatandaşlık” ünitesinde seçme seçilme haklarının verilmesinden bahsedilmemesi tarih bilinci gelişimine yeterli katkıyı sağlayamaz.					
21-	“Etkin Vatandaşlık” ünitesinde “Egemenlik ve Bağımsızlık Sembollerimiz”e yer verilmesi tarih bilincine önemli katkıda bulunur.					
22-	“Küresel Bağlantılar” ünitesinde “Kral Yoluna” yer verilmesi ve eski yaşam biçimlerine değinilmesi evrensel tarih bilincine katkıda bulunur.					
23-	“Küresel Bağlantılar” ünitesinde İpek ve Baharat Yollarına değinilmemesi tarih bilincinin oluşumunda eksiklidir.					
24-	“Küresel Bağlantılar” ünitesinde turizm konusuna yer verirken tarihi yapılara kalıntılara yeterince yer verilmemesi tarih bilincinin oluşumuna istenilen düzeyde katkı sağlamaz.					
25-	“Küresel Bağlantılar” ünitesinde “İnsanlığın Ortak Mirası” konusunda yer alan bilgiler tarih bilinci gelişimi için yeterlidir.					
26-	“Kültür ve Miras” ünitesinde yer alan kavramlar ve değerler öğrencide tarih bilincinin oluşmasında önemli rol oynar.					

EK-2 Devamı.

27-	“Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde insan yaşamını kolaylaştıran önemli buluşların, çeşitli milletlerin katkılarıyla belli bir etkileşim ve süreklilikle meydana geldiğinin işlenmesi ve önemi üzerinde durulması, tarih bilincinin evrensel yönünün oluşumuna katkıda bulunur.					
28-	5.sınıf ders programındaki konularda Türk milletinin dünya tarihindeki önemine, milletler ailesi içindeki onurlu geçmişine ve yerine, insanlığa yaptığı hizmetlere yeterince yer verilmemiştir.					
29-	5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı bireyin; ailesine, milletine, vatanına, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, çalışkan, araştırmacı, öz verili, erdemli, girişimci, iyi insan, iyi vatandaş olarak yetişmesine katkıda bulunur.					
30-	5.sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim programı öğrencilerde tarih bilinci oluşturmada etkilidir.					
31-	5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan konular ve örnek olaylar, bireylere geçmiş ve günümüz arasındaki farkı ayırt edebilme yetisi kazandırır.					
32-	Sosyal Bilgiler dersinde, tarih konularının öğretiminde, öğrencilerin tarih bilincinin gelişmesine gerekli önem verilmemektedir.					
33-	5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan konular, farklı bakış açısıyla, daha ilginç ve olumlu bir içerikle ve daha çağdaş yöntem ve tekniklerle hem daha yararlı hem de daha zevkli hale getirilebilirdi.					
34-	5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan tarih konularını öğretirken tarih bilincinin kazandırılması için örnek olaylardan faydalanırım.					
35-	5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan konuların öğretiminin daha kalıcı olması ve tarih bilincinin kazandırılmasını amaç edinerek, tarihi kalıntılardan faydalanır ve müze gezileri yaparım.					
36-	Tarih konularının öğretimi sırasında çoğunlukla öğrencilerin etkin katılımının sağlanacağı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanırım.					
37-	Tarih bilincinin kazandırılması amacıyla tarihi olay ve şahsiyetlerden yola çıkarak, öğrencilerin tarihi şahsiyetler ile empati kuracakları şekilde ders planlaması yaparım.					

EK-2 Devamı.

38-	Tarih bilincinin birey ve toplum için önemli olduğunun farkındayım. Bu sebeple sınıf içi etkinliklere önem vermekteyim.					
39-	5.sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim programında yer alan tarih konuları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok		
	a- Tarih konuları öğrenci seviyesine göre yüzeysel işlenmiş olup, yetersizdir.					
	b- Tarih konuları yeterlidir ve öğrenci seviyesine uygun şekilde yazılmıştır.					
	c- Kitap görsel açıdan karmaşıktır ve bu sebeple öğrencinin dikkatini dağıtmaktadır.					
	d- Kitapta kullanılan görsellerin konularla ilişkisi zayıftır.					
40-	Sosyal Bilgiler dersinde tarih konularının işlenişinde ve tarih bilincinin kazandırılmasında hangi yöntem ve tekniklerin daha uygun olduğunu düşünüyorsunuz? Sırasıyla yazınız.					
	a-					
	b-					
	c-					
	d-					
	e-					
41-	Öğrencilerinizin tarih bilincinin gelişmesi için okul içi ve dışı etkinliklerinde neler yaparsınız?					
42-	Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için Ders kitaplarında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?					
43-	Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için 2017 yılında yenilenen öğretim programında ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?					
44-	Sizce öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesi için başka neler yapılabilir?					

ÖZ GEÇMİŞ			
Adı, Soyadı	Yücel YÜKSELER		
Doğum Yeri ve Yılı	VAN-08.09.1989		
Medeni Durumu	Evli		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	-		
Öğrenim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lisans	2006	2010	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Yüksek Lisans			
Doktora			
Çalıştığı Kurum (/lar)			Başlama - Ayrılma Yılı
1.			
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar	-		
Katıldığı Proje ve Toplantılar	-		
Yayınlar	-		
Aldığı Ödüller	-		
Diğer	-		
İletişim (eposta)	yucelyukseler6516@gmail.com		